

Privatne knjižnice otoka Korčule u prvoj polovici 19. stoljeća

---

Šunjić, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:355454>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-30**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
IZVANREDNI STUDIJ BIBLIOTEKARSTVA
Ak. god. 2020./2021.

Maja Šunjić

**Privatne knjižnice otoka Korčule u prvoj polovici 19.
stoljeća: knjižnice Arneri i Franulović**

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, listopad 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Na pomoći i podršci u istraživanju veliko hvala ide Maru Grbiću iz Zagreba i Tonku Barčotu iz Arhivskog sabirnog centra u Žrnovu bez čijeg bi velikog angažmana ovaj rad ostao samo puki opis knjiga.

Zahvaljujem se Mariji Hajdić, Sani Sardelić i Mihovilu Depolu što su mi omogućili fotografiranje diplome Jerolima Arnerija i ormara obitelji Boschi u Gradskom muzeju u Korčuli.

Zahvaljujem se prijateljici i kolegici Dijani Šobota na čitanju rada.

Sadržaj

Sadržaj.....	iv
1. Uvod.....	1
2. Istraživanje i metode rada	6
3. Knjižnica Arneri: od „antisale“ do podruma	16
3.1. Knjižnica ili knjižnice?.....	18
3.2. Struktura knjižnice Arneri	22
3.3. Pravo: stručna knjižnica u obiteljskoj knjižnici	26
3.4. Književnost: od talijanskog <i>chick-lita</i> do visoke dubrovačke književnosti ...	30
3.5. Antički pisci	35
3.6. Tekstovi o jeziku.....	36
3.7. Religija i filozofija.....	37
3.8. Brodolom sv. Pavla i druge povijesno-religijske teme	39
3.9. Povijest od “početka svijeta” do “svojege doba”	41
3.10. Geografija	43
3.11. Prirodoslovna i matematička djela	44
3.12. Koliko je vrijedila knjižnica Arneri?	46
4. Knjižnica župnika Franka Franulovića u Blatu: govore li zaista knjige o ljudima? 48	
4.1. Temeljna djela teologije.....	50
4.2. Prosvjetiteljski „nauk karstjanski“	51
4.3. Rad na sebi i zajednici	54
4.4. Ostale knjige	55
5. Zaključak.....	57
6. Literatura.....	60
6.1. Popis arhivskih izvora:.....	60

6.2. Popis kazivanja	60
6.3. Popis literature:	61
Popis grafikona	68
Popis slika:	69
Prilozi	70
Prilog 1: Prijepis popisa knjižnice Arneri sastavljenog tijekom 1860/70-ih:	70
Prilog 2: Prijepis popisa knjižnice dr. Franka Franulovića iz Blata, 24. ožujka 1827.	89
Sažetak	93
Summary	94

1. Uvod

Najstarije poznate knjižnice na otoku Korčula izrasle su iz crkvenog i obiteljskog (plemićkog) miljea na zalasku kasnog srednjeg vijeka. Takav okvir nastanka ne čudi jer svećenstvo i plemstvo u Dalmaciji tradicionalno predstavljaju dva sloja sa značajnim društvenim utjecajem kojeg će zadržati i u narednim stoljećima, a svakako i u prvoj polovici 19. stoljeća koje je u fokusu ovog rada.¹ Podaci o knjižnicama za ranija razdoblja ne postoje, no iznimno važni dokazi hrvatske pismenosti i slavenskog prava na latinskom jeziku korčulanske provenijencije poput *Korčulanskog kodeksa* iz 12. stoljeća i *Statuta grada i otoka Korčule* s početka 13. stoljeća svakako govore da i prije 14. stoljeća postoji stvaralačko okruženje u kojem knjiga i pismenost nisu bile nepoznanica.² Najstarijom knjižnicom se smatra knjižnica franjevačkog samostana na Badiji koja se počela izgrađivati u vrijeme osnutka samostana krajem 14. stoljeća.³ Vjerojatno se u približno isto vrijeme mogu datirati i počeci opatske (tj. biskupske/kaptolske) knjižnice u Korčuli. Iako se knjižnica spominje tek u 16. stoljeću,⁴ sasvim je izgledno da se počela stvarati nakon osnutka biskupije 1300. godine. Ta je knjižnica u drugoj polovici 17. stoljeća imala 233 sveska knjiga i spisa, a sredinom 20. stoljeća preko 4000.⁵

Plemstvo se na otoku Korčuli formira iz uglednijih domaćih obitelji u 14. stoljeću.⁶ Iako je temelj njihovih prihoda bila poljoprivreda, obrazovanje administrativne i crkvene funkcije koje su obnašali njihovi članovi bili su im poticaj u nabavi knjiga i stvaranju obiteljskih knjižnica. Najpoznatija privatna knjižnica je ona obitelji Žilković iz Korčule iz 15. stoljeća. Njezin inventar je zabilježen u 16. i 18. stoljeću, nakon čega je rasformirana.⁷ Ta je knjižnica već sredinom 16. stoljeća brojala 296 djela u 235 svezaka. Svojim su sadržajem pokrivala teme iz kanonskog prava, teologije,

---

¹ Vranješ-Šoljan, B. Dalmacija : stoljeće povijesnih i demografskih mijena 1815. – 1918. Zagreb : Educa, 2021. Str. 61- 62.

² Filippi, Ž. Korčulanski kodeks iz XII. st. // *Lanterna* : časopis za kulturu 3(2019), str. 10, 14 – 15.

³ Gjivoje, M. Otok Korčula. Drugo ispravljeno i prošireno izdanje. Zagreb : vlast. nakl., 1969. Str. 229.

⁴ Ibid.

⁵ Bojović, Z. Barokni pesnik Petar Kanavelović. Beograd : Srpska akademija nauka i umetnosti, 1980. Str. 35; Gjivoje, M. Nav. dj. (1969). Str. 229.

⁶ Foretić, V. Otok Korčula u srednjem vijeku do g. 1420. Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1940. Str. 246

⁷ Dio knjižnice Žilković je darom posljednjeg nositelja prezimena Frane Zilia pripao obitelji Španić. A. Kapor navodi da postoji vjerojatnost da je manji broj knjiga iz biblioteke Žilković dospio u knjižnicu Kapor dok A. Fazinić sa sigurnošću konstatira da je dio knjižnice Žilković u posjedu knjižnice Kapor. Kapor, A. Renesansna biblioteka Žilković u Korčuli. // *Bibliotekar* 1 – 3(1966), str. 97, 99 – 100; Fazinić, A. Neki podaci o privatnom životu u Korčuli od XVI. do početka XIX. stoljeća. // *Godišnjak Grada Korčule* 9 (2004), str. 87.

povijesti, geografije, filozofije, književnosti i agronomije, s velikim brojem djela antičkih pisaca. Ključna osoba u izgradnji ove knjižnice je prepozit Ludovik Žilković (oko 1460. – oko 1555.).⁸ Nažalost, popis iz 18. stoljeća sadrži tek 24 knjige, iz čega nije moguće zaključiti što se dogodilo s ostalim knjigama.⁹ Ostale uglednije plemićke i građanske obitelji u Korčuli također su tijekom narednih stoljeća počele stvarati svoje knjižnice: Arneri, Kapor, Boschi, Giunio, Mirošević, Španić.¹⁰ I manje poznati stanovnici iz Korčule i njezine okolice su imali po koju knjigu. U drugoj polovici 17. stoljeća između deset i dvadeset knjiga u svojim su kućama imali izvjesni Luka, Antun Dominikov i Antun Pomenić.¹¹ Posjedovanje knjiga bez sumnje je postala stvar prestiža. Knjige iz starijih knjižnica i antikne knjige s vremenom dobivaju nove vlasnike. Nabava dokumenata te starih rukopisnih i tiskanih knjiga osobito je naglašena u izgradnji knjižnice Kapor u prvoj polovici 19. stoljeća. Ta je knjižnica u drugoj polovici 20. stoljeća imala 2000 knjiga među kojima se ističe rukopis Korčulanskog statuta iz 15. stoljeća.¹²

Na istočnom dijelu otoka Korčula je kao urbano, administrativno i crkveno središte generirala snažan intelektualan sloj kojeg su mahom činili članovi svećenstva i/ili plemićkih obitelji. Iako su prihodi plemstva ovisili o poljoprivredi i imanjima koja su imali na poljima po cijelom otoku, niz obrta poput brodogradnje, pomorstva, obrade kamena dodatno su poticali gospodarstvo grada i doprinosili njegovom bogatstvu, te poticali mehaničko kretanje stanovništva. Za kasnosrednjovjekovno i novovjekovno otočno gospodarstvo koje gotovo isključivo počiva na poljoprivredi zapadni dio otoka Korčule je iznimno važan jer se na tom dijelu nalaze najveće obradive površine. Ovaj dio Korčule od prapovijesti je demografski snažniji nego istočni.¹³ No, naselja koja se ovdje razvijaju uglavnom su ruralnog ili poluurbanog karaktera. S genezom u kasnom srednjem vijeku, Blato je bilo ne samo najveće naselje na otoku nego i svojevrsno gospodarsko središte. Mnoge plemićke obitelji su ovdje boravile u svojim kaštelima i imanjima jer grad Korčula i njegova urbana jezgra s mračnim i uskim ulicama zatvorenima visokim zidinama nije bila privlačno mjesto za život, pa je već

---

⁸ Kapor, A. Nav. dj. (1966), str. 98 – 102.

⁹ Ibid. Str. 104.

¹⁰ Fazinić A. Nav. dj. Str. 87 – 88; Kapor, A. Nav. dj. (1966), str. 104.

¹¹ Bojović, Z. Nav. dj. Str. 35.

¹² Fazinić, A. Nav. dj. Str. 87 – 88.

¹³ Radić, D. Topografija otoka Korčule (novi prilozi i pregled dosadašnjeg stanja). // Arheološka istraživanja na području otoka Korčule i Lastova : znanstveni skup, Vela Luka i Korčula, 18. - 20. travnja 1991. / urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 2001. Str. 26, 37.

od 14. stoljeća evidentan problem depopulacije i paralelna nastojanja vlasti da se stanovništvo naseli i zadrži u gradu.¹⁴ Korčulanska sela, a osobito Blato bili su na kraju srednjeg vijeka relevantni čimbenici komunalne uprave i politike.¹⁵ U Blatu se grade crkve, opremaju se namještajem i slikama, no čini se da kulturni život u Blatu tek s 19. stoljećem dobiva svoju sekularnu komponentu. Književno i uopće pisano stvaralaštvo Blata ili autora koji su podrijetlom iz Blata prije 19. stoljeća gotovo isključivo nastaje u okrilju Katoličke crkve. Počeci književnog života bilježe se već u 16. stoljeću sa svećenikom Ivanom Ostojićem koji je pisao pobožne pjesme na narodnom jeziku.¹⁶ Tu baštinu nastavljaju drugi duhovnici s blatskim korijenima poput propovjednika i teologa Inocenca Cetinića (kr. 16. i poč. 17. st.?) i franjevca Inocenta Cetinića (*1590.), a kao jednog od najvršnjih blatskih književnika treba istaknuti franjevca Augustina Draginića Šašku (1689. – 1775.) s liturgijskim i humorističnim pjesmama na narodnom jeziku. Dominikanci Antun Donjerković (1710. – 1762.) i Dominik Donjerković (1723. – 1754.) pišu teološke zaključke. Franjevac Marin Grego (1721. – 1791.) je sastavljao povijesne i kritičke osvрте i preglede.¹⁷ Nije teško zamisliti da su gore navedeni redovnici također imali svoje možda manje zbirke knjiga. Glas koji iskače iz ovog duhovničkog „društva“ je ženski. Vica Tulić Krzić (1747. - ?) je bez kočnica i skrupula sastavljala pjesme kojima je izrugivala svoje suvremenike i događaje, a njenom oštrom jeziku nije umaknuo ni tadašnji blatski župnik kojeg je počastila s titulom „od kuraba fini meštre“.¹⁸ No Vica Tulić Krzić je više izuzetak nego dokaz ženskog pera u 18. stoljeću. Prije svega, bila je nepismena, a svoje rugalice je sastavljala iz komotne, situirane pozicije plemkinje, kojoj se očito mnogo toga moglo progledati kroz prste. Ako su knjige i knjižnice dokaz pismenosti i obrazovanja, onda zaista ne čudi što je najstariji poznati popis knjižnice iz 1827. vezan uz jednog župnika, dr. Franka Franulovića. Sasvim je izvjesno da je pri kraju 18. i početkom 19. stoljeća u Blatu moralo biti drugih

---

¹⁴ Dokoza, S. Pregled povijesti Blata u srednjem vijeku (do 1420.). // Blatski ljetopis 3(2002), str. 121 - 122; Foretić, V. Nav. dj. Str. 318, 327.

¹⁵ Dokoza, S. Nav. dj. Str. 122.

¹⁶ Kalogjera, G. Korčula koje više nema. Rijeka : Sveučilište u Rijeci. Filozofski fakultet, 2005. Str. 179.

¹⁷ Kalogjera, G. Književno stvaralaštvo Blata. // Blatski ljetopis (1995). Str.224 – 225.

¹⁸ Ibid. Str. 227.

knjižnica. Prije svega treba pomišljati na knjižnicu obitelji Ostojić na čijem se popisu nalaze rukopisna djela i knjige tiskane u 18. stoljeću.¹⁹

U ovom radu se promatraju dvije privatne knjižnice na suprotnim stranama otoka Korčule prema njihovima inventarima sastavljenima u prvoj polovici 19. stoljeća. Prva je knjižnica obitelji Arneri iz Korčule čiji je popis zabilježen tijekom 1860/70-ih, kao primjer kompleksne obiteljske knjižnice iz gradske sredine. Ta je knjižnica svakako starija od prve polovice 19. stoljeća, a njezin razvoj je nastavljen i u prvim desetljećima 20. stoljeća, pa ova analiza zapravo predstavlja presjek njenog razvoja. Druga je knjižnica župnika Franka Franulovića iz Blata, popisana 1827. godine, kao primjer knjižnice iz ruralnog, dominantno poljoprivrednog zapadnog dijela otoka. Od knjižnice Arneri se razlikuje po tome što je njezin razvoj 1827. godine već bio dovršen jer je vlasnik Franko Franulović preminuo 1812. godine.²⁰ Navedeni popisi knjiga koji čine okosnicu ovog rada nalaze se u obiteljskim fondovima Arneri i Šeman, koji se čuvaju u Državnom arhivu u Dubrovniku (Arhivski sabirni centar Korčula-Lastovo) i do sada nisu obrađivani.²¹ U radu se koriste i drugi arhivski izvori, relevantna literatura, usmena kazivanja i priopćenja.

Početna pretpostavka s kojom se krenulo u rad jest da knjižnica Arneri sadrži mahom djela pravne tematike, s najranijim izdanjima iz 16. stoljeća, koja su se s vremenom nadopunjavala. Takav sastav knjižnice bi odgovarao profilu najistaknutijih članova ovog roda, a u literaturi se ističe kao njeno glavno obilježje.²² Za knjižnicu Franka Franulovića opravdano je pretpostaviti da sadrži djela religijske tematike. No, obzirom na prilično neobičan podatak iz njegove biografije vezan uz angažman u francuskoj upravi, koji je gotovo nespojiv sa svećeničkim pozivom, očekivanja su bila da će se u knjižnici naći poneko djelo francuskog prosvjetiteljstva ili barem francuskih autora.

Ovaj rad ima za cilj ispitati navedene hipoteze te prikazati povijest nastanka, proces izgradnje te predmetnu i jezičnu strukturu knjižnica, tj. područja i teme koje građa u njima pokriva, povezati ih s funkcijama, ukusom i životom njihovih vlasnika, kao i s

---

¹⁹ Ostoić, I. Arhiv obitelji Ostoić u Blatu. // Zbornik otoka Korčule 2(1972), str. 83 – 84. Popis je novijeg datuma, pa nije moguće dati procjenu za 19. stoljeće, op. M. Š.

²⁰ Koncul, A. Blato, don Franko Franulović (upit Maje Šunjić el. poštom). Privatna poruka. (30. 8. 2021.)

²¹ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri, 3.26.1. Privatna dokumentacija Rafa IV, Popis knjiga obitelji Arneri, kutija 207; HR-DADU-SCKL-269, Obitelj Šeman. Spisi don Antuna Šemana ml.

²² Fazinić, A. Nav. dj. Str. 87 – 88.

povijesno-administrativnom, geografskom i ekonomskom situacijom na otoku Korčuli, te dati inicijalnu valorizaciju navedenih knjižnica u lokalnom i regionalnom kontekstu. Regionalni kontekst je odabran kao relevantan za promatranje budući da privatne knjižnice na prostoru Dalmacije (uključujući Dubrovnik) i kontinentalne Hrvatske prije 19. stoljeća imaju vrlo malo dodirnih točaka.²³ Dalmatinski prostor, osobito onaj obalni, u prvoj polovici 19. stoljeća je još uvijek snažno obilježen dugogodišnjom mletačkom upravom. Otok Korčula čini dio stare stečevine Mletačke Republike u Dalmaciji s komunalnom upravom i kolonatskim odnosima. Okončavanje višestoljetne mletačke vlasti 1797. donijelo je niz društvenih i političkih promjena, a vojni događaji na početku 19. stoljeća učinili su situaciju još turbulentnijom. U vrlo kratkom razdoblju između 1797. i 1815. na Korčuli su se izmijenile Prva austrijska uprava, te francuska, ruska i engleska vlast. Godine 1815. zajedno s ostatkom Dalmacije ulazi u sastav Habsburške Monarhije pod čijom će upravom ostati sve do 1918.²⁴

---

²³ Stipčević, A. *Socijalna povijest knjige u Hrvata. Knjiga 2 : Od glagoljskog prvotiska (1483) do hrvatskog narodnog preporoda (1835)*. Zagreb : Školska knjiga, 2005. Str. 363.

²⁴ Vranješ-Šoljan, B. *Nav. dj.* Str. 12 – 16; Gjivoje, M. *Nav. dj.* Str. 51 – 52.

2. Istraživanje i metode rada

Polazna točka u analizi obaju knjižnica su rukom pisani popisi knjiga na talijanskom jeziku. U njihovoj obradi primjenjivano je kvantitativno i kvalitativno istraživanje korištenjem statističkih, deskriptivnih i komparativnih metoda.

Popis knjiga obitelji Arneri – *Elenco dei libri della famiglia Arneri in Curzola che per due terze parti appartenevano al decesso signor Girolamo Arneri qm. Giacomo* (Popis knjiga obitelji Arneri u Korčuli čije su dvije trećine pripadale pok. Jerolimu Arneriju pok. Jakova) nalazi se među privatnom dokumentacijom Rafa IV. Arnerija (1837. – 1899.) u obiteljskom fondu Arneri (slika 1).²⁵ Na samom popisu ne nalazi se njegov potpis, no vjerojatno je on autor jer rukopis odgovara onom iz njegova dnevnika.²⁶ U Sumarnom inventaru obiteljskog fonda Arneri popis je datiran širokim vremenskim razdobljem od 1863. do 1878.²⁷ Nije zahvalno procjenjivati je li za sastavljanje zaista trebalo petnaest godina, no popis je sigurno nastao unutar toga razdoblja. Na dataciju u treću četvrtinu 19. stoljeća upućuju i rezultati ovog istraživanja budući da je najmlađa knjiga s popisa, *Trattato del diritto mercantile* autora Antonija Giuseppea Dalluschecka, tiskana 1855. godine, kao i činjenica da je prijašnji vlasnik većeg dijela knjižnice Jerko Arneri (*1786.) preminuo 1858. godine. Ostavina Jerka Arnerija nije sačuvana, a knjižnicu je nakon njegove smrti vjerojatno naslijedio Rafo IV., sin njegovog bratića Vlaha IV. No, popis knjiga obitelji Arneri nije napravljen za potrebe ostavinske rasprave jer uključuje i knjige koje nisu bile vlasništvo Jerka Arnerija. Motiv ili razlog zbog kojeg su knjige popisane nije moguće odgonetnuti. Na 23 stranice popisa zabilježena su 472 naslova za koje je autor popisa predvidio tablicu s tekućim brojem, naslovom djela i imenom autora te s podacima o tiskari i godini tiska, o broju svezaka, procjenom vrijednosti (u fiorinima i/ili soldima) te bilješkom u kojoj se po potrebi unosi da je knjiga u lošem stanju (tal. *imperfetto*) ili da je riječ o rukopisu (tal. *manoscritto*). Za manji broj djela naknadno je plavom bojom dodavano mjesto i/ili godina izdanja.

---

²⁵ Rukopis popisa knjiga je tijekom istraživanja uspoređen s rukopisom dnevnika Rafa IV. Arnerija. HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Rafo IV., 3.26.1. Privatna dokumentacija Rafa IV., Popis knjiga, kutija 207.

²⁶ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Rafo IV., 3.26.1., Autobiografske bilješke Rafa IV Arnerija - autobiografske bilješke od 22.02.1837.- 4. 04.1875. fascikal I, kutija 203.

²⁷ Bašica K. ; Curić, S. Obiteljski fond Arneri 1327-1899 : sumarni inventar. Dubrovnik : Državni arhiv u Dubrovniku, 2009. Str. 92. Dostupno na: <https://hais.arhiv.hr/HDA/trazilica/obavijesna-pomagala/a059ed7d-12d7-4082-8287-573b872ef973> (20. 2. 2021.).

Elenco.

dei libri della famiglia Arneri in Curzola
che per due terzi parte appartengono al Decesso
Signor Girolamo Arneri di Spacorus.

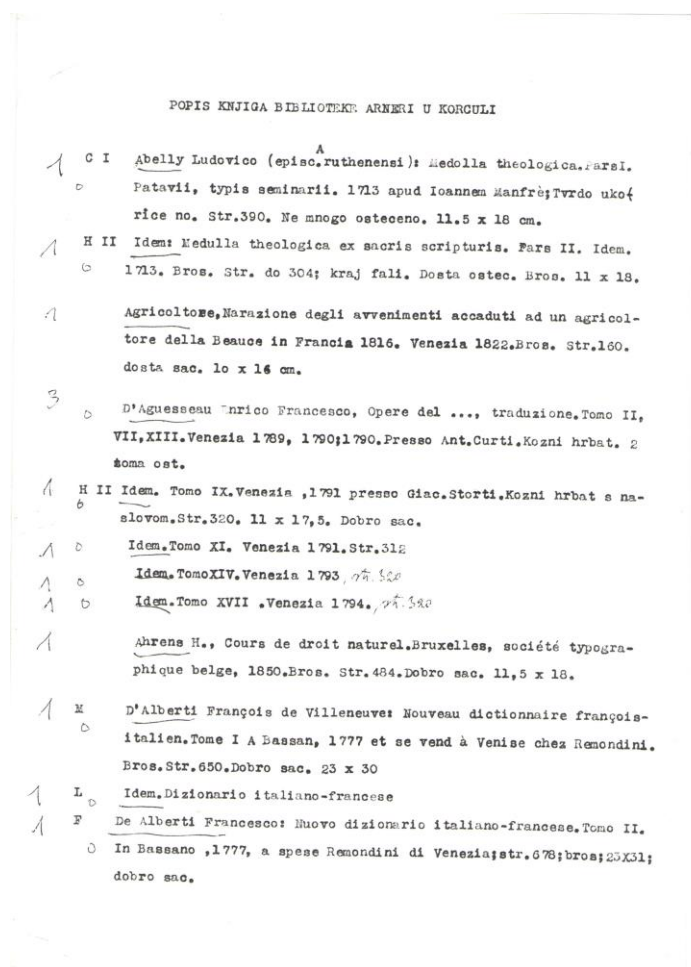
Numero Registra	Titolo dell'opera, nome dell'autore e popolazione della stampa.	Numero dei volumi	Valore in Scudi L. e S.	osservazioni
1.	Joannis Arn. Corvini Jr. Batavi, Institutiones Imperiales explicatae, per Ernestum	1.	25	in part Cuffinica
2.	Regolamento generale di procedure civile Lugogno.	1.	20	
3.	Virtutes amplectendae, hortationes, et consolatioes reclitj, A. J. Marius Dieder. A. Magasin Luccae editj	1.	20	
4.	Botanica lusitana et usus della stessa di Trevise	1.	5	
5.	Tanezirici, et ragionamenti del Conte di Lussemb. Taurus. parte terza. 1677 Lugogno	1.	5	Insuperfetto
6.	Le maravigliose avventure di Rosamondora e di Troje fra.	1.	10	
7.	Lo specchio degli amanti.	1.	10	
8.	Logici filosofici di M. Mercier seconda parte	1.	6	Insuperfetto
9.	Libria del famoso padre Giordano Bruno Cartesio.	1.	10	
10.	Lettere di Luca Tesini medico e fisico bolognese	1.	10	
11.	Compendio Geografico delle Salinogiole di T. M.	1.	10	
12.	La Langogne del Cav. Marino. 1804	1.	10	
13.	M. toli Hieronis pers. II	1.	5	Insuperfetto
14.	Antiquaria dei Francesi e Spagnuoli di G. Carlo Garda.	1.	5	
15.	Grammatica institutio. 1665	1.	6	
16.	Composizioni di una Cartagina discesa filosofa.	1.	15	
17.	Vita di S. Roberto Reale del D. Girolamo Jocherrey	1.	10	
18.	Herodiani epistole T. O. Hieronis	1.	10	
19.	Il Reame Norvegia storia del 17. secolo di M. Casoli	2.	10	

I. 42

Slika 1: Početak popisa knjiga obitelji Arneri iz šezdesetih i/ili sedamdesetih godina 19. stoljeća (Izvor: HR-DADU-459. 3.26.1. Privatna dokumentacija Rafa IV., Popis knjiga obitelji Arneri, kutija 207).

Popis knjiga obitelji Arneri iz 60/70-ih godina 19. stoljeća je odabran kao vjerodostojan izvor s uzorkom za obradu u ovom radu jer predstavlja zaokruženu cjelinu. Označen je naslovom, a na kraju su sve promatrane stavke sumarno iskazane. Međutim, popisujući knjige autor je napustio izvornu zamisao, te se za sva

djela donosi nepotpun i krajnje reduciran naslov, ponekad i sasvim općenit iz kojeg je gotovo nemoguće pouzdano odrediti o kojem se djelu radi. Ime autora ne bilježi uvijek, a podatak o tiskaru i godini izdanja izostaje kod najvećeg broja zabilježenih djela. Stoga je kao pomoć u radu korišten strojno pisani *Popis Biblioteke Arneri u Korčuli* sa znatno potpunijim bibliografskim podacima (slika 2). Popis je 1960-ih sastavio dr. Rafo Arneri iz Zagreba.²⁸ Usporedba s ovim popisom omogućila je identificiranje ne samo velikog broja djela, nego i podataka o tisku što je bio važan preduvjet u rekonstrukciji procesa izgradnje knjižnice. No sva djela s popisa nisu pronađena u *Popisu Biblioteke Arneri*.

Slika 2: Prva stranica *Popisa Biblioteke Arneri iz Korčule* (Izvor: HR-DADU-459.

Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri, 3.31., kutija 218 c).

²⁸ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri, 3.31 Popis Biblioteke Arneri iz Korčule, kutija 218 c.; Vidan G. Novosti o knjižnici Arneri (I. dio). // Godišnjak grada Korčule 16(2018) (u tisku), str. 2. (Posebna paginacija). Gabrijela Vidan u svom radu navodi da su popis sastavili Jela i dr. Rafo Arneri između 1963. i 1970. godine, no na naslovnom listu popisa potpisan je samo dr. Rafo Arneri.

U daljnjem radu napravljeno je bibliografsko istraživanje kako bi se dobili što je moguće točniji bibliografski podaci s ciljem praćenja izgradnje knjižnice. Bibliografski opis obuhvaća podatke o odgovornosti (ime i prezime autora te prevoditelja), naslov djela, te podatke o izdanju i tisku.²⁹ Budući da je najveći broj knjiga tiskan u Italiji, uglavnom je korišten mrežni katalog talijanske knjižničarske službe (OPAC SBN).³⁰ Za djela iz knjižnice Arneri koja su obrađena u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (dalje u tekstu NSK) preuzimani su podaci za te jedinice građe. Povremeno su korišteni drugi mrežni katalogi i digitalne knjižnice: Worldcat, Google Books, Bibliothèque nationale de France, Österreichische Nationalbibliothek, Hathi Trust, Crolist - skupni katalog hrvatskih knjižnica, Bibliotheca Brasiliana Guita a Jose Mindlin i dr.

Korištenje digitalnih knjižnica bilo je od velike pomoći ne samo u identificiranju djela nego i pri određivanju područja, odnosno predmeta djela što je predstavljalo idući korak u ovom istraživanju. Taj segment istraživanja je vrlo značajan jer je osnovni cilj ovog rada bio odrediti strukturu knjižnice prema područjima. Raspored po područjima će poslužiti kao strukturni okvir za detaljniji prikaz i opis knjiga u ovom radu. U određivanju područja, a dijelom i predmetne analize, primjenjivana je Univerzalna decimalna klasifikacija.

Rezultat istraživanja predstavljeni su u dokumentima u Wordu na 235 stranica i Excelu (slike 3 i 4) u kojima su za svaki inventarni broj iz popisa knjiga obitelji Arneri 1860/70 prikazani bibliografski podaci (naslov, autor, prevoditelj, izdanje, izdavač i/ili tiskar te mjesto i godina izdanja/tiska). te područje i predmetna analiza. U dokumentima s rezultatima istraživanja su posebno naznačeni podaci koji će se koristiti u daljnoj analizi. Osim već spomenutih područja i predmeta, još se promatraju zemlja u kojoj je knjiga tiskana i/ili objavljena, godina ili stoljeće tiska i/ili objavljivanja, jezik na kojem je knjiga objavljena, jezik s kojeg je prevedena (ako je riječ o prijevodu), kao i rezultati usporedbe s *Popisom Biblioteke Arneri*. Treba istaknuti da su u samim počecima tiskarstva uloge izdavača i tiskara bile su

---

²⁹ Budući da nije riječ o obradi građe nego inventara, nije bilo moguće unijeti sve podatke prema ISBD-u. Isto tako, pri zapisivanju podataka nije korišten redoslijed niti interpunkcija za kataložni opis stare omeđene građe (ISBD (A)). Kako je već napomenuto, podaci su isključivo preuzimani s mrežnih kataloga.

³⁰ URL: <https://opac.sbn.it>.

povezane te su tiskari često bili i izdavači. S vremenom se njihove uloge odvajaju i specijaliziraju.³¹ Stoga je podatke o mjestu i godini tiska, odnosno tiskaru zapravo teško razdvojiti od podataka o mjestu i godini izdavanja te izdavaču.

Posebna je pažnja u analizi pridana najstarijim knjigama objavljenima u 16. st., djelima na narodnom, hrvatskom (*ilirskom*) jeziku, kao i djelima autora s područja Hrvatske te onim djelima koje autor popisa procjenjuje u fiorinima, tj. jako visoko.

Treba napomenuti da manji broj djela s popisa (4,33 %) uopće nije identificiran, dok za 13,28 % djela bibliografsko istraživanje nije dalo rezultate ili nije bilo dovoljno elemenata za njegovo provođenje. No u većini slučajeva gdje bibliografski podaci uopće nisu poznati, naslov djela (u obliku u kojem je zapisan na popisu) ipak je bio dovoljno informativan da barem omogući određivanje područja i predmeta djela. Mahom je riječ o zakonima ili djelima pravnog karaktera čiji je naslov zabilježen previše općenito, gotovo kao predmet djela (na primjer: „Codice civile austriaco“,³² „Codice penale universale austriaco“, „Manuale del Possesso e dalle azioni possessorie con 28 moduli“). U pojedinim slučajevima čak ni vrlo detaljni podaci nisu omogućili identificiranje izdanja („Le legge di Cambio per tutta la mon. austr. del 25 Gen. 1850 illustrato dal d. J. N. Berger avvocati in Vienna“). Iako zapis poput „Tragicomedia Illirica“ nije dostatan za određivanje autora i naslov djela, na temelju njega ipak se može odrediti područje (književnost, tj. hrvatska književnost), pa čak i književni rod te jezik na kojem je djelo pisano. U slučaju zapisa „M. Tulii Ciceronis pars II,“ ostajemo uskraćeni za naziv konkretnog djela i podataka o tisku, no sasvim je jasno da djelo pripada korpusu rimske književnosti, a činjenica da su se u knjižnici čuvala djela antičkih autora svakako govori o klasičnom obrazovanju ili ukusu barem jednog od pripadnika obitelji Arneri.

Budući da istraživanje knjižnice nije rađeno *de visu* nego prema popisu, korekcije inicijalnog popisa su minimalne i napravljene su u četiri slučaja za koja je ustanovljeno da su pojedini svesci (knjige) istog izdanja razdvojeni i zasebno uneseni na popis te u jednom slučaju kada su dva različita tiskana djela na popisu spojena pod istim brojem. Stoga je konačni korigirani broj djela 469. Taj broj, kao i broj od 578 svezaka koje autor Popisa knjiga obitelji Arneri sumarno iskazuje, treba

---

³¹ Hebrang Grgić I. Kratka povijest knjižnica i nakladnika : s kodovima i aplikacijama. Zagreb : Ljevak, 2018. Str. 81, 84, 95 – 96.

³² Djela iz popisa koja nisu identificirana ili kojima nije identificiran točan naslov u radu se označavaju navodnicima.

smatrati okvirnim, osobito stoga što su polovicom 19. stoljeća sastavni dio knjižnice bili rukopisne knjige i dokumenti. Takvi svesci ponekad su sadržavali više djela. Oni su tijekom 20. stoljeća izdvojeni iz sastava knjižnice, te se ne nalaze na *Popisu Biblioteke Arneri u Korčuli* iz 1960-ih. Jedan dio rukopisa je otkupljen zajedno s Arhivom Arneri 1967./1968., što je pokazala i usporedba sa Sumarnim inventarom obiteljskog fonda Arneri provedena tijekom ovog istraživanja, dok sudbina ostalih djela nije poznata.

<p>Ostali autori Mascardi, Giacomo</p> <p>Područje P.A.: književnost – hrvatska književnost – poezija – Dubrovnik</p> <p>Zemlja: Italija</p> <p>Jezik: hrvatski</p> <p>Godina: 1670.</p> <p>Popis 2: Palmotich Giono: Christiade to iest xivoti i diela Inukarstova. U Rimu po Iacobo Mascardichiu, 1670.</p> <p>398. Opere di F. Paolo Sarpi Tomo I e II</p> <p>(sv. 2/40)</p> <p>BP (SBN)</p> <p>Autor: Sarpi, Paolo <1552-1623></p> <p>Naslov: Opere varie del molto reverendo padre f. Paolo Sarpi dell'Ordine de' Servi di Maria teologo consultore della Serenissima Repubblica di Venezia divise in due tomi. Tomo primo [-secondo]</p> <p>Impressum: Halmstat [i.e. Venezia] : per Jacopo Muller, 1750</p> <p>Mater. opis: 2 v. ; fol</p> <p>Područje P.A.: religija; kršćanstvo; katoličanstvo – teologija</p> <p>Zemlja: Italija</p> <p>Jezik: talijanski</p> <p>Godina: 1750.</p> <p>Popis 2: Sarpi f. Paolo dall ordine de servi: Opere del P. S. Tomo I in Halmstat, presso a Jacopo Muller</p> <p>399. Lezioni morali sopra Giona Profeta del Padre Paciuchelli volume 3 (vedi altro foglio)</p> <p>(sv. 1/2) imperfetto</p> <p>Napomena: isti naslov kao br. 206</p> <p>BP (SBN)</p> <p>Autor: Paciuchelli, Angelo</p>	<p>Naslov: Lezioni morali sopra Giona profeta del padre maestro F. Angelo Paciuchelli da Montepulciano ... Tomo primo (-terzo). Con quattro copiosissime tavole. La prima delle lezioni, la seconda delle applicazioni delle materie, la terza delle Scritture, la quarta delle cose piu notabili</p> <p>Indanje: Settima impressione</p> <p>Impressum: Venezia : presso Paolo Baglioni, 1701</p> <p>Mater. opis: 3 v. ; fol</p> <p>Područje P.A.: teologija; kršćanstvo; Biblijska – moralna teologija</p> <p>Zemlja: Italija</p> <p>Jezik: talijanski</p> <p>Popis 2: detto. Tomo 2.</p> <p>400. P. Virgilio Maronis Poeta</p> <p>(sv. 1/4)</p> <p>BP (NSK) za ovaj primjerak</p> <p>Autor: Eritreo, Niccolo</p> <p>Naslov: P. Virgilio Maronis Bucolicon, Georgicon, et Aeneidos vocum omnium ac rerum sylvae index certissimus, quo Nicolaus Erythraeus I.C. in conscribendis suis de lingua latina libris annos iam multos utitur.</p> <p>Impressum: [Venetiis : apud In. Antonium Sabium de Nicolius, MDCCCXVIII] [1538].</p> <p>Materijalni opis: 392 lista ; tiskano obostrano ; 8° (18 cm).</p> <p>Napomena Nasl. nad tekstem</p> <p>Bivši vlasnik Iz ostavštine obitelji Arneri. HR-ZaNSK</p> <p>Zaštita Stanje Pregledano; jako crvotočno. HR-ZaNSK</p> <p>Predmet Virgilius Maro, Publius</p> <p>Mjesto izdavanja Italija – Venezia</p> <p>UDK 871.929 Virgilius Maro, P</p> <p>Ostali autori Nicolini da Sabbio, Giovanni Antonio</p> <p>Lokacija/Signatura Zbirka rještosti: RVI-8*-147</p>
---	--

Slika 3 : Prijepis popisa knjižnice Arneri s rezultatima istraživanja, izvadak iz dokumenta u Wordu.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
RB (stvarni)	RB (prema popisu)	Područje	PA	Zemlja	Jezik	Prijevod s:	Stoljeće	Napomena	Autor s područja RH	Autor iz:
1	1	pravo	rimsko pravo	Nizozemska i Italija	latinski		17.			
2	2	pravo	građansko pravo- parnični postupak-18. st.	Italija	talijanski		18.			
3	3	N	N	N	talijanski		N			
4	4	religija	kršćanstvo; kršč. teologija	Italija	talijanski		18.			
5	5	književnost	talijanska književnost	Italija	talijanski		17.			
6	6	književnost	francuska književnost- proza-roman	Italija	talijanski	francuskog	18.			
7	7	književnost	francuska književnost- proza-roman	Italija	talijanski	francuskog	18.			
8	8	filozofija		Italija	talijanski	francuskog	18.			
9	9	povijest	autobiografija	Italija	talijanski	francuskog	18.			
10		književnost	talijanska književnost - poezija	Njemačka	talijanski		18.			
11		geografija	Dalmacija-zemljopisni opis- 19. st.	Hrvatska	talijanski	njemačkog?	19.			
12		književnost	talijanska književnost-poezija	Italija	talijanski		17.			
13		književnost	rimski književnost	N	N		N	Ciceron		
14		sociologija	socijalna psihologija- predrasude	Italija	talijanski	španjolskog	17.			
15		lingvistika	latinski jezik-gramatika- priručnik	Italija	latinski		17.			
16		filozofija? Religija?		N	talijanski		N			
17		religija : povijest	religija (kršćanstvo): povijest; biografija - sv. Petar	Italija	talijanski		18.?			
18		književnost	rimski književnost - poslanice - stihovi	Italija	latinski		16.	Ovidije		
			hrvatska književnost - talijanski							

Slika 4: Prikaz djela iz knjižnice Arneri, izvadak iz dokumenta u Excelu.

Sličan postupak obrade je primijenjen i na popis knjižnice pok. župnika Franka Franulovića iz Blata (*Sconto della libreria lasciata dal q. Pievano Dottore Franulovich*) sastavljen 24. ožujka 1827. godine u vidu zapisnika (slike 5 i 6). Popis župnikove knjižnice predstavlja najstariji poznati popis knjiga na zapadnom dijelu otoka. Sastavio ga je poznati lokalni samouki povjesničar, arheolog, političar i posjednik Nikola Ostojić iz Blata uz prisustvo župnika Ante Šemana i Jakova Bosnića, tajnika blatskog Crkvinarstva, a prema uputama iz oporuke Franka Franulovića iz 1811. godine. Oporuka i zapisnik o ostavinskoj raspravi nakon smrti don Franka Franulovića 1812. godine nisu sačuvane. Od 79 djela s popisa nije bilo moguće identificirati njih 3,79 %. Kod više od petine djela rezultati bibliografskog istraživanja su bili „negativni“, bilo zbog nemogućnosti identificiranja elemenata za pretraživanje ili zbog manjkavosti zapisa. Naime, i ovdje je naslov određenog broja djela zapisan vrlo općenito ili u reduciranom obliku: „Catechismo Romano“, „L'Epistole di Cicerone“, „Orazioni di Marco Tulio Cicerone“, „Quattro Breviari più piccoli“ i dr. No kao i kod knjižnice Arneri, iz naslova je bilo moguće odrediti područje, a ponekad i predmet djela. Budući da za ovaj popis nije bilo drugih, pomoćnih arhivskih izvora kao kod knjižnice Arneri, podatak o tisku i/ili izdanju nije

bilo moguće ustanoviti za čak 40 % djela navedenih na popisu. Određivanje konkretnog izdanja bilo je moguće za djela koja su doživjela tek jedno ili dva izdanja, pri čemu je broj svezaka korišten kao metoda eliminacije (naravno, ako su djela objavljena u različitom broju svezaka). „Sretna okolnost“ je što su mnoga djela s popisa tiskana tek u 18. stoljeću, pa je smrt vlasnika 1812. kao gornja granica nabavke knjige omogućila barem okvir za dataciju. Prema broju svezaka koji su uneseni za svako djelo, ukupno se u knjižnici nalazilo 159 svezaka. Moguće je da je broj djela nešto veći od 79. Na primjer, pod brojem 67 stoji „Quattro breviari più piccoli“ (četiri mala brevijara). Ne može se isključiti mogućnost da nije riječ o različitim časoslovima koji su zbog svojih dimenzija objedinjeni pod istim nazivom. Budući da to nije moguće provjeriti, inicijalni broj je zadržan i nisu rađene korekcije.

Kako bi se vidjelo u kojoj je mjeri knjižnica Franka Franulovića tipična knjižnica jednog župnika, ona je u osnovnim crtama uspoređena s neobjavljenim inventarom knjižnice don Petra Cetinića koji je 16. ožujka 1845. umro u Korčuli (slika 7).³³ I on je poput Franka Franulovića rođen u Blatu. Iako ga smrt zatiče u Korčuli, u tom je trenutku bio na službi u župi Budva. Na popisu sastavljenom 6. lipnja 1845. nalazilo se 88 knjiga čiju su vrijednost sudski službenici procijenili na 43 fiorina i 38 solada. Svu imovinu su naslijedili njegovi nećaci.

---

³³ HR-DADU-SCKL-157. Kotarski sud u Blatu, Ostavine, ostavina br. 1/1867 (serija XXII) po smrti don Petra Cetinića.

Zapiski o osnutku novega muzeja v Blatu, 1827g.

138

Actum Blatty die = 24 = Martij = 1827 =
Nella Casa della Chiesa Arcivescovile di Blatta

Presenti

Il. M. Vnto D. Antonio Seman Diavaro.

Niccolò Ostroich Esfideante del Consiglio di Fabrica.

Dioniso Ostroich segretario

In seguito al rispettabile Decreto = 15 = ante N.º 9 =
del S.º Ordinario di Curia innervato al rapporto di
questo Consiglio della Fabrica di data = 24 = Febra-
ro N.º 10 = si sono trasferiti li sopralluetti nella Casa
della Chiesa Diavarsale per ivi eseguire il debito con-
to della biblioteca lasciata dal S.º Diavaro Dottore Fran-
muloich alla Chiesa stessa come da suo Testamen-
to = 10 = Agosto = 1411 =, e venendo quindi questa aper-
ta dal S.º D. S.º Diavaro suddetto, vi si trovarono en-
tro li seguenti Volumi qui descritti per
Inventario.

- 1.º La biblioteca Concistoria divisa in quattro Tomi. S.º
for Tobia Schuer.
- 2.º La Storia Ecclesiastica divisa in nove Tomi. S.º Autor
Constantino Conchiaia.
- 3.º Teologia Dogmatica, e morale. S.º Autor S.º Natal Ma

Slika 5: Prva stranica zapisnika s početkom popisa knjižnice pok. dr. Franka Franulovića iz Blata, 24. ožujka 1827. godine (Izvor: HR-DADU-SCKL-269. Obitelj Šeman. Spisi don Antuna Šemana ml.)

HR-DADU-SCKL-269, Obitelji Seman, spisi Petra Semana, sindika Blata

Actum Blatta die 24 Martij 1827

Nella Casa dela Chiesa Parrochiale di Blatta

Presenti Don Antonio Seman Pievano

Niccolo Ostoih Presidente del Consiglio di Fabbrice

Giacomo Bosnich Secretario

[...] Sconto della libreria lasciata dal q. Pievano Dottore Franulovich

1. La Biblioteca Concionatoria divisa in Quattro Tomi; autor Tobias Lohner

Svezaka: 4

BP (SBN)

Autor: Lohner, Tobias <1619-1697>

Naslov: Instructissima bibliotheca manualis concionatoria, in qua de virtutibus, vitis, sacramentis, novissimis ...

Mater. opis: 4 v.

Comprende

· 1: Tomus primus continens litteras A, B, C, D

· 2: Tomus secundus. Continens litteras E, F, G, H, I, L, M

· 3: Tomus tertius continens litteras M, N, O, P

· 4: Tomus quartus continens litteras R, S, T, V, Z

Napomena: ovaj opis se odnosi na izdanje Editio sexta quam plurimis historiis memorabilibus, novisque titulis perutilium & curiosam materiam continentibus. Additamentis locupletata, opera et studio r.p. Tobias Lohener ... Tomus primus (-quartus), impressum: Venetis: sumptibus Hertzianis, 1722)

Područje/P.A.: religija; kršćanstvo – katoličanstvo – teologija (rječnik)

Zemlja: Italija?

Jezik: talijanski?

Godina: ?

2. La storia Ecclesiastica divisa in nove Tomi; Autor Constantino Conchiglia.

Svezaka: 9

BP?

Područje: religija; crkvena povijest

3. Teologia Dogmatica e Morale; Autor pad. Natale Alessandro divisa in quattro tomi

Svezaka: 4

BP

Autor: padre Natale Alessandro

Naslov: Teologia Dogmatica e Morale

Napomena: nema zapisa, samo reference na djelo

Područje/P.A.: religija, kršćanstvo, katoličanstvo; moralna teologija

Zemlja: Italija?

Jezik: ?

Svezaka: 4

4. Lettere Ecclesiastiche. Autor Padre Viva Tomi due

svezaka: 2

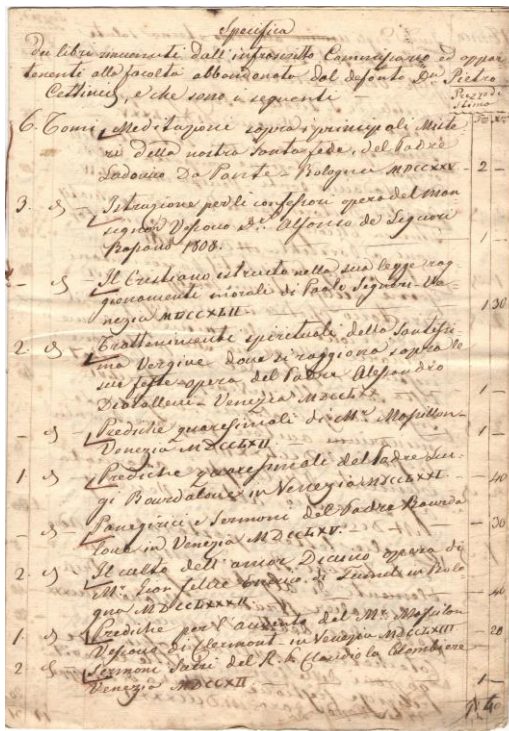
BP

Autor: Sarnelli, Pompeo

Naslov: Lettere ecclesiastiche di monsignor Pompeo Sarnelli dottor della sacra teologia, e delle leggi ... tomo primo [-decimo] con due indici, uno degli argomenti delle lettere, l'altro della materie principali

Napomena: zapis se odnosi na izdanje: In Venezia: appresso Antonio Bortoli, 1740 (u deset svezaka); vjer. je riječ o ovom djelu i autoru

Slika 6: Prijepis popisa knjižnice Franulović s rezultatima istraživanja, izvadak iz dokumenta u Wordu

Slika 7: Prva stranica popisa knjiga iz knjižnice

don Petra Cetinića (Izvor: HR-DADU-SCKL-157. Kotarski sud u Blatu, Ostavine, ostavina br. 1/1867 (serija XXII) po smrti don Petra Cetinića)

3. Knjižnica Arneri: od „antisale“ do podruma

Palača Arneri u Korčuli zauzima reprezentativan položaj u urbanom prostoru Korčule, između središnjeg gradskog trga i zapadnog ulaza u grad. Palača zapravo predstavlja sklop građevina koji se između 15. i 17. stoljeća proširivao i prolazio kroz složene rekonstrukcije (slika 8).³⁴ Ta je konstruktivna i stilska slojevitost palače poništena obnovom 1980-ih, pa se u svom današnjem izgledu doima kao kamena ljuštura ispunjena betonom, te predstavlja žalostan primjer rekonstrukcije jednog od najvećih stambenih kompleksa u povijesnoj cjelini Korčule.

Slika 8: Dvorište palače Arneri početkom 20. stoljeća (Izvor: Iveković, Ć. M., Bau- und Kunstdenkmale in Dalmatien. 2., veränderte Aufl. Wien : Anton Schroll & Co., 1927. Str. 46).

Sudbinu palače na neki je način slijedila i njena knjižnica. Od prostora u „antisali“ palače Arneri s vremenom je premješšana na manje vidljiva mjesta, da bi u posljednjoj fazi svoga života u Korčuli završila u vlažnoj konobi s cisternom gdje je

---

³⁴ Hajdić, M. Povijest zaštite spomenika u gradu Korčuli u 19. i 20. stoljeću : doktorski rad. Zagreb : Filozofski fakultet u Zagrebu 2015. Str. 211 – 226. (Posebna paginacija).

najmanje smetala.³⁵ Knjižnicu je većim dijelom 1986. godine otkupila NSK. Preuzeto je oko 1370 svezaka knjiga, od čega je do 2021. godine tek 110 jedinica knjižne građe integrirano u fond i pohranjeno u Zbirci rukopisa i starih knjiga NSK.³⁶ Građa je bila u izrazito lošem stanju – prema napomenama u kataložnim zapisima obrađenih jedinica jako crvotočna i oštećena od vlage – zbog čega preostale knjige još uvijek nisu ušle u fond, a pitanje je hoće li za pojedine primjerke to uopće biti moguće.³⁷ Obzirom na njezinu važnost, osvrti na knjižnicu Arneri u literaturi nisu brojni i prilično su šturi. M. Gjivoje je samo spominje u nizu knjižnica uglednih obitelji.³⁸ U svojoj opsežnoj monografiji o Petru Kanaveliću Zlata Bojović donosi podatak da su 1665. Arnerijevi u kući imali košaru punu knjiga, njih 102 i sanduk pun spisa, a inventar kuće s knjigama detaljnije prikazuje N. Bezić-Božanić.³⁹ A. Fazinić navodi da je u 20. stoljeću knjižnica u svom sastavu imala 500 knjiga, mahom pravne tematike, ali i drugih struka, ističući knjige 16. stoljeća.⁴⁰ G. Vidan u svom članku iznosi okolnosti koje su prethodile dolasku stručnih službi NSK i njenom odvoženju u Zagreb.⁴¹ Treba napomenuti da je i nakon prijevoza knjiga u NSK, manji broj knjiga, uglavnom iz 19. i 20. stoljeća ostao u podrumu, koji je konačno ispražnjen tek u jesen 1990. Dio tih knjiga je posredstvom Mara i Frane Grbić doniran NSK-u. Desetak knjiga su Grbići zadržali za sebe.⁴² Određeni broj knjiga je ostao u posjedu članova obitelji Arneri izvan Korčule.⁴³ Izjave sudionika tih događaja upućuju da su krajem 20. stoljeća knjige sustavno potkradene iz podruma jer su se pojavljivale u prodaji po gradu.⁴⁴

Obitelj Arneri je jedna od najutjecajnijih plemićkih obitelji u Korčuli. Podrijetlo im se (vjerojatno kao dio legende, po. M.Š.) vezuje uz Bosnu. Rod Arneri se u Korčuli spominje od 14. stoljeća s Petrom Dobroslavićem koji umire 1395. godine te se nastavlja pod prezimenom Perusović i Piruzović (lat. Petri) kojeg su nosili njegov sin Ivan I. i unuk Vlaho I. U 15. stoljeću mijenjaju prezime u Arneri prema Arneru/Arniru, sinu Vlaha Piruzovića. Gradsko korčulansko plemstvo imaju od 14. stoljeća, a

---

³⁵ Vidan, G. Nav. dj. Str. 1 – 2.

³⁶ Galić Bešker, I. Ad: Knjižnica Arneri (upit Maje Šunjić el. poštom) // email 16. srpnja 2021.

³⁷ Ibid.

³⁸ Gjivoje, M. Nav. dj. Str. 229.

³⁹ Bojović, Z. Nav. dj. Str. 35; Bezić-Božanić, N. Nekoliko arhivskih isprava o kulturi stanovanja u Korčuli 17. stoljeća. // Godišnjak grada Korčule 3(1998), str. 184 – 187.

⁴⁰ Fazinić, A. Nav. dj. Str. 88.

⁴¹ Vidan, G. Nav. dj. Str. 1 – 6.

⁴² Kazivanje M. G. (2021.).

⁴³ Vidan, G. Nav. dj. Str. 2.

⁴⁴ Kazivanje M. G. (2021.); Vidan G. Nav. dj. Str. 2

hvarsko od 16. stoljeća, no uspostavom austrijske uprave nisu dobili plemićki status. Temelj obiteljskog poslovanja činile su poljoprivreda te trgovina žitom i sirom. Imali su posjede u Blatu, Smokvici i Čari gdje su im zemlju (loza i žito) obrađivali koloni. Tijekom tog dugačkog razdoblja, a osobito u 19. i početkom 20. stoljeća Arnerijevi su imali snažan utjecaj u javnom, kulturnom i političkom životu Korčule.⁴⁵ Obrazovali su se u Italiji i obnašali mnoge javne, političke, vojne i crkvene funkcije od samih početaka do prve četvrtine 20. stoljeća. Dobroslav, sin Ivana I. Piruzovića bio je korčulanski knez, a Junije Piruzović (15. stoljeće) korčulanski arhiđakon i kanonik. Jakov II. Arneri (†1589.), doktor kanonskog i građanskog prava, bio je govornik korčulanske općine u Veneciji. Jakov IV. Arneri (1619. – 1695.) je obnašao istaknute vojne i administrativne funkcije u službi mletačkih providura u Dalmaciji. Jakov V. Arneri (1706. – 1754.) je bio kanonik korčulanske stolne crkve i glavni propovjednik na talijanskom i hrvatskom jeziku po stolnim crkvama u Dalmaciji. Sastavljao je prijepise djela dubrovačkih i korčulanskih pisaca. Jakov VI. Arneri (1743. – 1819.) je pisao pjesme na talijanskom i latinskom jeziku.⁴⁶

3.1. Knjižnica ili knjižnice?

U 19. stoljeće Arnerijevi ulaze kao etablirana obitelj koja će tek dati najbolje od sebe. Za ovu temu od osobitog je značaja Jerolim (Jerko) II. Arneri (1786. – 1858.), sin Jakova VI., koji je bio odvjetnik i načelnik korčulanske općine te pisac i poznavatelj lokalne povijesti.⁴⁷ Na početku Popisa knjiga obitelji Arneri iz 1860/1870-ih upravo se on spominje kao bivši vlasnik dvije trećine navedenih knjiga. Budući da nije bio oženjen, moguće je pretpostaviti da je nakon njegove smrti 1858. njegove knjige, *de facto* knjižnicu, tijekom 1860-ih preuzeo Rafo IV. Arneri (1837. – 1899.), sin Jerolimovog bratića Vlaha IV. Rafo IV. je po zanimanju bio notar, jedan od važnijih političara u Dalmaciji, istaknuti narodnjak, a kasnije i pravaš. Bio je prvi narodnjački načelnik u Korčuli te jedan od osnivača i prvi predsjednik Narodne slavjanske čitaonice.⁴⁸

---

⁴⁵ Arneri. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3936> (22. 7. 2021).; Gjivoje, M. Nav. dj. Str. 46.

⁴⁶ Bašica, K. ; Curić, S. Nav. dj. Str. 2 – 7.

⁴⁷ Ibid. Str. 7.

⁴⁸ Ibid.

Navod iz naslova popisa knjižnice, prema kojem su dvije trećine knjiga pripadale Jerku Arneriju pred nas postavlja vrlo jednostavno pitanje: kome je pripadala preostala trećina knjiga? To bi moglo značiti da su izvorno postajale dvije knjižnice Arnerijevih, koje su tek u drugoj polovici 19. st. objedinjene u jednu. Jedno od mogućih objašnjenja jest da je Rafo Arneri svoju osobnu knjižnicu pridružio onoj starijoj, Jerolimovoj. Pouzdanije dokaze za to je vrlo teško pronaći jer se ne zna ništa o fizičkom smještaju knjižnice niti o rasporedu stanovanja pojedinih nuklearnih obitelji roda Arneri na kraju 18. i početku 19. stoljeća. Prema podacima iz francuskanskog katastra tijekom prve polovice 19. st. Jerko Arneri pok. Jakova bio je upisan i kao vlasnik sviju nekretnina Arnerijevih. Riječ je o jednoj velikoj kući na jedan kat u Ulici Arneri i drugoj kući preko puta na dva kata s kojim je prva bila spojena mostom.⁴⁹ To svakako sugerira da je u ekonomskom pogledu rod Arneri funkcionirao kao jedna cjelina, ali ne govori puno o organizaciji stanovanja. Nema sumnje da se knjižnica nasljeđivanjem prenijela na Jerka Arnerija, baš kao i nekretnine.

U ovom kontekstu treba spomenuti još barem dva elementa koja unose dodatnu sumnju u to što je knjižnica Arneri uopće podrazumijevala. U svežnju s bibliografskim bilješkama Vlaha IV. (*1792.), oca spomenutog narodnjaka Rafa IV. Arnerija, nalazi se vrlo rudimentaran popis knjiga i stolnog posuđa u ormarima, ispisan na četiri stranice (slika 9).⁵⁰ Rukopis ne odgovara onom Vlaha IV., a prema pojedinim autorima/djelima koji se navode sigurno je mlađi od polovice 19. stoljeća.⁵¹ Na ovom popisu se nalaze djela i autori s analiziranog popisa knjiga obitelji Arneri iz 1860/70-ih, međutim ima i onih koja nisu na popisu, poput: Rousseaua, Voltairea, Gibbona, Sanazzara, Tassa, Machiavellija i dr. Nadalje, usporedba popisa knjiga obitelji Arneri iz 1860/70-ih s *Popisom Biblioteke Arneri u Korčuli* iz 1960-ih je pokazala da se na potonjem popisu nalaze knjige iz 16., 17. i 18. stoljeća kojih nema na analiziranom popisu iz 1860/70-ih.⁵² Na primjer, amsterdamsko izdanje Rousseauove *Emile ili o odgoju* iz 1762. godine ili ženevsko *Julije ili Nove Heloize* iz 1783. zabilježeni su na *Popisu Biblioteke Arneri*.

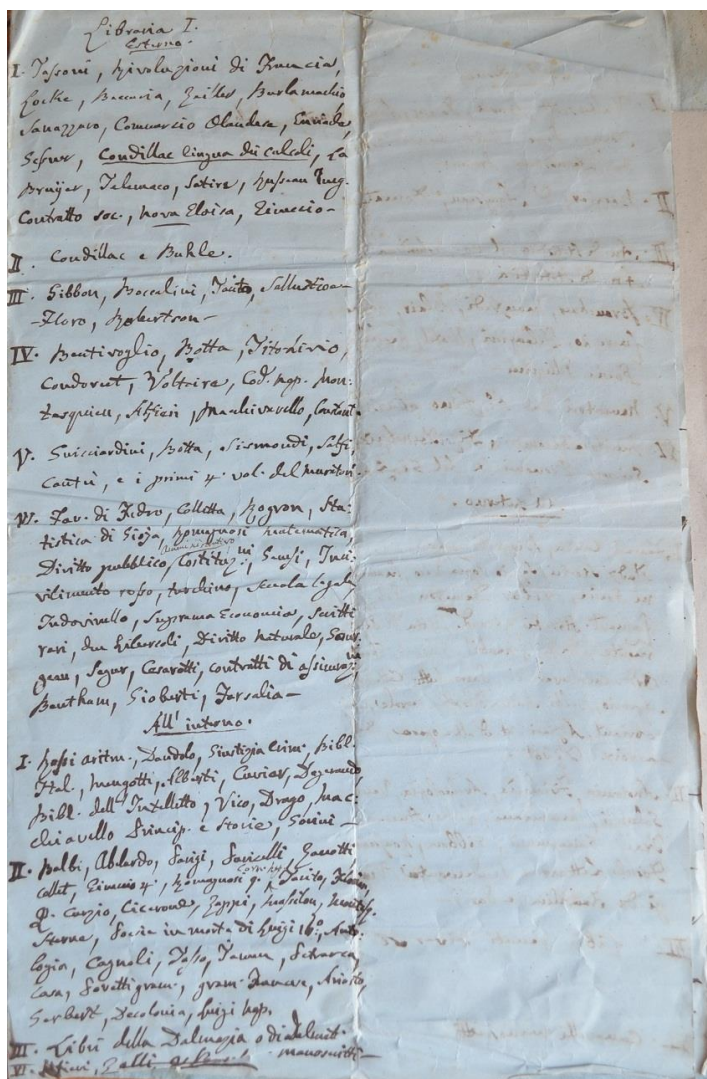
---

⁴⁹ HR-DAST-152. Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, Katastar Dalmacije, 262. Korčula (Curzola). Kotar Korčula I (Curzola). Originalni planovi iz 1836. godine i zapisnik čestica zgrada iz 1841. godine.

⁵⁰ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Vlaho IV. 3.25. Bibliografski zapisi (rukom Vlaha IV Arnerija), 201. kutija.

⁵¹ Datacija je određena temeljem usporedbe s *Popisom Biblioteke Arneri u Korčuli* iz 1960-ih.

⁵² Neke od knjiga s *Popisa Biblioteke Arneri* iz 1960-ih se nalaze na popisu knjiga i stolnog posuđa iz druge polovice 19. stoljeća.

Slika 9: „Libreria I“ iz popisa knjiga i posuđa Arnerijevih, sastavljenog vjerojatno tijekom druge polovice 19. stoljeća (Izvor: HR-DADU-459. Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. 3.25. Bibliografski zapisi (rukom Vlaha IV. Arnerija), kutija 201).

Najjednostavnija pretpostavka bi bila da su sve te knjige nabavljane tijekom posljednje četvrtine 19. stoljeća, no sumnja je opravdana osobito stoga što popis knjiga i stolnog posuđa nije preciznije datiran i postoji velika mogućnost da je stariji ili istovremen analiziranom popisu iz 1860/70-ih. Moguće je da su neke knjige zbog uvrštenja na crkveni popis zabranjenih knjiga bile „zatajene“ (npr. francuski enciklopedisti, Machiavelli), no na analiziranom popisu iz 1860/70-ih ima i drugih zabranjenih knjiga, pa se to čini malo vjerojatnim. Jesu li možda te knjige drugi članovi obitelji držali za sebe, u vlastitim sobama, pa iz toga razloga nisu obuhvaćene prilikom popisivanja knjiga tijekom 1860/70-ih, ali su kasnije

„pridružene“?! Navedena problematika izlazi iz okvira ovog istraživanja jer je za nju potrebno sagledati cjelovit povijesni razvoj knjižnice i izvršiti detaljnije povijesno-arhivističko istraživanje. Kao što je prethodno naglašeno, popis knjiga obitelji Arneri iz 1860/70-ih predstavlja dovršen i cjelovit inventar, te je analiza opravdana bez obzira na nedoumice oko njegove sveobuhvatnosti koje proizlaze iz nepoznavanja organizacije života i pokretnina Arnerijevih.

Smještaj knjižnice i pokućstvo koje je služilo za pohranu može se donekle naslutiti na temelju arhivskih izvora. Šezdesetih godina 17. stoljeća palača Arneri je imala prizemlje, dvoranu, četiri sobe, blagovaonicu, kuhinju i spremu.⁵³ U svečanoj dvorani ukrašenoj tapiserijama, bojanom kordovanskom kožom i slikama nema spomena o knjigama. One su bile smještene na puno neuglednijem mjestu. Spomenute „102 male i velike knjige“ su se nalazile u velikoj košari od šiblja, pohranjenoj u spremu zajedno s još jednom košarom punom pređe, bakrenom posudom, starim drvenim škrinjama i škrinjicama u kojima se nalazilo malo kukuruza i badema.⁵⁴ Knjige su se u to vrijeme obično pohranjivale u škrinjama, osobito prije početka intenzivnije upotrebe ormara u 17. i 18. stoljeću,⁵⁵ pa možda ne treba čuditi što ni kod Arnerijevih nisu bile vidljive. U 18. stoljeću se javljaju namjenski ormari s policama i ostakljenim vratima poput onog kojeg je građanska obitelj Boschi krajem 18. stoljeća nabavila za svoju knjižnicu formiranu tijekom istog stoljeća (slika 10).⁵⁶ Ormar za knjige se spominje i u popisu inventara dr. Nikole Kapora 1756. godine.⁵⁷ U gore spomenutom popisu knjiga i stolnog posuđa obitelji Arneri iz druge polovice 19. stoljeća knjižnica je podijeljena na dva dijela (libreria I i II).⁵⁸ Kod svake „librarije“ se razlikuje dio „all`esterno“ i „all`interno“, s po šest odvojaka (na popisu iskazanih numerički). Takav shematski pristup sugerira da je popisivanje rađeno prema određenom prostornom rasporedu, vjerojatno u dva ormara s policama. Nema sumnje da su se tijekom 19. stoljeća knjige kod Arnerijevih izlagale pogledu gostiju, no nije poznato jesu li već tada zauzele reprezentativniju poziciju u „antesali“ gdje se nalaze u 20. stoljeću.⁵⁹ Redoslijed kojim su knjige u popisu iz 1860/70-ih popisivane vjerojatno odgovara

---

⁵³ Bezić-Božanić, N. Nav. dj. Str. 177.

⁵⁴ Ibid. Str. 185.

⁵⁵ Bezić-Božanić, N. Nav. dj. Str. 178; Fazinić, A. Nav. dj. Str. 75.

⁵⁶ Ormar se čuva u Muzeju grada Korčule; Fazinić, A. Nav. dj. Str. 87 – 88;

⁵⁷ Kapor, A. Inventar pokretne imovine dr. Nikole Kapor iz 1756. // Dubrovnik 6(1976), str. 59.

⁵⁸ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Vlaho IV. 3.25. Bibliografski zapisi (rukom Vlaho IV Arnerija), kutija 201.

⁵⁹ Vidan, G. Nav. dj. Str. 1 – 2.

smještaju na policama, no u njemu se ne uočava neki konkretan princip raspoređivanja građe.

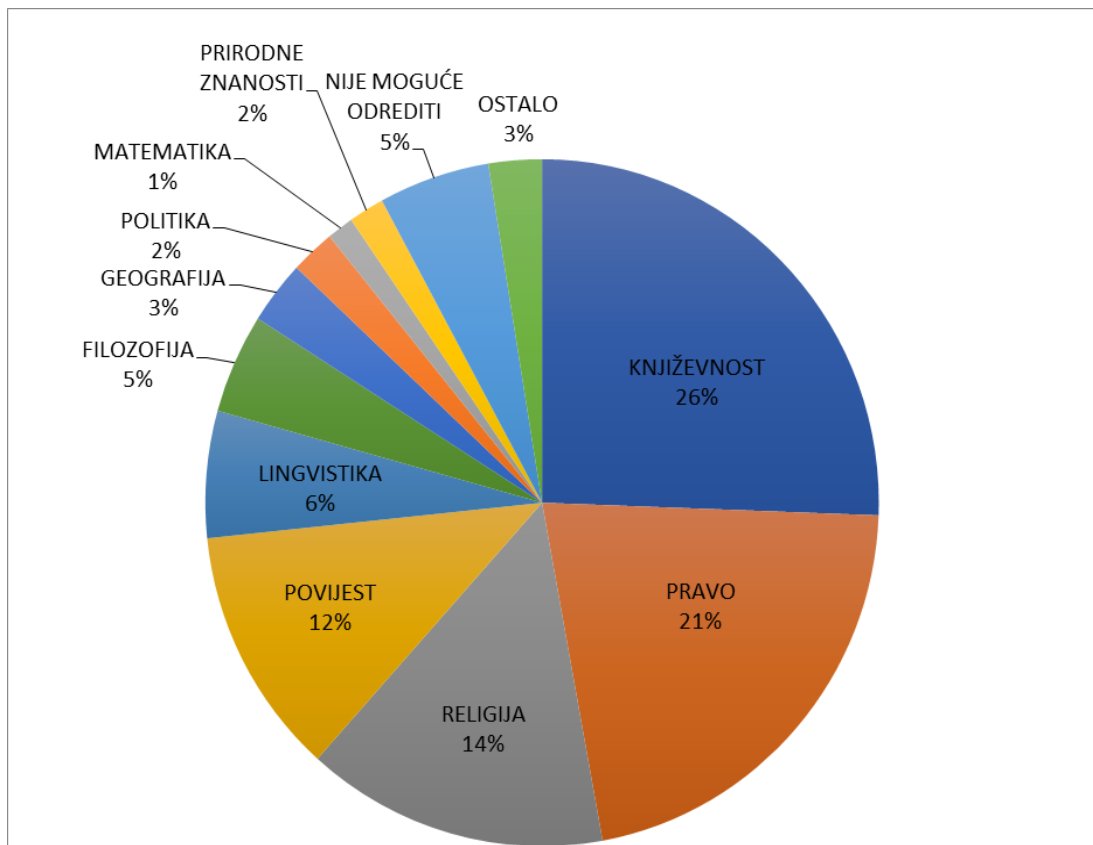

Slika 10: Ormar za knjige iz obitelji Boschi, 18. stoljeće. Gradski muzej Korčula (foto: Maja Šunjić, 2021.)

3.2. Struktura knjižnice Arneri

Pretpostavka o izvornoj razjedinjenosti knjižnice ne umanjuje njenu kompleksnost jer se u njoj ogledaju obrazovanje, funkcije, ukusi i interesi generacija Arnerijevih. U knjižnici Arneri se nalazilo 469 tiskanih i rukopisnih djela u 578 svezaka koliko ih je pobrojao autor popisa. Iz dosad obrađene građe u NSK može se zaključiti da se u pojedinim knjigoveškim svescima nalazi više bibliografskih svezaka. To potvrđuju i svesci s rukopisima u kojima se, prema opisu iz ovog popisa, ponekad nalazilo i po pet - šest različitih djela. Budući da se analiza temelji na popisu, a ne na uvidu u

stvarne primjerke, najbolje se držati izvorne procjene autora popisa, ali kao pokazatelja najmanjeg mogućeg broja svezaka. Osim tiskanih djela u knjižnici je pobrojano 50 svezaka s rukopisima koji obuhvaćaju različita djela i dokumente. U knjižnici Arneri su najzastupljenija djela koja pripadaju književnosti, pravu, religiji, povijesti i lingvistici (mahom retorika), dok su sva ostala područja znatno manje prisutna (grafikon 1).

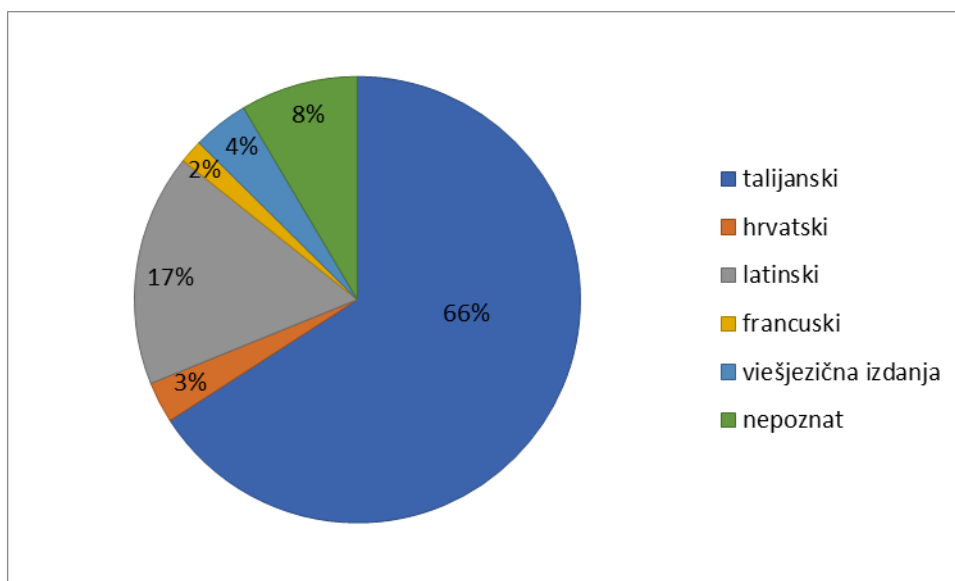
Grafikon 1: Djela iz knjižnice Arneri prema područjima

Širok raspon tema susreće se i u knjižnici Marije Giorgi Bona u Dubrovniku. U njenom fondu, sastavljenom nakon smrti vlasnice 1839. godine, nalazilo se 265 knjiga u 749 svezaka.⁶⁰ No fondovi obiju knjižnica znatno su manji od knjižnice Dubrovčanina Ivana Bizara koja je u 19. stoljeću imala oko 2000 naslova i knjižnica trogirске obitelji Garanjin Fanfonja s oko 1600 naslova.⁶¹

⁶⁰ Stojan S. U salonu Marije Giorgi Bona. Dubrovnik : Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 1996. Str. 75 – 88.

⁶¹ Stipčević, A. Nav. dj. Str. 356; Cega, F. Povijest knjižnice obitelji Garanjin Fanfonja u Trogiru s posebnim osvrtom na namještaj i stare kataloge. // Radovi Zavoda za hrvatsku povijest 29(1996), str. 136. Autorica F. Cega u radu ne datira precizno popis iz 19. stoljeća u kojem navodi 1600 knjiga.

Sukladno očekivanjima, knjižnicom apsolutno dominira talijanski jezik (grafikon 2). Slijedi latinski sa 17 %, dok je na hrvatskom napisano tek 3 % djela. No, hrvatski je jezik bio zastupljen u najvećem broju višejezičnih izdanja, u kombinaciji s talijanskim i latinskim, pa je njegov stvarni udio oko 4,5 %. Tako mali broj djela na hrvatskom jeziku u usporedbi s većim brojem hrvatskih autora odgovara činjenici da su hrvatski autori uglavnom pisali na talijanskom jeziku. Svega šest (moguće i sedam) knjiga je na francuskom. No zato je najveći broj knjiga, čak njih 25 prijevod s francuskog na talijanski. Slijede prijevodi s engleskog (sedam), latinskog (pet), a po dva su prijevodi s njemačkog, španjolskog i katalanskog na talijanski jezik.

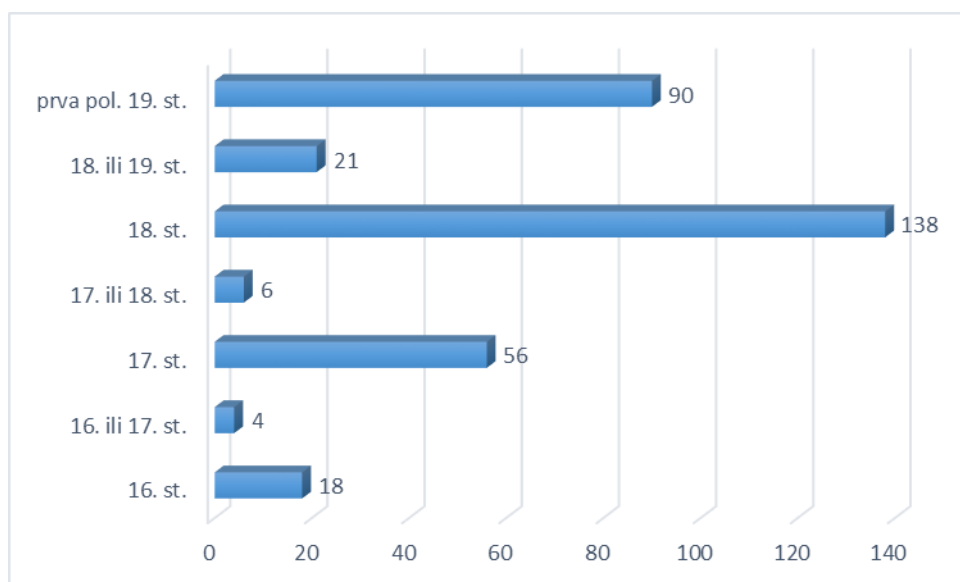
Grafikon 2: Jezična struktura knjižnice Arneri

Ne samo da su se knjige čitale na talijanskom, nego su velikom većinom dolazile iz Italije gdje je tiskano čak 68 % knjiga. Najčešće mjesto tiska je Venecija. Vjerojatno su i ostale knjige iz Italije, ali i iz europskih tiskara nabavljane preko Venecije koja je kroz 17. i 18. stoljeće bila ne samo veliko tiskarsko nego i knjižarsko središte.⁶² Političke i administrativne veze Korčule s Republikom Venecijom, čijim je sastavnim dijelom bila gotovo petsto godina, zasigurno su olakšavale nabavku knjiga i njihov prijevoz do Korčule. U Hrvatskoj je tiskano 27 knjiga i isključivo je riječ o 19. stoljeću. Ozbiljnije tiskarske proizvodnje na prostoru Dalmacije gotovo da i nema prije prvih desetljeća 19. st.⁶³ Najviše knjiga je tiskano u Zadru, uglavnom kod najjačeg dalmatinskog izdavača Battare, a po jedno zadarsko izdanje pripada Demarchiju te

⁶² Stipčević, A. Nav. dj. Str. 88 – 89.

⁶³ Ibid. Str. 21 – 27.

Domenicu Fracassu. Jedino izdanje iz Fracassove tiskare kod Arnerijevih je *Saggio letterario di alcuni giovani scolari* iz 1803. godine – u jesen te iste godine Fracasso, potaknut financijskim neuspjesima, uz dozvolu austrijskih vlasti, na vlastiti zahtjev napušta Zadar, a njegovu tiskaru preuzima Battara.⁶⁴ Vjerojatno je te knjige nabavljao Rafo Arneri dok je živio u Zadru.⁶⁵ Pet knjiga je tiskano u Dubrovniku kod Martecchinija, a tri u Splitu kod Demarchija te Olivettija i Giovannizija. Ostale, malobrojne knjige iz knjižnice su tiskane u Francuskoj, Njemačkoj, Austriji, Engleskoj, Nizozemskoj, Švicarskoj, Crnoj Gori i na Krfu. Iako se između godine/stoljeća tiska knjiga, odnosno prijepisa rukopisnih djela i njihove nabave ne može povući znak jednakosti, rast broja knjiga kroz stoljeća odražava da se knjiga nabavljaju postupno i kontinuirano, ali intenzivnije kroz 18. i 19. stoljeće (grafikon 3). Za velik broj knjiga, čak petinu, nije bilo moguće ustanoviti gdje su objavljene.

Grafikon 3: Broj djela prema stoljeću tiska/izdanja ili prijepisa

Knjige s vremenom postaju dostupnije, pa je očekivano da se tijekom 18. stoljeća njihova nabava intenzivirala i postala lakša.⁶⁶ Godine 1665. Arnerijevi su u kući imali 102 knjige i sanduk pun spisa.⁶⁷ To se ne preklapa s brojem od 88 svezaka, odnosno 64 djela s ovog popisa koja su tiskana do 1665. godine.⁶⁸ No, nešto više od

⁶⁴ Ibid. Str. 47 – 48.

⁶⁵ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Rafo IV., 3.26.1. Autobiografske bilješke Rafa IV Amerija - autobiografske bilješke od 22.02. 1837.- 4. 04.1875. fascikal I, kutija 203.

⁶⁶ Stipčević, A. Nav. dj. Str. 103.

⁶⁷ Bezić-Božanić, N. Nav. dj. Str. 185. Pretpostavka je da su ovdje brojeni svesci, a ne djela, op. M. Š.

⁶⁸ U ovoj skupini djela nije bilo nijednog rukopisa koji se može datirati. U analizi su promatrana sva djela.

četvrtine djela s popisa nije bilo moguće datirati, od čega barem petnaestak otpada na rukopisna i tiskana djela koja su mogla biti tiskana, napisana i/ili prepisana prije 1665. godine, što gornju brojku od 102 knjige čini „dostižnom“ i pokazuje kontinuiranu nabavu knjiga. Krajem 18. stoljeća knjižnica je sigurno imala preko 220 djela, no gornju granicu je teško procijeniti upravo zbog velikog broja djela koja se ne mogu vremenski pobliže odrediti. Obzirom na snažan zamah tiskarstva i lakšu mogućnost nabave knjige, izvjesno je da je taj broj bio veći. Ako se iz 136 „nedatiranih“ rukopisnih i tiskanih djela eliminiraju ona koja su, sudeći po njihovom predmetu, vjerojatno nastala (uglavnom tiskana) u 19. stoljeću, onda se kao gornja granica knjižnice na kraju 18. stoljeća može postaviti broj od oko 340 djela. No, to je samo procjena.

3.3. Pravo: stručna knjižnica u obiteljskoj knjižnici

Petina djela koju polovicom 19. stoljeća zatičemo u knjižnici pripada pravnom području. Toliko veliki broj knjiga pravne tematike ne iznenađuje jer je on odgovarao obrazovanju i zanimanju pojedinih članova obitelji, među kojima je bilo jako puno pravnika, odvjetnika, notara. No, raspon značaja tih djela je ogroman. Od 18 djela koja su sigurno objavljena u 16. stoljeću čak ih je šest pravne tematike i mahom su vezana uz rimsko pravo. Sveučilišno obrazovanje iz svjetovnog prava je sve do 17. stoljeća zapravo podrazumijevalo rimsko pravo.⁶⁹ Iznimno važan segment pravnog dijela knjižnice Arneri su djela koja pripadaju zakonodavstvu cara Justinijana, poznata pod ranonovovjekovnim nazivom *Corpus Iuris Civilis*. Riječ je o zbirci prava i pravnih propisa nastaloj u sklopu projekta Justinijanove kodifikacije rimskog prava u 6. stoljeću, što obuhvaća: *Codex Iustinianus repetitae praelectionis*, *Digesta* (grč. *Pandectae*), *Institutiones* i *Novellae*.⁷⁰ Najznačajnije djelo Justinijanove kodifikacije je *Digesta* – antologija odabranih ulomaka iz djela rimskih pravnika, izvorno objavljena 533. godine. Riječ je o poduhvatu bez presedana u kompiliranju pravničkog prava koji donosi ono što je najvrjednije u rimskom pravu i omogućuje uvid u duh rimskog prava.⁷¹ *Digestum Novum* (*Digestum nouum Pandectarum iuris ciuillis tomus tertius*,

---

⁶⁹ Stein, P. Rimsko pravo i Europa : povijest jedne pravne kulture. Zagreb : Golden marketing; Tehnička knjiga, 2007., str. 68.

⁷⁰ *Novelle* zapravo ne predstavljaju kodifikaciju rimskog prava već donose Justinijanove konstitucije.

⁷¹ Stein, P. Nav. dj. Str. 42 – 46, 52 – 54; Code of Justinian. Encyclopaedia Britannica. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/Code-of-Justinian> (4. 8. 2021.); Corpus iuris civilis. Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=12521> (4. 8. 2021.).

sextae partis reliquum, ac septimam eandemque nouissimam digestorum partem continens. Ex Pandectis Florentinis, & aliis recentioribus exemplaribus probatissimis, ita in vniuersum recognitus & emendatus, vt nihil praeterea, quod ad puram lectionem attinet, desiderari possit) iz knjižnice Arneri objavljena je 1562. godine u Lyonu kod tiskara Ioannisa Ausultija (tj. Jeana Ausoulta). Kao što je naznačeno u naslovu, priređena je za tisak prema rukopisu iz 6. stoljeća nazvanog *Florentina*, koji predstavlja osnovni izvor za sve kasnije rukopisne inačice ovog djela.⁷² Interes za Justinijanovo zakonodavstvo, a osobito *Digesta*, budi se krajem 11. i tijekom 12. stoljeća. Upravo iz toga vremena datira podjela *Digesta* na *Vetus*, *Infortiarum* i *Novum*, kao uporabna i strukturalna oznaka za raspon knjiga unutar zbirke.⁷³ Arnerijevi su bili i u posjedu *Kodeksa*, drugog važnog djela iz korpusa Justinijanovog prava, izvorno objavljenog 534. godine kao zamjena za izdanje *Kodeksa* iz 529. godine, s nizom konstitucija prijašnjih rimskih careva, koje su pročišćene i prilagođene potrebama 6. stoljeća.⁷⁴ Ovaj primjerak Arnerijevih je također 1562. objavljen u Lyonu pod naslovom *Codicis Iustiniani ex repetita praelectione libri novem priores, ex vetustissimis et aliis quam plurissimis recentioribus exemplaribus, probatissimis ita in universum recogniti et emendati, ut nihil praeterea, quod ad puram lectionem attinet, desiderati possit*. *Kodeks* je zajedno s *Novelama* i drugim zakonima (npr. *Leges Langobardorum*) bio sadržan i u knjizi *Volumen locupletius quam antehac. Continet enim praeter posteriores tres libros Codicis, Nouellas et feuda, multa alia pagina sequenti declarata*, objavljenoj 1562. u Lyonu, također u tiskari Jeana Ausoulta. Tome svesku su bile privezane *Institucije*. Uz ovo, tiskano izdanje iz 1562. u knjižnici Arneri su se nalazile i rukopisne *Institutiones Justiniani* u zasebnom svesku bez datacije. Moguće je da je ova rukopisna verzija starija, tj. da datira iz vremena kada još nije nabavljena tiskana, što bi je činilo jednom od najstarijih knjiga u knjižnici. *Institucije* predstavljaju udžbenik prava u kojem je opširna građa *Digesta* bila predstavljena u obliku koji je mogao zadovoljiti potrebe studenata. Izvorno su objavljene 533. godine.⁷⁵

---

⁷² Stein, P. Nav. dj. Str. 52.

⁷³ Ibid. Str. 52 – 54.

⁷⁴ Code of Justinian; Corpus iuris civilis.

⁷⁵ Stein, P. Nav. dj. Str. 54; Code of Justinian; Corpus iuris civilis.

U knjižnici Arneri je bio zastupljen najpoznatiji komentator rimskog prava, Bartol iz Sassoferrata u Italiji (1313. ili 1314. – 1357.)⁷⁶ s komentarima *Digesta* objavljenima 1545. kod tiskara Thomasa Bertheaua u Lyonu, kao i kardinal i pravnik Pietro Paolo Parisio (1471. ili 1473. – 1545.)⁷⁷ s dijelovima *Consilioruma* (treći, četvrti i *Repertorium*), objavljenog u Veneciji 1593.⁷⁸ Naravno, postavlja se pitanje koji član Arnerijevih je nabavio ove knjige. Iako možemo samo spekulirati jer je godina tiska samo *terminus post quem*, moguće je da je to bio već Jakov II Arneri, sin Ivana (*? – 1589.) koji je bio doktor kanonskog i građanskog prava.

Knjižnica se i tijekom 17. stoljeća nadograđivala djelima vezanima uz rimsko pravo, poput: *Enchiridium seu Institutiones imperiales* [...] i *Iurisprudentia romana* teologa i pravnika Johannes Arnoldusa Corvinusa (Ravensana) te komentara *Institutija* (Ioannis Oinotomi iurisconsulti *In quattuor Institutionum imperialium Iustiniani imp. libros, commentarij*, Venecija, 1619.) njemačkog pjesnika i pravika Johanna Schneideweina Oinotomiusa (1519. – 1568.).⁷⁹

Najstarijem horizontu knjižnice s djelima pravne tematike pripada djelo *Sententiae receptae* talijanskog pravika Giulia Clara podrijetlom iz Aleksandrije (1525. – 1575.), objavljeno 1587. godine kod venecijanskog tiskara Cornelija Arriabene. Ovo djelo, gotovo enciklopedijskog karaktera, predstavlja obiman kompendij pravne znanosti o najkontroverznijim pitanjima građanskog prava. Značaj *Sentencije* nadići će njegov peti svezak, *Liber V* koji će tijekom idućih stoljeća postati jedno od temeljnih djela kaznenog prava u Europi.⁸⁰

Materijalna (financijska) vrijednost *cinquecentina* (knjiga iz 16. st.) pravne tematike za autora popisa knjiga obitelji Arneri nije bila osobito velika. *Digesta* ili *Institucije* su procijenjeni na istu vrijednost kao i recentno nabavljeni teorijsko-praktični priručnik za notarske vježbenike iz 1839. godine. Najskupocjeniju građu predstavljaju prijepisi

---

⁷⁶ Stein, P. Nav. dj. Str. 80.

⁷⁷ Parisius, Petrus Paulus. CERL Thesaurus, mrežno izdanje. Dostupno na: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00539510> (5. 8. 2021.).

⁷⁸ Prikaz se temelji na opisu jedinice građe pod signaturom RVI-2°-8 (Zbirka rijetkosti) u katalogu NSK.

⁷⁹ Corvinus, Johannes Arnoldi. CERL Thesaurus. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01325391> (4. 8. 2021.); Schneidewein, Johann, CERL Thesaurus. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01877637> (pristup 4. 8. 2021.).

⁸⁰ Mazzacane, A. Giulio Claro. // Dizionario Biografico degli Italiani 26(1982). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: https://www.treccani.it/enciclopedia/giulio-claro_%28Dizionario-Biografico%29/ (4. 8. 2021.).

statuta dalmatinskih gradova i otoka. Brački statut („Statuto della Brazza“) i Korčulanski statut („Statuto di Curzola“) su procijenjeni na čak dva fiorina. Tiskani primjerak Statuta grada Kotora (*Statuto della citta di Cattaro*) popisivaču vrijedi jedan fiorin. Statut otoka Lastova koji se, kao jedan od rijetkih primjeraka ovog djela, danas čuva u fondu Arneri,⁸¹ uopće nije zabilježen, osim ako nije bio uvezan zajedno s ostalim dokumentima koji su u popisu označeni kao *Manoscritti su Lagosta*.

U knjižnici Arneri nalazila su se čak dva izdanja djela *Consolat de mar* u talijanskom prijevodu (*Il Consolato del mare*). Riječ je o kompendiju običajnog pomorskog prava na Mediteranu, izvorno sastavljenom u Barceloni na jeziku bliskom katalonskom tijekom druge polovice 14. stoljeća.⁸² Izvjesno je da su korčulanski primjerci objavljeni u Italiji, no nije moguće pobliže odrediti detalje o izdanju. Prema godinama objave talijanskih izdanja,⁸³ može biti riječ o 16. ili početku 18. stoljeća. Budući da su na popisu dva primjerka, moguće je da pripadaju različitim izdanjima, odnosno stoljećima. Neovisno o dataciji, riječ je o djelu koje zbog svoje primjene, osobito u trgovini, kao i širine tema koje pokriva ima izniman značaj u povijesti pomorskog prava.

Ritam nabave knjiga pravne tematike tijekom 17. i 18. stoljeća ima uzlaznu putanju (uz pretpostavku da su naručivane po objavi), no gotovo polovica pravnih u knjižnici je pristigla tijekom prve polovice 19. stoljeća. Sasvim je izvjesno da su taj dio građe za potrebe svoga posla prikupljale dvije ličnosti iz obitelji Arneri oko kojih se vrti povijesna dimenzija priče o ovoj knjižnici u 19. stoljeću: odvjetnik Jerolim II. i notar Rafo IV. Mahom je riječ o talijanskim izdanjima zakona ili priručnika koji se tiču sudske prakse u kaznenom i prekršajnom pravu te pitanja nasljeđivanja, povreda ugovora, šteta, rokova. Izniman značaj u ovom, „novijem“ horizontu pravne zbirke imaju djela nacionalne kodifikacije te njihova tumačenja i priručnici poput: „Codice civile austriaco“ (nepoznato izdanje), „Codice penale universale austriaco“ (nepoznato izdanje) i *Codice di Napoleone il grande pel Regno d'Italia* objavljeno 1806. u Milanu.

---

⁸¹ Bašica, K. ; Curić, S. Nav. dj. Str. 11, 198.

⁸² Leicht, P. S. Consolato del mare. // Enciclopedia Italiana (1931). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: https://www.treccani.it/enciclopedia/consolato-del-mare_%28Enciclopedia-Italiana%29/ (3. 8. 2021.)

⁸³ Ibid.

Jedno od najznačajnijih djela u povijesti pravne znanosti i političke teorije, Montesquieuov *De l'Esprit des lois* (O duhu zakona), prispjelo je u knjižnicu već dobro u 19. stoljeću, u talijanskom prijevodu i popraćeno bilješkama Antonija Genovesija, objavljenima u četiri sveska firentinskog izdanja N. Contija 1821. – 1822. godine. Obrada pojedinih tema, poput oblika vladavine i trodiobe vlasti imat će dalekosežan učinak na razvoj demokracije do današnjeg dana.⁸⁴

3.4. Književnost: od talijanskog *chick-lita* do visoke dubrovačke književnosti

Ono što svakako predstavlja iznenađenje jest da najveći dio knjižnice, čak četvrtinu, čine književna djela. Apsolutni primat ima talijanska književnost, a slijede je hrvatska i rimska. Od velikih imena talijanske književnosti u knjižnici Arneri treba istaknuti Jacopa Sannazara, Cesara Raa, Giambattistu Marina, Battistu Guarinija, Emanuela Tesaura, Pietra Metastasija, Carla Goldinija.

Neobičan izbor predstavljaju *L'argute, et facete lettere* renesansnog filozofa, polemičara i pisca Cesarea Raa (1532. – 1588.), poznatog po meteorološko-filozofskim raspravama i radu na leksikonu filozofije, kojima, pišući na talijanskom jeziku, radikalno raskida sa svim oblicima praznovjerja.⁸⁵ *L'argute, et facete lettere* je Raovo jedino književno djelo koje donosi niz fiktivnih pisama s plejadom podvojenih liknosti, nemoralna i bizarnosti zaogrnutih u stvarnost. Ovim eklektičnim „registrom komedije i paradoksa“ Rao se obračunava sa svim ljudskim porocima i nastranostima.⁸⁶ Izvorno objavljene 1562. godine, *Lettere* su postigle popriličan uspjeh i doživjele niz izdanja.⁸⁷ Možda je primjerak iz knjižnice Arnerijevih objavljen 1591. u Fanu u Italiji, osluškujući glas „javnosti“, zaista pristigao već krajem 16. stoljeća?! *Cinquecentinama* u knjižnici pripada antologija renesansne toskanske poezije *De le rime di diuersi nobili poeti toscani* iz 1565., koju je priredio Dionigi Atanagi.

---

⁸⁴ Montesquieu, Charles Louis de Secondat, baron de la Brède et de. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41799>> (29. 8. 2021.).

⁸⁵ Verardi, D. Cesare Rao. // Encyclopedia of Renaissance Philosophy / edited by Marco Sgarbi Cham: Springer, 2015. Dostupno na: https://www.academia.edu/8072579/CESARE_RAO._Encyclopedia_of_Renaissance_Philosophy.pdf (7. 8. 2021.).

⁸⁶ Riga, P. G. Cesare Rao. // Dizionario Biografico degli Italiani 86(2016), Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/cesare-rao_\(Dizionario-Biografico\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/cesare-rao_(Dizionario-Biografico)/) (7. 8. 2021.).

⁸⁷ Riga, P. G. Nav. dj.

Arkadiju Jacopa Sannazara (1456. – 1530.) Arneriji su imali u čak dva izdanja: u *Le Opere volgari* iz 1752. te u antologiji *Le tre arcadie* objavljenoj 1756. u Veneciji zajedno s djelima Benedetta Menzinija i Michelea Giuseppea Moreija. *Arkadija* i njezin pisac Sanazzaro su bili iznimno popularni i čitani na području Hrvatske. U drugoj polovici 16. stoljeća dubrovački nadbiskup Beccadelli je na zidu svoje ladanjske kuće dao nacrtati Sanazzarov lik.⁸⁸ Zaokupljenost arkadijskim, pastoralnim žanrom potvrđuje i kasnija drama *Il pastor fido* Battiste Guarinija (1538. – 1612.) nepoznatog izdanja, ali i njezin slobodni prijevod i prepjev Korčulanina Petra Kanavelića pod naslovom *Vijerni pastijer*, čiji su rukopis Arnerijevi također imali.

Na policama se nalazilo i nekoliko izdanja 17. stoljeća, među kojima se ističu djela velikog baroknog pjesnika Giambattiste Marina: *La sampogna* (*Gajde*) u izdanju iz 1664. i *Gli epitalami* iz 1674. Barokni ukus odaje tragedija *Aristodem* Carla Dottorija (1618. – 1685.), nepoznatog izdanja i *Panegirici et Ragionamenti* Emanuela Tesaura (1592. – 1675.), objavljeni 1671. kod Valvasensea u Italiji.

Ovom nizu talijanskih književnika u knjižnici Arneri treba pridružiti arkadijevce Giovannija Battistu Zappija te dramatičara i libretista Pietra Metastasija (1698. – 1782.), uz kojeg je vezana zanimljiva povijesna crtica iz Korčule: 23. siječnja 1825. godine u Korčuli je uprizorena Metastasijeva drama *Siroe*, no očito nije postigla uspjeh jer su već iduću noć na stupovima ispred zapadnih vrata u Korčuli zalijepljene podrugljive pjesme o glumcima.⁸⁹ Svoje su mjesto u knjižnici također našle iznimno popularna i prevođena tragedija *Merope* Scipiona Maffeiija (1675. – 1755.)⁹⁰ i poezija Giovannija Battiste Fagiolija (1660. – 1742.).

Sudeći prema brojnosti izdanja, najveći dio djela talijanske književnosti nabavljen je tijekom druge polovice 18. stoljeća. To vrijedi i za malobrojna djela francuske i engleske književnosti, koja su također bila dostupna u izdanjima iz 18. stoljeća. No, i djela u tim izdanjima uglavnom pripadaju književnosti 18. stoljeća sa svim svojim stilskim izrazima i neujednačenom kvalitetom ostvarenja. U 18. stoljeću književni ukus Arnerijevih oscilira i u jednom segmentu postaje manje akademski, a više

---

⁸⁸ Prosperov Novak, S. Povijest hrvatske književnosti : od humanističkih početaka do Kašićeve ilirske gramatke 1604. Druga knjiga. Zagreb : Izdanja Antibarbarus, 1997, str. 329.

⁸⁹ Fisković, C. Urbanističko usavršavanje Korčule Kanavelićeva vremena. // Zbornik otoka Korčule 3(1973), str. 70, n. 101.

⁹⁰ Čale, M. ; Zorić, M. Talijanska književnost. // Povijest svjetske književnosti : knjiga 4 / uredio Mate Zorić. Zagreb : Mladost, 1974. Str. 107.

usmjeren na popularnu književnost, i to romane, nerijetko ljubavne tematike. Najzastupljeniji književni autor uopće u knjižnici Arneri je talijanski isusovac Pietro Chiari (1712. – 1785.), a slijedi Antonio Piazza (1742. – 1825.). Chiarijevi romantični romani poput *Le due gemelle*, *La bella pellegrina*, *La Fantasima*, *La veneziana di spirito*, iz knjižnice Arneri, bili su u svoje vrijeme rado čitani, no ne odveć ambiciozni ili originalni.⁹¹ Nezahvalno je generalizirati i zbog lakoće tema tvrditi da su ih čitale (samo) žene u obitelji Arneri, no takva literatura tradicionalno cilja na žensku publiku. Chiari je, osim svojim „plagijatorskim“ stvaralaštvom, u povijesti književnosti ostao zapamćen po žestokoj kritici velikog talijanskog komediografa Carla Goldonija, kojom je utro put njegovom odlasku iz Italije.⁹² Arnerijevi su na svojim policama imali komedije Carla Goldonija (1707. – 1793.) od kojih je barem jedna (sudeći prema *Popisu Biblioteke Arneri u Korčuli* iz 20. stoljeća) bila *Sior Todero Brontolon*. Prisustvo Chiarija i Piazze ne treba tumačiti isključivo padom ukusa. Oni prije svega odražavaju aktualnost talijanske književne scene i mogu se interpretirati upravo navedenim sukobima i prijemcima oko pitanja realizma i nemorala u djelima C. Goldinija.

Promjena nije samo vidljiva u odabiru autora i djela talijanske književnosti. Pet avanturističkih, herojskih i ljubavnih francuskih romana objavljenih tijekom 18. stoljeća Arnerijevi su čitali u talijanskom prijevodu, jednako kao i rane engleske romanopisce 18. stoljeća, Henryja Fieldinga i Samuela Richardsona. U knjižnici se nalazilo prvo talijansko izdanje iznimno popularnog epistolarnog romana S. Richardsona, *Clarissa; or, The History of a Young Lady*, koje je objavljeno u Veneciji između 1783. i 1789. Može se, stoga, reći da se nisu bojali „eksperimentirati“ s novim formama.

U knjižnici Arneri je upadno malo djela stranih književnosti tiskanih tijekom prve polovice 19. stoljeća. U tom se razdoblju fokus mijenja prema hrvatskoj književnosti. Najveći broj djela hrvatske književnosti pripada izdanjima 19. stoljeća, što je i logično obzirom na preporodno djelovanje obitelji Arneri. No, u knjižnici ima i djela iz ranijih razdoblja. Hrvatska književnost u knjižnici Arneri je izrazito regionalna, usmjerena prvenstveno na dubrovačke i korčulanske autore, a tek ponekog iz drugih krajeva

---

⁹¹ Mangini, N. Chiari, Pietro.// Dizionario Biografico degli Italiani 24(1980). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/pietro-chiari_\(Dizionario-Biografico\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/pietro-chiari_(Dizionario-Biografico)) (7. 8. 2021.).

⁹² Čale, M. ; Zorić, M. Nav. dj. Str. 114.

Dalmacije. Pod hrvatskom književnošću su u ovom pregledu obuhvaćeni autori prema teritorijalnom, nacionalnom (etničkom) i jezičnom kriteriju. U knjižnici su se nalazila iznimno važna djela starije hrvatske književnosti objavljuvana prije 19. stoljeća. Prvenstveno treba istaknuti vodeće djelo renesansne književnosti *Robinju* Hanibala Lucića. Zbog malobrojnih izdanja, ovaj primjerak je mogao biti tiskan 1585. kod Ambrosija Mazolleta ili 1638. kod Marca Ginammija u Veneciji. Drugo izdanje iz 1638. je svakako bilo dostupnije - četrdesetak godina nakon objave u trgovini Francesca Brogiollija još se nalazilo 314 neprodanih primjeraka.⁹³ No, Arnerijevi su prije svega pokazivali interes za dubrovačke književnike, osobito barokne. Čak tri djela su posjedovali u prvim izdanjima: *Arijadnu* Ivana Gundulića, objavljenu 1633. u tiskari Marka Salviona u Anconi; *Christiade to iest xivot i diela Isukarstova* Junija Palmotića koja je tiskana 1670. kod Jacoba Mascardicha u Rimu te *Udsasi Mandaljene pokornize* Ignjata Đurđevića (Venecija, 1728.). *Mandaliena pokorniza* Ivana Bunića Vučića također je bila na polici Arnerijevih, ali nisu poznati podaci o izdanju. Imali su i rukopis Gundulićevog *Osmana*. To je jedan od sedamdesetak prijepisa ovog djela koje će biti tiskano tek 1826. godine.⁹⁴

Na popisu su zabilježena dva dramska djela korčulanskog baroknog pjesnika Petra Kanavelića (1637. – 1719.) u rukopisu: *Andro Stitichezza comedia illirica del Canavelli* i *Il Pastor Fido traduzione illirice del Canavelli*. Tako mali broj Kanavelićevih djela donekle je proturječan dvama drugim izvorima koji naglašavaju obimnost Kanavelićevih djela kod Arnerijevih. U spomenutom popisu knjiga i stolnog posuđa obitelji Arneri iz druge polovice 19. stoljeća koji se nalazi među bibliografskim bilješkama Vlaha IV., u odjeljku *Libreria II, all'interno* pod točkom 6 se navodi „Canavelli manoscritti“.⁹⁵ To bi značilo da su Kanavelićevi rukopisi zauzimali cijelu (najdonju) policu drugog ormara. U prilog brojnosti Kanavelićevih djela kod Arnerijevih svjedoči i korespondencija između Matije Kapora i Inocenca Čulića između 1814. i 1819. godine, tijekom koje su razmjenjivali prijepise Kanavelićevih djela.⁹⁶ M. Kapor izriječno spominje da se kod Jakova Arnerija⁹⁷ nalaze nepoznate pjesme od kojih se neke mogu pripisati Kanaveliću. I u fondu Arneri se nalazi više

⁹³ Stipčević A. Nav. dj. Str. 96 – 97.

⁹⁴ Ibid. Str. 82.

⁹⁵ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Vlaho IV. 3.25. Bibliografski zapisi (rukom Vlaha IV Arnerija), kutija 201.

⁹⁶ Kapor, A. Književno stvaralaštvo Petra Kanavelića u korespondenciji Matije Kapora i Inocenca Čulića // Zbornik otoka Korčule 3 (1973), str. 150 – 153.

⁹⁷ Misli na Jakova VI. Arnerija (1743. – 1819.), oca spomenutog Jerka Arnerija.

Kanavelićevih djela.⁹⁸ Na analiziranom popisu knjiga obitelji Arneri iz 1860/70-ih navodi se nekoliko rukopisnih djela na hrvatskom jeziku bez naslova i autora: „Versioni e Composizioni sacre e profane in lingua illirica“ (Vjerski i svjetovni stihovi i sastavi na ilirskom jeziku); „Tragicomedia illyrica“ (Tragikomedija na ilirskom jeziku); „Componimento drammatico in illirico di non conosciuto autore“ (Dramsko djelo nepoznatog autora na ilirskom jeziku) i „Altro componimento drammatico in illirico di non conosciuto autore“ (Drugo dramsko djelo nepoznatog autora na ilirskom jeziku) Postoji velika vjerojatnost da su neka od njih bila Kanavelićeva, no o tome se danas može samo nagađati. Svoje mjesto u knjižnici Arneri je imao i Kanavelićev mlađi suvremenik Blaćanin August Draginić – Šaška (1689. – 1775.) s pjesmom *Plač Marka Koćine u izgubljenju svog tovara u Zavalatici* koja, kao parodija petrarkističke i barokne poezije, uz korištenje korčulanskih motiva, na najbolji način ocrtava Draginićevu sarkastičnu crtu. Unatoč svom „oštrom jeziku“, Draginić je u lokalnim i regionalnim okvirima bio iznimno cijenjen autor religiozne, epske, humorističko-satirične poezije na narodnom jeziku.⁹⁹

Od izdanja 19. stoljeća u knjižnici Arneri nalazila se prva antologija hrvatskog latinizma s pjesmama dubrovačkih autora, koju je priredio Urban Appendini i pridružio joj vlastite pjesme (*Carmina accedunt selecta illustrium Ragusinorum*) iz 1811.,¹⁰⁰ Bizarove pjesme (*Rime sacre*, 1831.) i pohvala Ruđeru Boškoviću (*Elogio all' abate Ruggero Gius. Boscovich*, 1817.), kao i poezija Junija Restića na latinskom jeziku.

Među posljednjim djelima koja su do polovice 19. stoljeća prispjela u knjižnicu su djela dvojice dubrovačkih preporoditelja i iliraca, oca i sina Kaznačića: *Pjesma banu Jelačiću* Antuna Kaznačića, objavljena 1849. u Beču na talijanskom jeziku i *O narodniem piesnama jugoslavenskiem* njegovog sina Ivana Augusta Kaznačića, tiskane 1851. u Dubrovniku kod Martecchinija, usporedo na hrvatskom i talijanskom jeziku. Krugu autora koji su bili veliki pobornici ilirskih i narodnjačkih ideja, ali stvaralački dijelom dvojezične (hrvatsko-talijanske) tradicije i kulture, pripada i šibenska književnica Ana Vidović čiji su *Anka i Stanko* iz knjižnice Arneri objavljeni

---

⁹⁸ Bašica, K. ; Curić, S. Nav. dj. Str. 12, 211.

⁹⁹ Kalogjera, G. Nav. dj. (2005). Str. 181 – 182.

¹⁰⁰ Appendini, Urban. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3387> (26. 8. 2021.)

1841. u Zadru.¹⁰¹ Taj, iz današnje perspektive, nezamisliv spoj narodnjačke političke orijentacije i talijanske kulture karakterizira i Arnerijeve. Za primjer se može uzeti suvremenika Ane Vidović i vjerojatnog autora analiziranog popisa obiteljske knjižnice Arnerijevih – Rafa Arnerija. On je bio jedan od narodnjačkih prvaka u Dalmaciji i prvi narodnjački načelnik općine Korčula, no hrvatski jezik je morao dodatno usavršavati jer ga isprva nije poznao kao talijanski što dokazuje i njegov dnevnik kojeg je kontinuirano vodio na talijanskom.¹⁰² Iako se s ilirskim idejama upoznao u Dubrovniku, zapravo ga je talijanski pokret za ujedinjenje s kojim se upoznao tijekom studija u Padovi istinski odredio kao narodnjaka.¹⁰³

3.5. Antički pisci

U knjižnici Arneri nalazilo se 28 djela antičkih pisaca s djelima iz različitih područja što čini udio od približno 6 % u ukupnom inventaru. Antički pisci su se uglavnom čitali na latinskom jeziku. Četiri izdanja su bila prijevod na talijanski, a dva su bila na francuskom. Prevladavaju djela iz korpusa rimske književnosti: Klaudijan, Marcijalovi *Epigrami*, tragedije Seneke Mlađeg, Ciceronove *Epistole ad familiares*; rimska poezija - Katul, Tibul, Propercije; Ovidije. Ima i djela književno-povijesnog karaktera (Lukanova *Farsalija*; Cezarovi *Komentari*); filozofskih (Seneka Mlađi) i retoričkih djela (Kvintilijan, Ciceron). Jedno od najstarijih izdanja u knjižnici, jesu Vergilijeve *Bukolike*, *Georgike* i *Eneida*, koje je uredio Niccola Eritreo. Tiskane su 1538. godine u Veneciji kod In. Antonium Sabium de Nicoliusa. Iz 16. stoljeća su i Ovidijeve Heroide (Venecija, Ioan. Gryphium, 1583.). Analiza dostupnih godina tiska pokazuje da su djela antičkih pisaca nabavljana kontinuirano kroz 17. i 18. stoljeće. Najzastupljeniji autor je Ciceron s čak šest knjiga, od čega su dva izdanja govora (*Orationes*) nepoznatog godišta. Slijedi Ovidije s četiri djela. Njegovi *Fasti* su bili dostupni na latinskom i talijanskom. Lukanove *Farsalije* Arnerijevi su imali na latinskom i francuskom.

---

¹⁰¹ Tomasović, M. Ana Vidović : književni profil // Nova croatica 3(2009), str. 1 – 2; 6.

¹⁰² HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri, 3.26.1., (BR. 403) Autobiografske bilješke Rafa IV Arnerija - autobiografske bilješke od 22.02. 1837.- 4. 04.1875. fascikal I, kutija 203; Peričić, Š. Doprinos Rafa Arnerija hrvatskom narodnom preporodu u Dalmaciji. // Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru 47(2005), str. 325 – 326.

¹⁰³ Peričić, Š. Nav. dj. Str. 326.

3.6. Tekstovi o jeziku

Uz Cicerona i Kvintilijana retorička pitanja su u svojim djelima dostupnima u knjižnici Arneri obrađivali autori 17. i 18. stoljeća poput njemačkog teologa Michela Radaua (1617. – 1687.) s *Orator extemporaneus*, francuskog isusovca i leksikografa Charlesa Pajota (1609. – 1683.) s *Tyrocinium eloquentiae* te francuskog jezuita i nastavnika retorike Dominiqua de Colonije (1660. – 1741.) (*De arte rhetorica libri quinque* iz 1743.). Tome treba pribrojati i djelo koje je naslovljeno *Elementi della Rettorica e d'altri trattari appartamenti all'umanita di me clerico Giacomo Arneri* u rukopisu na 80 stranica uvezanih u pergamenu. Autor je Jakov V. Arneri (1706. – 1754.)¹⁰⁴ Na popisu su se nalazila još dva retorička djela u rukopisu nepoznatih autora: *Brevissime istruzione delle 8 parti dell' orazione* i *Rhettorica*.

Najznačajnije djelo koje se bavi pitanjima retorike i teorije književnosti s naglaskom na metaforu je *Il cannocchiale aristotelico (Aristotelovski dvogled)* već spomenutog talijanskog baroknog pisca i teoretičara književnosti Emanuela Tesaura. Primjerak iz knjižnice Arneri je četvrto izdanje ovog djela, objavljeno 1664. godine u Rimu, nakladom Guglielma Halléa, a tiskano je kod Fabija de Falca. U kontekstu informacijskih znanosti, bliskost prezimena Tesauru s poznatim alatom organizacije znanja, Thesaurusom nije samo slučajna. Naime, svoju raspravu Tesauru strukturira primjenjujući deset aristotelovskih kategorija. Njegov rad na organizaciji znanja, ideja i jezika, tj. indeksa kategorija i njihovih odnosa predstavlja nagovještaj alata koji će se razviti u budućnosti.¹⁰⁵ U tom segmentu ovo djelo nadilazi okvire retorike i jezika.

U 18. i početkom 19. stoljeća Arnerijevi su nabavljali gramatike latinskog, grčkog, talijanskog i francuskog jezika te višejezične rječnike (talijansko-latinski; latinsko-talijanski; talijansko-francuski i francusko-talijanski). Imali su čak dvije gramatike latinskog jezika poznatog portugalskog isusovca Manuela Álvaresa (1526. – 1582.) u izdanjima s početka 18. stoljeća tiskanima u Veneciji. Nakon svoje prve objave 1594., ova je gramatika brzo ušla u upotrebu u jezuitskim školama, te je krajem 16. stoljeća postala i službeni priručnik za gramatiku latinskog jezika. Zbog široke

---

¹⁰⁴ Bašica K. ; Curić, S. Nav. dj. Str. 206.

¹⁰⁵ Silva Saldanha, G. ... et al. Who is Tesauru? The man, words and things. // Challenges and Opportunities for Knowledge Organization in the Digital Age : Proceedings of the Fifteenth International ISKO Conference 9-11 July 2018 Porto, Portugal /edited by Fernanda Ribeiro; Maria Elisa Cerveira. Baden-Baden : Ergon Verlag, 2018. Str. 483 – 485. Dostupno na: https://www.ergon-verlag.de ›isko_ko › downloadsPDF (19. 8. 2021.)

primjene doživjela je mnogobrojna izdanja.¹⁰⁶ Treba još istaknuti prvo izdanje rasprave *O starosti i raširenosti ilirskoga jezika (De Illyricae linguae vetustate et amplitudine)* Dubrovčanina Sebastijana Slade Dolcija (1699. – 1777.), tiskano 1754. kod F. Stortija u Veneciji.

3.7. Religija i filozofija

U knjižnici Arneri nalazio se velik broj djela s područja religije. Izuzev jednog pregleda svjetskih religija i povijesnog prikaza hereza (*Istoria di tutte l'eresie*, 1737.), gotovo je isključivo riječ o knjigama koja se bave pitanjima kršćanske teologije, moralne teologije, bogoštovlja, liturgije i kanonskog prava, a nešto manje pobožnosti. Posebnu tematsku cjelinu predstavljaju životopisi svetaca i papa.¹⁰⁷

Najranijem horizontu knjižnice pripadaju tri *cinquecentine* koje se bave kanonskim pravom i teologijom. U prvom redu je to za ono vrijeme vrlo aktualan i popularan kompendij kršćanske doktrine nastao u protureformacijskom ozračju, *Authoritatum Sacrae Scripturae et sanctorum patrum, quae in Summa doctrinae christianae doctoris Petri Canisii theologi Societatis Iesu citantur*. Pod ovim naslovom je objavljena dorađena dopunjena verzija katekizma *Summa doctrinae christianae* (1555.) crkvenog naučitelja i sveca Petra Kanizija (1521. – 1597.), koju je on za potrebe studenata sastavio na zamolbu kralja Ferdinanda I. Habsburškog. Katekizam je u tom konačnom obliku objavio isusovac Pierre Busée (1540. – 1587.) i dodao mu četvrti svezak s citatima iz Sv. Pisma i djela crkvenih otaca.¹⁰⁸ Iz nepoznatog razloga upravo u izdanju tiskanom u Veneciji 1571. (ex Bibliotheca Aldina) koje se nalazilo kod Arnerijevih, izostaje zadnji svezak s Buséeovim komentarima i citatima,¹⁰⁹ pa su se u njihovoj knjižnici nalazila samo tri sveska.

U knjižnici Arneri nalazila su se dva važna djela dekretalista Goffredija da Trana i Panormitanusa, čija izdanja pripadaju 16. stoljeću. Temeljno djelo kanonskog prava *Summa* Goffredija da Trana (oko 1200. – 1245.), koje su držali Arnerijevi, objavljeno

---

¹⁰⁶ Kresnik, I. ; Horvat, V. The Jesuit Syllabus vocabulorum of Alvares' Grammar in Croatian Editions // *Obnovljeni Život*, 75, 1(2020), str. 53 – 54.

¹⁰⁷ Djela povijesno-religijske tematike se promatraju u idućem poglavlju, no u strukturi knjižnice prema područjima prikazani su pod religijom.

¹⁰⁸ Fournet, P.A.. Pierre Busée. // *The Catholic Encyclopedia* 3(1908). New Advent. Mrežno izdanje. New York : Robert Appleton Company, 2020. Dostupno na: New Advent: <http://www.newadvent.org/cathen/03086b.htm> (14 . 8. 2021.); Braunsberger, O. Blessed Peter Canisius. // *The Catholic Encyclopedia*. The Catholic Encyclopedia 11(1911). New Advent. Mrežno izdanje. New York : Robert Appleton Company, 2020. Dostupno na: New Advent: <http://www.newadvent.org/cathen/11756c.htm> (14. 8. 2021.).

¹⁰⁹ Fournet, P. A. Nav. dj.

je 1586. u Veneciji kod Giovannija Battiste Ugolinija. *Summa* predstavlja jasno pisan i zaokružen priručnik kanonskog prava sistematiziran prema Dekretalima pape Grgura IX.¹¹⁰ Komentari Dekretala pape Grgura IX (*Commentaria*) Niccole Tedeschija – opata Panormitanusa (1386. – 1445.) iz knjižnice Arneri tiskani su 1587. kod Giuntija u Veneciji.

Knjižnica je tijekom 17. i 18. stoljeća sve više dopunjavana djelima religijske tematike. U to je vrijeme prispjelo jedno od najpopularnijih i najčitanijih djela kršćanske pobožnosti *Nasljeduj Krista (De imitatione Christi)* koje se pripisuje Tomi Kempencu (1380. – 1471.). Ovo izdanje je tiskano 1696. u Veneciji kod Curtija. U knjižnici su se također nalazila dva izdanja propovjedničkih priručnika za korizmu, *Quaresimala* iz 1757. i 1792., poznatog talijanskog propovjednika 17. stoljeća Paola Segnerija. Propovjednik iz roda Arneri, Jakov V. je umro 1754., pa njemu nisu mogli pripadati.

Među velika djela velikih crkvenih naučitelja, propovjednika i pravnika dašak svježine i draži unosi *Retraite pour les dames* francuskog jezuita i propovjednika François Guilloréa s meditacijama i razmatranjima koja su, možemo (pod sugestijom naslova) vrlo lako zamisliti, dame iz obitelji Arneri čitale u nekom osamljenom kutku u talijanskom prijevodu objavljenom u Ferrari 1702. godine pod naslovom *Ritiramento per le dame*.

Iz ovog prevladavajuće katoličkog okružja odudara povijesni prikaz proročanstava *Historia deorum fatidicorum, vatum, sibyllarum, phoebadum* francuskog protestantskog svećenika Pierrea Mussarda (1625. – 1686.), tiskana 1675. kod Pierrea Chouëta u Ženevi (Cologne). Moussard je desetak godina ranije završio na crkvenom popisu zabranjenih knjiga sa svojim djelom *Les Conformitez des ceremonies modernes avec les anciennes*.¹¹¹

Filozofija predstavlja manji segment knjižnice. Dio filozofskih rukopisa i knjiga bio je namijenjen poučavanju. Tome svjedoče rukopisne lekcije iz logike i filozofije uvezane u jedan svezak te izlaganje iz moralne filozofije namijenjeno mladima talijanskog

---

¹¹⁰ Bertram, M. Goffredo da Trani. // Dizionario Biografico degli Italiani 57(2001). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/goffredo-da-trani_\(Dizionario-Biografico\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/goffredo-da-trani_(Dizionario-Biografico)/) (14. 8. 2021.).

¹¹¹ Index librorum prohibitorum : Leonis 13. summi pontificis auctoritate recognitus ssmi d. n. Pii pp. 11. iussu editus. Rim : Typis polyglottis vaticanis, 1924. Str. 61, 193. Dostupno na: <http://librinostri.catholica.cz › IndexLibrPr1924-r PDF> (18. 8. 2021.).

autora Ludovica Antonija Muratorija (1672. – 1750.) (*La filosofia morale esposta e proposta a i giovani*). Zanimljivo je da Muratori uopće nije bio filozof već povjesničar i bibliotekar milanske Ambrozijane.¹¹² Etička pitanja i prisustvo autora koji uglavnom nisu najprepoznatljiviji po svom filozofskom radu karakteristika je ove skupine. Neka od filozofskih djela autora koji svojim obrazovanjem, zanimanjem ili glavnim preokupacijama nisu primarno vezani uz filozofiju su: *Sogni filosofici* francuskog dramatičara i pisca Louis-Sébastien Merciera (1740. – 1814.), *Dell'amore verso la patria* talijanskog književnika Giovannija Battiste Robertija (1719. – 1786.), *Il chiaro scuro di pittura morale* baroknog pjesnika Antonija Lupisa (1620. – 1700.) i dr. Osvrt na aristotelovsku etiku donosi Emanuele Tesauro u djelu *La filosofia morale derivata dall'alto fonte del grande Aristotele Stagirita* iz 1711. Ovo je njegovo treće djelo u knjižnici Arneri.

No, ne može se reći da u knjižnici nije bilo djela pravih filozofa. U prvom redu je to škotski filozof i teolog Ivan Duns Škot s *Expositiones quaestionum* [...] objavljenima 1576. u Veneciji te njegov kasniji sunarodnjak Adam Ferguson (1723. – 1816.), preteča moderne sociologije čiji su *Institutes of moral philosophy*, izvorno objavljeni 1769. godine, kod Arnerijevih čitani u talijanskom prijevodu, vjerojatno s kraja 18. stoljeća. Nije poznata ni godina izdanja *De rebus naturalibus* i *Tabulae logicae* filozofa i logičara Jacopa Zabarelle (1533. – 1589.), vodećeg predstavnika aristotelovske tradicije u talijanskoj filozofiji renesanse.

3.8. Brodolom sv. Pavla i druge povijesno-religijske teme

Čini se da su određene teme jako zaokupljale Arnerijeve, odnosno pojedine članove obitelji. U prvoj polovici 18. stoljeća to je bilo pitanje iz životopisa sv. Pavla Apostola, o čemu svjedoči čak šest djela o njegovom brodolomu u vodama Mljeta. Dubrovačku tradiciju o Mljetu kao mjestu brodoloma sv. Pavla svojim je znanstvenim istraživanjima aktualizirao Ignjat Đurđević i predstavio u djelu *D. Paulus Apostolus in mari quod nunc Venetus sinus dicitur, naufragus et Melitae Dalmatensis insulae post naufragium* [...] objavljenom 1730. u Veneciji, koju su Arnerijevi držali u svojoj knjižnici. Djelo je sigurno u Korčulu prispjelo odmah po objavi jer se zbog ogromnog

---

¹¹² Muratori, Ludovico Antonio. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42478> (17. 8. 2021.)

interesa javnosti 1730-ih više nije moglo nabaviti ni u jednoj knjižari u Veneciji.¹¹³ Moguće je da se pitanjem brodoloma bavio kanonik Jakov V Arneri (1706. – 1754.) koji je kao propovjednik bio vezan uz Dubrovnik. Đurđević je sa svojom raspravom pokrenuo pravu lavinu polemika i reakcija od kojih su mnoge u vrlo kratkom roku objavljene.¹¹⁴ Arnerijeve je zanimala i recepcija djela *Divus Paulus*, prvenstveno negativna kritika, te su dalje nabavljene *Rasprave* G. A. Ciantara iz 1738. i Rupertusa de Sancto Gasparea iz 1739., Pismo nabiskupa Giusta Fontaninija s Đurđićevim odgovorom¹¹⁵ (Venecija, 1762.), a i *Djela (Opuscoli)* iz 1759. Stjepana Šuljage kojima je agitirao za Đurđevića. Svetopavlovski brodolom je bilo pitanje od osobitog interesa ne samo za Arnerije nego i šire u korčulanskom kulturnom životu jer su njime prije Đurđevića bavili Jakov Salečić i arhiđakon Nikola Kapor, zauzimajući se za Mljet kao mjesto brodoloma. Korčula je vjerojatno predstavljala dio područja u kojem je ta tradicija bila živa.¹¹⁶

Regionalnu/lokalnu tematsku i autorsku usmjerenost također odaju tri djela o pitanjima iz biografije sv. Jeronima iz 18. i 19. stoljeća: životopis sv. Jeronima (*Maximus Hieronymus*, Ancona, 1750) Dubrovčanina Sebastijana Slade Dolcija te dvije rasprave Korčulanina Ivana Kapora (1775. – 1849.) (*Della patria di San Girolamo* iz 1828. i 1831.), u kojima, polemizirajući s P. Stankovićem oko podrijetla sv. Jeronima, ubicira Stridon pored Grahova.

Arnerijevi su u kući držali prva dva sveska kapitalnog djela crkvene povijesti, *Illyricum sacrum*, vezana za salonitansku crkvu, tiskana 1751. i 1753. kod Sebastijana Coletija u Veneciji. Njihova vrijednost je procijenjena na jedan fiorin, pa je ovo jedna od najskupljih tiskanih knjiga u knjižnici. Iako tematizira povijest crkve, ova knjiga predstavlja pravi historiografski poduhvat za koji je građa sustavno prikupljana po cijeloj Dalmaciji.¹¹⁷

---

¹¹³ Demović, M., Ignjat Đurđević i dubrovačka tradicija o svetopavlovskom brodolomu u vodama hrvatskog otoka Mljeta.: uvodna studija // Đurđević, I. Sveti Pavao apostol brodolomac i poslije brodoloma u moru koje se sada zove Venecijanski zaljev dalmatinskog otoka Mljeta gost ili o izvornom značenju dvaju mjesta u djelima apostolskim / ur. Miho Demović. Dubrovnik : Biskupija Dubrovačka : Dubrovačke knjižnice; Mljet : Općina, 2008. Str. 51 – 52.

¹¹⁴ Ibid. Str. 49 – 50.

¹¹⁵ Ibid. Str. 51.

¹¹⁶ Ibid. Str. 20 – 21.

¹¹⁷ Stipčević, A. Nav. dj. Str. 318 – 320.

3.9. Povijest od “početka svijeta” do “svojega doba”

Popis knjiga obitelji Arneri reflektira zanimanje za širok raspon povijesnih tema, počev od općih pregleda svjetske povijesti, od “početka svijeta” i metodoloških priručnika za kritički pristup povijesnim izvorima, u talijanskim prijevodima s francuskog i engleskog jezika. Sve to pokazuje da su Arnerijevi bili upućeni u povijesnu bibliografiju. Jedno od najranijih djela povijesne tematike u knjižnici je *Catalogo de gli anni et principi de la creatione de l’huomo fin’a 1540 dal nascere di Christo* Valerija Anselma Raida (1475. – 1574.?), tiskano 1544. u Veneciji kod Michelea Tramesina.

Arnerijevi su čitali talijanske prijevode općih pregleda engleske i španjolske povijesti. Zanimala ih je i francuska i mletačka povijest. Izbor pojedinih djela pokazuje da njihov pristup različitim pitanjima i događajima iz europske prošlosti karakterizira aktualnost, bilo da je riječ o osmanlijskim osvajanjima i vladarima (npr. *Memorie istoriche de’monarchi ottomani* Giovannija Sagreda), protuosmanskoj ligi (*Delle notizie storiche della Lega tra l’Imperatore Carlo 6. e la Republica di Venezia contra il Gran Sultano Acmet 3*, povjesničara Girolama Ferrarija iz 1723.), mirovnom sporazumu između Engleske i Francuske, komentarima Napoleonovih osvajanja iz 1806. godine, kao i bližim temama poput razgraničenja u Dalmaciji ili Paštrovićanima na Korčuli. Možda gornja konstatacija o aktualnosti vrijedi i za četiri sveska najvažnijeg uratka talijanskog povjesničara, biskupa i kolekcionara Paola Giovia (Paulus Jovius) tiskana u 16. stoljeću. Iznimno informativna i živopisna *Povijest svojega doba (Historiarum sui temporis)* donosi pregled recentnih događaja s kraja 15. i prve polovice 16. stoljeća, s fokusom na kulturu i književnost.¹¹⁸ Četiri sveska iz knjižnice Arneri pripadaju različitim izdanjima iz 1552. i 1555. – 1556. godine. Tri sveska su na latinskom, a jedan je talijanski prijevod.

U knjižnici su se nalazila relevantna djela hrvatske historiografije, a u manjem opsegu i izvora za historiografiju, tj. djela kroničara. U prvom redu treba istaknuti *O Kraljevstvu Dalmacije i Hrvatske u šest knjiga (De Regno Dalmatiae et Croatiae libri sex)* Ivana Lučića (1604. – 1679.). Ovo djelo svojim demitologiziranim, trezvenim i

---

¹¹⁸ Price Zimmermann. T. C. Paolo Giovio. // Dizionario Biografico degli Italiani 56(2001). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-giovio_\(Dizionario-Biografico\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-giovio_(Dizionario-Biografico)) (13. 8. 2021.) ; Giovio, Paolo. Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22063>> (13. 8. 2021.)

kritičkim pristupom predstavlja historiografsko “remek-djelo” i prvi povijesni pregled na našim prostorima koji je u potpunosti odaje znanstveni pristup.¹¹⁹ Arnerijevi nisu imali tiskani primjerak nego prijepis prvog izdanja tiskanog 1666. u Amsterdamu. Je li moguće da knjigu nisu mogli nabaviti u tiskanom obliku ili im se samo pružila prilika za kupovinu prijepisa?! Ne bi bilo neuobičajeno ni da je knjigu prepisao netko od članova obitelji jer se na tlu Hrvatske praksa prepisivanja tiskanih knjiga zadržala gotovo do kraja 18. stoljeća.¹²⁰ U ozbiljnom historiografskom pristupu Lučiću kronološki prethode *Komentari o vlastitom vremenu* Ludovika Crijevića Tuberona (1458. – 1527.), koje su Arnerijevi imali u tiskanom i rukopisnom obliku. *Komentari* su jedno od najvažnijih djela hrvatske historiografije 16. stoljeća, u kojem autor, tematski se baveći osmanlijskim osvajanjima, bez imalo sustezanja kritizira hijerarhijsku strukturu Katoličke crkve, osobito pape, zbog čega je djelo 1734. godine završilo na *Index librorum prohibitorum*.¹²¹ Prijepis iz knjižnice Arneri je napravljen prema prvom cjelovitom izdanju ovog djela iz 1603. godine, objavljenom u Frankfurtu kod Claudii Marnii & haeredum i Ioannis Aubrii.¹²² Je li Tuberon Arnerijivima bio toliko uvjerljiv da su prijepis, kojim su možda isprva raspolagali, zamijenili tiskanom inačicom ne znamo, ali za razliku od rukopisa koji se još uvijek nalazi u obiteljskom fondu Arneri, sudbina tiskanog primjerka nije poznata. S popisa zabranjenih knjiga Arneriji su također imali *Kraljevstvo Slavena (Il Regno degli Slavi)* Mavra Orbinija, tiskano 1601. u Pesaru kod Girolama Concordije. Iako joj manjka historiografske kritičnosti i pouzdanosti, knjiga je imala velikog odjeka u europskim krugovima, a unatoč, ili možda baš zahvaljujući zabrani, svojim je maštovitim prikazima bila privlačna čitateljima.¹²³ Iznimno veliku vrijednost od dva fiorina ima svezak s rukopisima kronika i povijesnih pregleda nepoznate datacije. U svesku su se između ostalih djela nalazile *Historia Salonitana* Tome Arhiđakona i *Opis obale Ilirika* Paladija Fuska. Zanimanje za epigrafiju tijekom prve polovice 19. stoljeća pokazuju *Makarski natpisi* (1802.) i *Trogirski natpisi* (1811.) Ivana Pavlovića Lučića. Arnerijevi su se zanimali za genealogiju, numizmatiku, veksikologiju i heraldiku.

---

¹¹⁹ Prosperov Novak, S. *Povijest hrvatske književnosti : od Bašćanske ploče do danas*. Zagreb : Golden marketing, 2003. Str. 93.

¹²⁰ Stipčević, A. *Nav. dj.* Str. 10, 72 – 74, 133.

¹²¹ Rezar, V. *Dubrovački humanistički historiograf Ludovik Crijević Tuberon*. // *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 37(1999), str. 65 – 66; Ludovik Tuberon. *Hrvatska enciklopedija*. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=12725>> (12. 8. 2021.).

¹²² Bašica K. ; Curić, S. *Nav. dj.* Str. 215.

¹²³ Prosperov Novak, S. *Nav. dj.* (2003). Str. 71 – 72.

U knjižnici su se nalazili pregledi kulturne povijesti enciklopedijskog karaktera poput *Officine* francuskog profesora retorike Ravisus Textora (oko 1480. – 1524.) sa zbirkom isječaka i korisnih citata iz djela klasičnih i suvremenih autora na latinskom jeziku, koji su se po potrebi mogli umetati u vlastite radove.¹²⁴ Taj instant-priručnik bio je jako popularan među europskom učeničkom i studentskom populacijom iz 16. i s početka 17. stoljeća, a budući da je bio na latinskom, s vremenom je zajedno sa svojim autorom pao u zaborav.¹²⁵ Sociološko-kulturološki pristup osjeća se u djelima poput onog Carla Garcije *Antipatia de francesi, e spagnuoli*, u kojima se tematiziraju karakteristike dvaju nacija. Djelo je doživjelo brojna izdanja tijekom 17. stoljeća.

3.10. Geografija

Geografska biblioteka Arnerijevih predstavlja neveliku zbirku od 15 knjiga, ali je iz nekoliko razloga jako zanimljiva. Naime, jedna od rijetkih knjiga namijenjenih djeci u cijeloj knjižnici Arneri tematski je vezana uz osnove geografije. Riječ je o priručniku (udžbeniku?) *Primi elementi di geografia moderna ad uso de' giovanetti* talijanskog geografa i statističara Adriana Balbija (1782. – 1848.) koji je i sam radio kao nastavnik geografije.¹²⁶ Daljnju nadogradnju kako poučavati geografiju i povijest donosi priručnik *Istruzione per l'insegnamento della geografia e storia* iz 1825. godine.

Geografskim pitanjima bavila su se i dvojica Arnerija u 18. stoljeću. U knjižnici se nalazilo rukopisno djelo Jakova Arnerija označeno kao *Brevi Annotazioni intorno alla Geografia di Giacomo Arneri nel seminario archip. di Spalato 1713. gen.* Djelo se bez sumnje može pripisati kanoniku korčulanske crkve i propovjedniku Jakovu V. Arneriju (1706. – 1754.). Njegov brat Jerolim I. Arneri (*1702.) napisao je *Brevi annotazioni intorno alla Geografia, Sfera e Cronologia* na 160 rukom pisanih stranica

---

¹²⁴ Ong, W. J. *Commonplace Rhapsody: Ravisus Textor, Zwinger and Shakespeare. // Classical Influences on European Culture A.D. 1500–1700 : Proceedings of an International Conference held at King's College, Cambridge, April 1974 / ed. R.R. Bolgar. Cambridge [Eng.] ; New York : Cambridge University Press, 1976, str. 95 – 96; 99 – 101. Dostupno na: https://books.google.hr/books?id=KOh0k-9Fd_YC&pg=PA91&lpg=PA91&dq=ong+%2B+ravisus+textor&source=bl&ots=r15nr9t0KC&sig=ACfU3U08GDmslPAfaJ1Aahx71bbIKeO7EQ&hl=hr&sa=X&ved=2ahUKEwiNiN3Kms7yAhUuhf0HHaRADK8Q6AF6BAGA#v=onepage&q=ong%20%2B%20ravisus%20textor&f=false*

¹²⁵ Ibid. Str. 95.

¹²⁶ Gliozzi, M. Balbi, Adriano. // *Dizionario Biografico degli Italiani* 5 (1963). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/adriano-balbi_%28Dizionario-Biografico%29/\(14.8.2021.\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/adriano-balbi_%28Dizionario-Biografico%29/(14.8.2021.))

uvezanih u pergamenu.¹²⁷ Diploma Jerolima Arnerija sa Sveučilišta u Padovi također se nalazila na popisu knjiga, a danas se čuva u Gradskom muzeju u Korčuli (slika 11).

Malobrojni geografski pregledi uglavnom se bave Dalmacijom, a u knjižnici je bio i jedan opći – *Le relationi et descrittioni universali et particolari del mondo* Luce di Linde iz 17. stoljeća. No, Arnerijeve su najviše zanimala putovanja, o čemu svjedoče putopisi, vodiči i dnevници s istraživačkih putovanja. Najraniji datum izdanja ima vodič po Rimu poznatog talijanskog arhitekta i teoretičara arhitekture Andree Palladija (1508. – 1580.) iz 1625. godine. Naslov djela više nego detaljno izvještava o sadržaju: *Le cose marauigliose dell'alma citta di Roma doue si tratta delle chiese, stationi relique et corpi santi con la guida Romana. I nomi de sommi pontefici, imperatori, et altri principi, christiani, con le prencipal' poste d Italia!* (Čudesne stvari iz duše grada Rima. Gdje se nalaze crkve, relikvije, tijela svetaca, s vodičem. Imena vrhovnih poglavara, careva i drugih kršćanskih vladara s važnijim mjestima u Italiji). Još je praktičniji vodič po europskim gradovima *Nuova descrizione di tutte le città di Europa* (Novi opis svih europskih gradova) objavljen krajem 18. stoljeća. Ne samo da donosi opise prirodne i kulturne baštine, nego precizira tarife i tečajne liste, naravno, za Italiju. Putovanja Jamesa Cooka Arnerijevi su imali na francuskom i talijanskom jeziku. Francuski prijevod (*Journal du second voyage du Capitaine Cook*) iz 1777. godine je vjerojatno bio nabavljen jer djelo tada još uvijek nije bilo dostupno na talijanskom jeziku.¹²⁸ Treći i četvrti svezak *Viaggi intorno al mondo fatti dal capitano Giacomo Cook* tiskani su u Veneciji 1794. i 1795. kod Antonija Zatte i sinova.

3.11. Prirodoslovna i matematička djela

Malobrojna matematička i prirodoslovna djela uglavnom su nabavljena kroz 18. i prvu polovicu 19. stoljeća. Šest matematičkih knjiga bave se geometrijom, aritmetikom i trigonometrijom. Neka od njih sasvim su sigurno služila poučavanju. Primjer s početka 19. stoljeća je *Lezioni di aritmetica ad uso dei ginnasj del regno Lombardo-Veneto* Giovannija Gorinija, dok druga ipak predstavljaju napredniju literaturu poput *I sei primi elementi della geometria piana* Leonarda Ximenesa

---

¹²⁷ Bašica, K. ; Curić, S. Nav. dj. Str. 206.

¹²⁸ Prema podacima SBN-a za autorsku odrednicu James Cook najranija godina izdanja talijanskog prijevoda je 1784. – 1785.

(Venecija, 1751.). Ovo će se djelo naći i kod Franka Franulovića, a u svojoj dubrovačkoj knjižnici ga je imala i Marija Giorgi Bona.¹²⁹ Zbog složenosti materije, A. Stipčević smatra da joj je više služio za pokazivanje nego čitanje.¹³⁰

Arnerijevi su držali i prvo djelo talijanskog liječnika Giuseppea Antonija Pujatija *Dissertazioni fisiche, ed un'egloga intorno l'origine delle fontane* koje je svjetlo dana ugledalo 1726. godine u Veneciji. Iste te godine Pujati je prihvatio mjesto liječnika u Korčuli.¹³¹ Možda je Arnerijevima ovo djelo darovano ili su se zainteresirali za njega nakon dolaska mladog liječnika?! Upravo ga je boravak na Korčuli i blizina endemičnog malaričnog područja u dolini Neretve kasnije potaknula na pisanje poznate rasprave *De morbo naroniano tractatus* u kojoj je pojavu vrućice na tom području povezoao s močvarnim staništem,¹³² koje, začudo, nema u knjižnici. Osim *Della flogosi proteiforme e di alcune analogie patologiche* liječnika Michelea Solitra, medicinskih knjiga je vrlo malo i uglavnom su po značaju efemerne – priručnici za sanitarne djelatnike i obilazak umirućih te jedan rukopis koji se bavi čišćenjem (*Manoscritti da depurarsi*)! Obzirom da su Arnerijevi svoju ekonomiju temeljili na poljoprivredi, iznenađuje što su imali tek dva priručnika iz toga područja. Prva je rasprava o vinogradarstvu i vinarstvu francuskog autora Nicolasa Bideta, u prijevodu na talijanski (1778.), što je zaista odgovaralo njihovim potrebama. Drugo djelo poljoprivredne tematike – priručnik za uzgoj dudova svilca iz 19. stoljeća predstavlja donekle pomodan izbor koji je bez sumnje slijedio poticanje uzgoja dudova svilca i preradu svile polovicom 19. stoljeća na području Habsburške Monarhije.¹³³ Nema podataka jesu li se počeli baviti ovom djelatnošću. Iz nedostatka poljoprivredne literature može se posredno iščitati da Arnerijevi tijekom druge polovice 18. stoljeća nisu bili zaokupljeni tendencijama suvremenog fiziokratskog pokreta poput Dubrovkinje Marije Giorgi Bona,¹³⁴ a izostanak je neobičan i zbog povijesnih razloga budući da je još u knjižnici Žilković u 16. stoljeću bilo više knjiga poljoprivrednog sadržaja nego kod Arnerijevih.¹³⁵

---

¹²⁹ Stojan, S. Nav. dj. Str. 138.

¹³⁰ Stipčević, A. Nav. dj. Str. 357.

¹³¹ Pujati Giuseppe Antonio. // Dizionario biografico dei friulani, 2021. Dostupno na: <https://www.dizionariobiograficodeifriulani.it/pujati-giuseppe-antonio/> (20. 8. 2021.).

¹³² Ibid.

¹³³ Čavić, E. Svilarstvo Zadarskog okružja u razdoblju od 1852. do 1860. godine. // Historijski zbornik LXIII, 2(2010), str. 421 – 422.

¹³⁴ Stojan, S. Nav. dj. Str. 85 – 86.

¹³⁵ Kapor, A. Nav. dj. (1966). Str. 101.

3.12. Koliko je vrijedila knjižnica Arneri?

Ukupna vrijednost knjižnice Arneri prema procjeni popisivača iznosila je 56 fiorina i 95 solada. To je puno i malo. K tome je nezahvalno za raspravu jer u vrijednost knjige nitko ne može ukalkulirati faktor nepredvidivosti – koliko ona vrijedi nekome tko se zanima za nju. Procjena je prije svega tržišno realna. Za 60 fiorina se 1868. mogla kupiti kućica u ulici Zmajić u Korčuli. Nešto veća kuća u istoj ulici je procijenjena na 250 fiorina, a trokatnica Foretić u Korčuli na 600 fiorina.¹³⁶ No, ako se gleda na pojedinačnoj razini, knjige ipak nisu toliko skupocjene. Dojam je da se popisivač nije mogao detaljno posvetiti procjeni svake knjige, pa je većina njih procijenjena paušalno prema kriterijima koje je danas nemoguće odrediti. Prosječna vrijednost knjige iz knjižnice Arneri se kreće oko 12 solada. Nemali broj knjiga popisivač procjenjuje na svega par solada, poput venecijanskih izdanja Vergilijevih *Bukolika*, *Georgika* i *Eneide* iz 1538. ili *Expositiones quaestionum* Dunsca Škota iz 1576 godine. Za toliko se novaca nakon obilatijeg ulova 1870. godine moglo dobiti pola kile *gera* (gira oblica, op. M. Š.).¹³⁷ Samo su malobrojne tiskane knjige i rukopisi procijenjeni na 1, a izuzetno 2 fiorina. U ostavini iz 1869. jedna filigranski ukrašena zlatna naušnica vrijedi 1,5 fiorina, a zlatni prsten s kamenom 4 fiorina.¹³⁸ Znači da se za jednu zlatnu naušnicu moglo dobiti desetak manje vrijednih knjiga. Teško je povlačiti paralele s današnjim vremenom, no omjer cijene prosječne korištene knjige od 50 – 80 kuna i filigranskog nakita od zlata se nije puno promijenio.

Uspoređujući 56,95 fiorina za knjižnicu Arneri s iznosom od 43,38 fiorina koliko je 1845. prema sudskim procjeniteljima vrijedila knjižnica župnika Petra Cetinića,¹³⁹ čini se da je potonja knjižnica više nego precijenjena.

---

¹³⁶ HR-DADU-SCKL-160. Općinski sud u Korčuli. Ostavine, ostavina br. 27/1868 po smrti Marka Foretića pok. Ivana.

¹³⁷ HR-DADU-SCKL, (bez oznake) Libro od dogajajih koji se zgodiše i učiniše u selu Blatu, počimjući od godišća gospodinova 1834. (...) pripisano od mene Ivana Ostoje sina Antuna iz Blata (preslika prijepisa), str. 45.

¹³⁸ HR-DADU-SCKL-160. Općinski sud u Korčuli. Ostavine, ostavina br. 76/1867 po smrti Antuna Jakšića pk. Šimuna.

¹³⁹ HR-DADU-SCKL-157. Kotarski sud u Blatu, Ostavine, ostavina br. 1/1867 (serija XXII) po smrti don Petra Cetinića.

Slika 11: Diploma Jerolima Arnerija (*1702.) Sveučilište u Padovi, 1729. Gradski muzej Korčula (foto: Maja Šunjić, 2021.)

4. Knjižnica župnika Franka Franulovića u Blatu: govore li zaista knjige o ljudima?

Prema podacima iz matične knjige umrlih župe Blato (1802. – 1855.) „pleban“ Franko Franulović je umro 18. listopada 1812. godine u 84. godini života od posljedica moždanog udara.¹⁴⁰ Zapravo je bio godinu dana mlađi jer je jedini Franko Franulović kojeg krajem 1720-ih i početkom 1730-ih nalazimo u matici krštenih župe Blato (1680. – 1734.) rođen 21. veljače 1730. Kršten je četiri dana kasnije. Roditelji su mu bili Antun Franulović i Palma Jurjeva Bosnić.¹⁴¹ Franko Franulović je bio doktor kanonskog i civilnog prava. Doktorat je stekao 1756. na sveučilištu u Padovi. Župnik u Blatu je bio od 1802. do 1812. godine.¹⁴² Nije poznato gdje je boravio ili bio na službi između završetka studija 1756. i preuzimanja blatske župe, očito već u poodmakloj dobi od 72 godine. Možda je povratak u rodno mjesto bio svjestan odabir za stare dane?! Iz ovog šturog, ali besprijekornog niza biografskih podataka, iskače više nego nevjerojatna činjenica o suradnji s francuskim vlastima na Korčuli. Dalmatinski kler je inače bio izrazito nepovjerljiv prema francuskoj upravi i reformama koje je nastojala uvesti, opirao se njenim odlukama, a neki svećenici su čak predvodili i oružane pobune.¹⁴³ Za to vrijeme Franko Franulović je obnašao dužnost javnog bilježnika i vladinog povjerenika, o čemu svjedoče brojni spisi razmijenjeni s višim instancama francuske uprave u Korčuli i Makarskoj.¹⁴⁴

U knjizi *Otok Korčula* M. Gjivoje navodi da je prema zapisniku iz arhive Ivana Šemana 1827. godine u Blatu osnovana „Javna biblioteka“.¹⁴⁵ Očito je da se taj navod odnosi na knjižnicu župnika Franka Franulovića, odnosno njezin inventar zabilježen u zapisniku sastavljenom 14. ožujka 1827. godine¹⁴⁶. Međutim ovaj dojam o osnivanju javne knjižnice proizlazi iz naknadne bilješke koju je na zapisnik olovkom upisao arhivist Vinko Foretić.¹⁴⁷ Karakter dokumenta je sasvim jasan i nikako se ne

---

¹⁴⁰ Koncul, A. Blato, don Franko Franulović (upit Maje Šunjić el. poštom). Privatna poruka. (30. 8. 2021.).

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Bačić Grlica, A. Dopisivanje don Franka Franulovića Glumca, plebana Blata, sa francuskim okupacionim vlastima od 1807. do 1809. g. // Zbornik otoka Korčule 2 (1972.), str. 90.

¹⁴³ Kapitanović, V. Hrvatska crkva pod francuskom vlašću // *Croatia Christiana periodica* : časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilista u Zagrebu, 17 33(1994), str. 136 – 139.

¹⁴⁴ Bačić Grlica, A. Nav. dj. Str. 90.

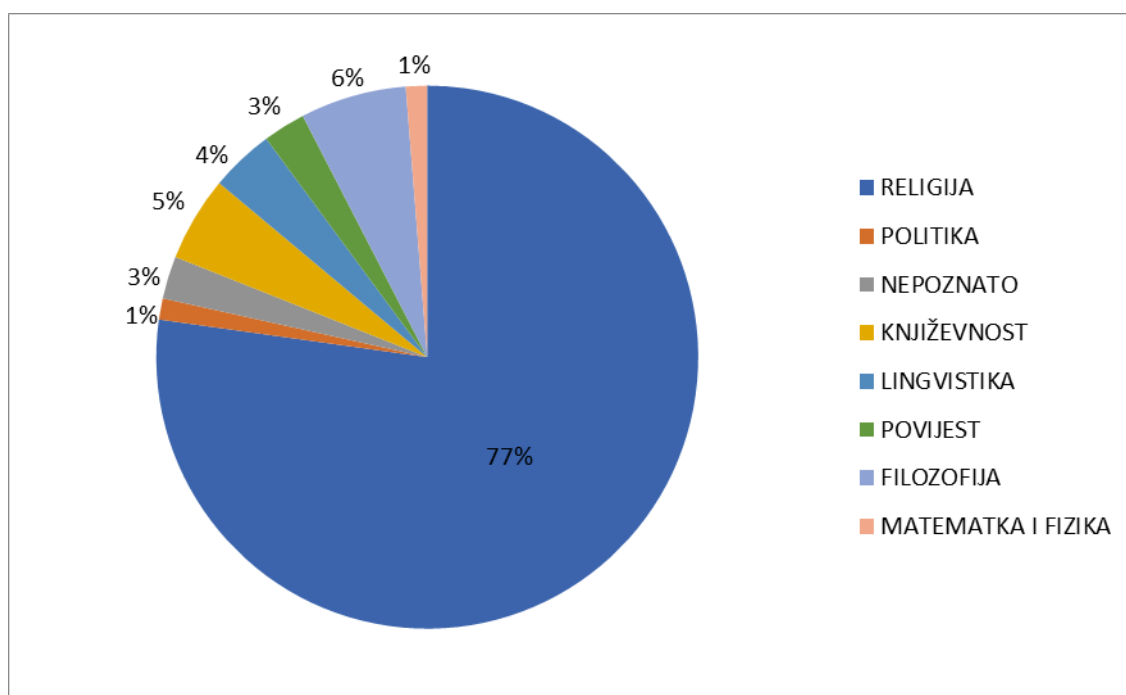
¹⁴⁵ Gjivoje, M. Nav. dj. Str. 230.

¹⁴⁶ HR-DADU-SCKL-269, Obitelj Šeman. Spisi don Antuna Šemana ml., Zapisnik od 24. 3. 1827

¹⁴⁷ Za informaciju o atribuciji rukopisa V. Foretiću zahvaljujem se Tonku Barčotu.

može shvatiti kao osnivanje knjižnice koja bi bila javna i dostupna svima. Zapisnik je sastavljen u župnoj kući, kao odgovor blatskog Crkvinarstva na zahtjev Ordinarijata u Korčuli. Tom prilikom je unesen inventar od 79 djela. U zapisniku se izriječno navodi da je župnik Franulović svoju knjižnicu oporučno ostavio župi Blato, odnosno na korištenje župniku Anti Šemanu i ostalim svećenicima na službi u župi. Tim činom knjižnica mijenja svoj karakter iz privatne u knjižnicu župe, no dostupnost knjižnice ipak je ograničena na uski krug ljudi. Daljnja sudbina knjižnice ni knjiga nije poznata.

Knjižnica Franulović je prije svega knjižnica koja po sadržaju i broju djela odgovara potrebama jednog dobro obrazovanog župnika. Može se reći da je to stručna knjižnica. Od 79 djela u 157 svezaka, dvije trećine su religijske, kršćanske tematike. Tek se nekolicina djela bavi filozofijom, poviješću, politikom, matematikom i književnošću (grafikon 4). Gotovo je identičan omjer vjerske i profane tematike u građi opsegom neznatno veće knjižnice don Petra Cetinića iz 1845. (79,54 % religijskih, kršćanskih djela).¹⁴⁸

Grafikon 4: Djela iz knjižnice Franulović prema područjima

Očito je da je ovo knjižnica koju je za svoga života izgradio župnik Franulović jer je najveći dio knjiga tiskan, a očito i nabavljen, tijekom 18. stoljeća.¹⁴⁹ Samo se tri

¹⁴⁸ HR-DADU-SCKL-157. Kotarski sud u Blatu, Ostavine, ostavina br. 1/1867 (serija XXII) po smrti don Petra Cetinića.

¹⁴⁹ Za čak 40 % djela nije bilo moguće ustanoviti godinu izdanja.

primjerka mogu pouzdano datirati u 17. stoljeće. Zadnja knjiga koja je pristigla u knjižnicu (*L'uomo politico-religioso o sia la cattolica religione considerata ne' suoi rappoti colla civile societa* od F. Anfossija) tiskana je 1802. godine. Župnik Franulović je knjige uglavnom čitao na talijanskom i nešto manje latinskom jeziku. Naime, od 64 djela za koje je bilo moguće ustanoviti jezik, čak ih je 49 bilo na talijanskom, 12 na latinskom, a samo jedno na hrvatskom jeziku. Dva izdanja su bila dvojezična: latinsko – hrvatska i talijansko – latinska. Udjel djela na hrvatskom jeziku u knjižnici Franulović (3,8 %) zapravo je približan onom kod Arnerijevih (4,5 %). U knjižnici don Petra Cetinića samo je jedno djelo na hrvatskom jeziku. To iznova potvrđuje da je na nekadašnjem prostoru stare mletačke stečevine u Dalmaciji talijanski bio jezik obrazovanih.

4.1. Temeljna djela teologije

Knjižnica Franulović po svom je sadržaju jednoličnija od knjižnice Arneri, no raspon djela vjerske tematike je puno raznolikiji, iako isključivo kršćanski i katolički.

Okosnicu knjižnice čine dvojica velikih kršćanskih teologa i filozofa, Toma Akvinski i Ivan Duns Škot. No oba njihova djela označena su samo opisno, te ih nije moguće pobliže identificirati. Iz naziva „Comentario del vecchio Testamento fatto da S. Toma d'Aquino ridotto in un Volume“ (Komentari Starog zavjeta svetog Tome Akvinskog, skraćeni u jednom svesku) može se s priličnom sigurnošću pretpostaviti da je riječ o komentarima starozavjetnih knjiga Tome Akvinskog, no nije moguće odrediti konkretno djelo niti izdanje. Škotovo djelo na popisu je navedeno kao „Teologia Scoti divisa in due tomi“ (Škotova teologija u dva sveska), pa ostaje nepoznato. U knjižnici župnika Franulovića nalazi se niz talijanskih i francuskih autora 17. i 18. stoljeća koji se u svojim djelima bave moralnom teologijom. *Opera omnia* talijanskog teologa Martina Bonacine (1585. – 1631.) predstavlja sintezu niza njegovih rasprava o doktrinarnim izvorima i teološkim shvaćanjima.¹⁵⁰ Ovaj je primjerak mogao biti tiskan krajem 17. ili sredinom 18. stoljeća. Poznati talijanski propovjednik Paolo Segneri (1624. – 1694.) u svojoj monumentalnoj raspravi *Il cristiano instruito nella sua legge* ocrta orijentir za savršenog kršćanina polazeći od moralne teologije sv. Tome koju

---

¹⁵⁰ Castronovo, V. Bonacina, Martin. // Dizionario Biografico degli Italiani 11(1969). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/martino-bonacina_\(Dizionario-Biografico\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/martino-bonacina_(Dizionario-Biografico)/) (22. 8. 2021.).

nadograđuje propisima Tridentskog koncila.¹⁵¹ Naravno, don Franulović je imao i njegov nezaobilazni *Quaresimale*. Jedan (možda prvi) svezak dvotomne *Opera omnia* Ottavija Marije di S Giuseppea također se nalazio u knjižnici. Djelo je tiskano 1708. u Rimu. U raspravi koja se polovicom 18. stoljeća razbuktala u crkvenim krugovima nakon što je kontroverzni talijanski teolog Daniela Concine djelom *Storia del probabilismo e rigorismo* (1743.) kritizirao isusovački red, svoj je obol dao i Giovanni Vincenzo Patuzzi (1700. – 1769.).¹⁵² Pod pseudonimom Eusebio Eraniste objavljuje *Lettere teologico-morali* kojima zagovara i brani Concinine stavove. Obzirom da su *Lettere* iz knjižnice Franulović imale dva sveska, moguće je da je riječ o trećem izdanju tiskanom u Veneciji 1752. s lažnim impresumom Trenta ili četvrtom izdanju koje je zaista tiskano u Trentu 1763. godine. U ovom nizu možemo istaknuti radove francuskog teologa Luisa Haberta (1636. – 1718.) *Theologia dogmatica et moralis* i biskupa François Geneta (1640. – 1703.) *Theologia moralis iuxta Sacram Scripturam, Canones & Sanctos Patres*.

4.2. Prosvjetiteljski „nauk karstjanski“

Katehetska reforma, kao jedna od postavki Tridentskog koncila, već je od 16. stoljeća postala preokupacija i jedna od misli vodilja crkvenog djelovanja. Njen cilj je bio doprijeti do širih slojeva vjernika kako bi se upoznali s osnovama kršćanske vjere. Osnovno sredstvo za provedbu te misije su bili katekizmi koji se na hrvatskom jeziku javljaju već u drugoj polovici 16. stoljeća.¹⁵³ Uz prijevod spomenute Kanizijeve *Summa doctrinae cristianae* (1555.), mahom je riječ o prerađenim i prilagođenim katekizmima, tzv. kompendijima koji su nastajali na temelju *Rimskog katekizma* pape Pia V. (1566.) i Kanizijeve *Summe*.¹⁵⁴ No, prvi prijevod *Rimskog katekizma* pape Pia V. na hrvatskom će biti tiskan tek 1775. godine u prijevodu Josipa Matovića (*Catechismus ex decreto Concilii Tridentini, ad parochos, Pii Quinti Pont. Max. iussu editus, 1566. = Katekism rimski po naredbi s. sabora tridentinskoga k parokima*), a upravo se on nalazio u knjižnici Franulović. Uz ovaj, na popisu se spominje još jedan „Catechismo Romano“, no bez dodatnih podataka, pa nije moguće odrediti o kojem

---

¹⁵¹ Leone, M. Segneri, Paolo. // Dizionario Biografico degli Italiani 91(2018). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-segneri_\(Dizionario-Biografico\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-segneri_(Dizionario-Biografico)) (23. 8. 2021.).

¹⁵² Daniello Concina. // The Catholic Encyclopedia 4(1908). New Advent. Mrežno izdanje, 2020. Dostupno na: <https://www.newadvent.org/cathen/04191a.htm> (23. 8. 2021.).

¹⁵³ Trstenjak, T. Hrvatski katekizmi u razdoblju tridentske obnove XVI. stoljeća. // *Obnovljeni Život* 69, 3(2014), str. 342 – 343.

¹⁵⁴ Ibid. Str. 342 – 351.

je točno djelu riječ. Franulović je imao i jedno od posebnih izdanja katekizama s osnovnim podacima za župnike, *Catechismo ragionato* Ferdinanda Calinija (1713. – 1790.), tiskan 1787. kod Giuseppea Rose u Veneciji.

Za razliku od Arnerijevih, kod župnika Franulovića nalazimo radove hrvatskih autora o kršćanskoj doktrini i moralu namijenjene i prilagođene puku. U popisu pod brojem 46. stoji „Dionisi sulla Dottrina Cristiana in Italiano. Autor Filipovich. Volume uno“ ((?) o kršćanskoj doktrini na talijanskom. Autor Filipović. Jedan svezak). Iako je djelo predstavljeno samo svojim predmetom, autor djela bi mogao biti poznati franjevački propovjednik i pisac Jeronim Filipović (1688. – 1765.) čije je *Pripovijanje nauka krstjanskoga* kroz 18. i 19. stoljeće bio iznimno popularan priručnik za tumačenje učenja Katoličke crkve.¹⁵⁵ Poučan i jednostavan način izlaganja teoloških tema u nešto manje od 300 propovijedi, koliko ih *Pripovijanje* sadrži, zasigurno su svakom župniku pružale vrelo inspiracije za propovijedi i približavanje vjere župljanima. Uostalom, to je bila i jedna od misli vodilja autorima ovog i sličnih djela franjevačke provenijencije.¹⁵⁶ *Pripovijanje* je polovicom 18. stoljeća doživjelo tri izdanja u Veneciji, no sva tri su na hrvatskom, te nije jasno o kojem bi se talijanskom prijevodu ovdje moglo raditi, osim ako nije riječ o nekom neslužbenom rukopisu. Iako se ne može odbaciti, ta varijanta se čini donekle izlišnom jer je don Franulović morao jako dobro poznavati hrvatski jezik. Budući da se na popisu spominje samo jedan svezak, a djelo je objavljeno u tri, može se razmotriti i varijanta da se nalazilo u posebnom knjigoveškom uvezu na kojem je naslov označen na talijanskom?! Drugo djelo koje je na popisu također predstavljeno svojim autorom i predmetom je „Babich, che parla sula Moralita in Ilirico“. Vol. uno. (Babić, koji na ilirskom govori o moralu. Jedan svezak). S puno većom sigurnošću može se pretpostaviti da je riječ o Tomi Babiću (1650. – 1750.) i njegovom *Cvitu razlika mirisa duhovnoga* (1726.). Nije poznato kojem od četiri izdanja, koliko ih je do 1802. objavljeno u Veneciji, ovaj primjerak pripada. *Cvit razlika* također se može svrstati u isti korpus franjevačkog stvaralaštva 18. stoljeća, čiji je cilj intenzivnija pastorizacija u skladu s odredbama Tridentskog koncila.¹⁵⁷ Babić nekim vjernicima u prvom dijelu djela namjenjuje „nauk karstjanski“, a u drugom donosi religiozne pjesme pisane narodnim epskim

---

¹⁵⁵ Marušić, M. Propovijedi fra Jeronima Filipovića (1688.-1765.) : između pučke pobožnosti i moralne teologije : diplomski rad. Zagreb : Filozofski fakultet u Zagrebu, 2018. Str. 76 – 77.

¹⁵⁶ Ibid. Str. 76 – 78.

¹⁵⁷ Ibid. Str. 73.

desetercem.¹⁵⁸ Značaj Babićevog stvaralaštva nadilazi popularnost *Cvita* i pjesmarice, popularno prozване *Babušom*, jer on prethodi i predstavlja uzor za pisce poput fra Filipa Grabovca i fra Andrije Kačića Miošića.¹⁵⁹ Iako su ova djela nastajala u ozračju i na prostoru koji je bio drugačiji od Korčule, tj. na područjima koja su zbog višestoljetne osmanlijske uprave u vjerskom i pastoralnom pogledu bila zapuštena, ipak postoji jedna dodirna točka, a to je da se svećenici uglavnom obraćaju ljudima koji su nepismeni i kojima jedini kršćanski nauk dolazi iz usta svećenika. Ne smije se izgubiti iz vida da je Dalmacija etnički uglavnom bila slavenska pokrajina, a 90 % stanovništva je sve do kraja 19. stoljeća bilo nepismeno.¹⁶⁰ U tom kontekstu iznimna je važnost propovijedi kao sredstva prenošenja važnih informacija onima koji ih nisu mogli sami pročitati.¹⁶¹

Franuloviću su propovijedi bile iznimno bitne. To potvrđuju zbirke korizmenih propovijedi, tzv. *quaresimali* iz 18. stoljeća. Prvenstvo svakako drži već spomenuti *Quaresimale* poznatog talijanskog propovjednika isusovca Paola Segnerija, sa četrdeset propovijedi koje je između 1655. i 1679. držao po mjestima središnje Italije.¹⁶² Svojim vatrenim propovijedima, za koje se nadahnjivao i pripremao proučavajući Bibliju, radove crkvenih otaca i Ciceronove govore, Segneri je privlačio ne samo puk, već i svećenstvo, pa i papu.¹⁶³ Uz Segnerija, Franulović je imao i *Quaresimale* pravnik i propovjednika isusovca Cesara Calinija te franjevca Luigija Marije Vedove, objavljen tijekom prve polovice 18. stoljeća.

Širu primjenu tijekom liturgijske godine svakako su imale poučne rasprave iz *Opere predicabili* u kojima se autor Vincenzo-Maria de' Nobili osvrće na pojedine biblijske priče od stvaranja svijeta, preko Abrahama i Josipa do Isusa Krista. Četiri sveska ovog djela tiskana su 1779. i 1780. kod Domenica Pompeatija u Veneciji. Istom „žanru“ pripadaju *Discorsi famigliari per tutte le domeniche dell'anno* francuskog biskupa Claudea Jolyja (1610. – 1678.)

---

¹⁵⁸ Kolumbić, N. Toma Babić – Grabovčev i Kačićev preteča. // Dani Hvarškoga kazališta : Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu 22, 1(1996), str. 83.

¹⁵⁹ Ibid. Str. 86 – 87.

¹⁶⁰ Vranješ-Šoljan, B. Nav. dj. Str. 65, 89, 112, 153.

¹⁶¹ Stipčević, A. Nav. dj. Str. 340.

¹⁶² Leone, M. Nav. dj.

¹⁶³ Ibid.

4.3. Rad na sebi i zajednici

Činjenica da je don Franulović pri ruci imao glasovite *Duhovne vježbe* sv. Ignacija Loyolskog (1491. – 1556.) govore u prilog tome da je bio sklon meditaciji i kontemplaciji ili barem preispitivanju samog sebe kao čovjeka i vlastitog pastoralnog rada. Ovom duhovnom aspektu knjižnice pripadaju časoslovi za koje se samo zna da su bili veliki i mali. Potrebu za usavršavanjem povjerenog dušebrižničkog rada pokazuju rasprave o ispovijedi i priručnici namijenjeni ispovjednicima („Istruzione per li Confessori“ i „La Tribunale dei Confessori“) nepoznatih autora te *Somma Corona de Confessori* Maura Antonija Berarduccija), kao i rasprave o svećeničkim dužnostima i obvezama poput *Trattato sul dovere e Podesta de Parocchi* Agostinha Barbosa, (1590. – 1649.), nepoznatog izdanja i *De' parrochi* Giuseppea Antonija Cornara, koje sigurno pripada jednom od dva izdanja objavljena u drugoj polovici 18. stoljeća.

U kontekstu rada na vlastitoj duhovnosti i promicanja duhovnosti zajednice mogu se promatrati kristološke i marijanske studije. Na popisu Franulovićevih knjiga se nalazila „Vita di Giesu Cristo scritta in Illirico. Volume uno“. Možda je riječ o *Životu Gospodina našega Isukrsta* Bartola Kašića?! U knjižnici se nalazila i rasprava o životu i čudima Isusa Krista Amata di Gravesona (Ignazio Giacinto) (1670. – 1753.), nepoznatog izdanja. Katolički duh ovog vremena ništa bolje ne opisuje od triju marijanskih publikacija koje su se nalazile kod župnika Franulovića. Korijene marijanske pobožnost na Mediteranu nalazimo od samih početaka službenog kršćanstva u četvrtom stoljeću.¹⁶⁴ No, svoj puni zamah ona u katoličkom svijetu dobiva od 16. stoljeća, na valu posttridentskog i protureformacijskog djelovanja.¹⁶⁵ Jedan od najpopularnijih oblika te pobožnosti je krunica. S počecima u 15. stoljeću, krunica će tijekom 16. i 17. stoljeća sve više ulaziti u domove.¹⁶⁶ Upravo je jedan od generatora širenja ove pobožnosti bila tiskana knjiga.¹⁶⁷ Pokazuju to i rasprave kod Franulovića. Njihovi autori se bave odnosom između Marije i njezinih štovatelja,

---

¹⁶⁴ Stevens-Arroyo, A. M. The Evolution of Marian Devotionalism within Christianity and the Ibero-Mediterranean Polity. // *Journall for the Scientific Study of Religion* 37 1(1998), str. 51. Dostupno na: URL: <http://jstor.com/stable/1388029> (24. 8. 2021.).

¹⁶⁵ Ibid. str. 51 – 52; 70.

¹⁶⁶ Ardissino, E. Literary and Visual Forms of a Domestic Devotion: The Rosary in Renaissance Italy. // *Domestic Devotions in Renaissance Italy* / edited by Maya Corry, Marco Faini, Alessia Meneghin. Leiden ; Boston : Brill, 2019, str. 342. Dostupno na <http://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctvbqs499.21> (24. 8. 2021.)

¹⁶⁷ Ardissino, E. Nav. dj. Str. 342 – 343.

čašćenjem i slavljenjem Majke Božje, njenim svetkovinama, molitvama, rozarijem, zaštitom i ufanjem koje pruža grešnicima. Pozivaju se na biblijske primjere, donose citate drugih katoličkih pisaca i crkvenih otaca. Djelo *Lezioni sacre sopra i misteri del santissimo Rosario e per le feste principali dell'augustissima Vergine Maria* Giuseppea Marije Sardija (+1749) tiskano je 1747. kod Gio. Battista Recurtija u Veneciji. Knjiga Saverija Giustinianija, *Il merito sublimissimo della Madre di Dio* objavljena je u 1718. u Lecceu. Tijekom 17. i 18. stoljeća obavljeno je više izdanja *Affetti scambievoli tra la Vergine Santissima, e i suoi divoti dimostrati da questi con ossequi; da Maria corrisposti con grazie* isusovca Tommasa Auriemme (1614. – 1671.), ali nije moguće ustanoviti o kojem je točno izdanju ovdje riječ.

4.4. Ostale knjige

Knjige bez kršćanskog i katoličkog predznaka su malobrojne. Od djela antičkih autora Franulović je imao Ciceronove govore te dva izdanja pisama, no nije moguće ustanoviti ništa više o njihovom izdanju niti jeziku. Vergilijeve *Bukolike* je sigurno čitao na talijanskom jer je u popisu navedeno ime prevoditelja Carla Malateste. Sudeći prema djelima obuhvaćenima u izdanjima u kojima se spominje Malatesta, moguće je da su se osim *Bukolika* u ovom primjerku još nalazile *Georgike* i *Eneida*.

Među preostalim knjigama koje je Franulović imao ne uočava se zajednička poveznica koja bi otkrila nešto više o njegovom ukusu ili interesima. Možda je djela premalo da bi im se odredio zajednički nazivnik. Ono što zaista čudi je izostanak književnosti. Od povijesnih djela tu su biografija francuskog kralja Luja XIX. Pierrea Matthieua, objavljena vjerojatno tijekom prve polovice 17. stoljeća i povijest Flandrijskog rata kardinala Bentivoglije. Ovom nizu se mogu dodati sjećanja (?) Petra Velikog za koje nije moguće odrediti ni djelo niti autora. Spomenimo još talijanski pravopis, djelo iz primijenjene geometrije (*I sei primi elementi della geometria piana*) Leonarda Ximenesa, objavljene tijekom druge polovice 18. stoljeća, „Principi di Fisica“ nepoznatog autora i izdanja te djelo enciklopedijskog karaktera, ali tematski opet povezano s religijom i poviješću *Le spighe raccolte* Giovannija Marije Chiericata (1633. – 1717.), koje pripada nekom od izdanja 18. stoljeća.

Knjižnica Franka Franulovića više je nego bliska onoj njegova sumještana don P. Cetinića. Gotovo im je identična veličina fonda, omjer vjerskih i nevjerskih tema.

Obojica su u knjižnici imali propovijedi, Tomu Akvinskoga, Dunsu Škota, pokoji gramatički priručnik i povijesni pregled. Župnik Franulović je ipak imao nešto više djela antičkih autora. No, zato je Cetinić imao Bibliju koju ne nalazimo ni kod Franulovića niti Amerijevih te „Indice dei libri proibiti“ iz 1776.!

5. Zaključak

Privatna knjižnica Arneri čini važnu kariku u višestoljetnom lancu privatnih knjižnica grada Korčule, počev od najranije poznate i iznimno reprezentativne knjižnice Ludovika Žilkovića. Nju će knjižnica Arneri brojem knjiga vjerojatno dostići tek krajem 18. stoljeća kada postaje vodeća privatna knjižnica na Korčuli. U prvoj polovici 19. stoljeća knjižnica Arneri sigurno nije najveća korčulanska knjižnica. Institucionalna snaga Katoličke crkve je kaptolskoj/opatskoj i franjevačkoj knjižnici priskrbila mnoga djela i omogućila im da stvore impozantne fondove kojima su privatne knjižnice teško mogle konkurirati. Jedina privatna knjižnica koja se u to vrijeme brojem knjiga možda približila knjižnici Arneri je ona obitelji Kapor. Ta se ocjena temelji isključivo na podacima o veličini fonda početkom 21. stoljeća, a uzimajući u obzir doprinos kojeg su u izgradnji knjižnice tijekom prve polovice 19. stoljeća mogli ostvariti članovi te obitelji. Budući da zbirka Kapor u cjelini nije otvorena za struku, komparacija je nemoguća.

Veličinom svoga fonda knjižnica Arneri ne spada u red većih privatnih knjižnica u Dalmaciji. Nju u prvoj polovici 19. stoljeća višestruko nadilaze dubrovačka knjižnica Ivana Bizara s oko 2000 naslova i knjižnica trogirске obitelji Garanjin Fanfonja koja je dosegla 1600 naslova.¹⁶⁸ Najbolju regionalnu analogiju za dvije privatne knjižnice otoka Korčule, osobito Arnerijevu, pruža knjižnica Marije Giorgi Bona iz Dubrovnika.¹⁶⁹ Iako inventari nisu vremenski sasvim usklađeni, oni ukazuju na nekoliko stvari. Prije svega, odražavaju snagu tiskane riječi u 18. stoljeću. Tri su knjižnice imale sasvim drugačije startne pozicije. Knjižnica Arneri je brojem djela početkom 19. stoljeća vjerojatno ipak nadmašivala knjižnicu Giorgi Bona, ali Arnerijevi su je počeli stvarati već u 16. stoljeću. Tijekom 18. stoljeća ona se gotovo udvostručila. S druge strane, uz nešto naslijeđenih, starijih knjiga, Marija Giorgi Bona svoju je knjižnicu tijekom druge polovice 18. stoljeća kompletirala izdanjima iz 18. stoljeća, a župnik Franko Franulović je u tom istom razdoblju, ali vjerojatno u znatno skromnije okruženju ili uvjetima prikupio više nego solidnu zbirku teoloških i nabožnih knjiga. U tom su pogledu dvije potonje knjižnice jako slične jer su izgrađene isključivo naporom pojedinca! Dodirna točka svih triju knjižnica su antički pisci. Ciceron, Ovidije i Vergilije još su uvijek imali težinu u crkvenom i svjetovnom

---

¹⁶⁸ Stipčević, A. Nav. dj. Str. 356; Cega, F. Nav. dj. Str. 136.

¹⁶⁹ Stojan, S. Nav. dj. Str. 28.

okružju 18. stoljeća. Vjerojatno su taj status kod Arnerijevih zadržali i kroz 19. stoljeće. Blatska knjižnica se na tom mjestu razilazi s korčulanskom i dubrovačkom jer je njezin fond svojom tematikom (ali nikako veličinom ili opsegom) bliži fondovima crkvenih, samostanskih ili biskupijskih knjižnica. Uostalom, nakon Franulovićeve smrti njegova je knjižnica postala župna! Građu je Franulović vjerojatno počeo prikupljati tijekom studija, a kasnije nadograđivao prema praktičnim potrebama koje je kao župnik imao. Nažalost, ne zna se gdje je nastavio izgrađivati jer su zrele godine njegovog života nepoznanica. Je li dio knjiga naslijedio od svoga ujaka, koji je također bio svećenik, nije poznato, iako ta mogućnost lebdi u zraku. Gotovo je nevjerojatno da se u knjižnici Franulović nije nalazilo nijedno suvremenije ili barem neantičko književno djelo. O zabranjenim knjigama nema ni govora. U crkvenim, osobito redovničkim, knjižnicama one nisu rijetkost, iako se često odvajaju od ostatka fonda.¹⁷⁰ Župnik Franulović nije u ovom pristupu usamljen. Ima još klerika u čijim su se privatnim knjižnicama nalazile isključivo knjige vjerskog sadržaja. Takva je bila knjižnica Blaćanina don Petra Cetinića i knjižnica zadarskog nadbiskupa Vicka Zmajevića koja je sredinom 18. stoljeća imala 247 naslova.¹⁷¹ Početna pretpostavka da će se u knjižnici možda naći neko djelo koje odražava Franulovićevu suradnju s francuskim vlastima također se pokazala pogrešnom. Župnik Franulović je bio pravovjerni svećenik, a jedina dodirna točka s Francuzima, koja se iskristalizirala na temelju rezultata ovog istraživanja, je njegova prosvjetiteljska djelatnost, ali isključivo u širenju crkvenog nauka. Sudeći prema knjigama, njegova suradnja s francuskim vlastima nema nikakvu ideološku pozadinu.

Duh francuskog prosvjetiteljstva zato je naglašen u knjižnici M. Giorgi Bona, a upravo se liberalnost ističe kao njezina glavna karakteristika.¹⁷² Kod Arnerijevih su ta djela iznimno malobrojna i jedno se može pretpostaviti da pristižu sa zakašnjenjem, tijekom 19. stoljeća. Primjer je Montesquijev *Duh zakona*, tiskan 1821. – 1822. godine. Ovdje nema Rousseauovih i Voltaireovih djela, iako se u drugim popisima knjižnice Arneri spominju. Čini se da je knjižnica Arnerijevih u prvim desetljećima 19. stoljeća ipak nešto konzervativnija od knjižnice M. Giorgi Bona. Nad ovom konstatacijom i dalje stoji veliki upitnik koji proizlazi iz nedoumica na koje upućuje komparativna analiza sva tri popisa knjižnice Arneri: jesu li pojedina djela nabavljena

---

¹⁷⁰ Stipčević, A. Nav. dj. Str. 252 – 253.

¹⁷¹ Ibid. Str. 360.

¹⁷² Stojan, S. Nav. dj. str. 80 – 81; Stipčević, A. Nav. dj. Str. 357.

tek tijekom posljednje četvrtine 19. stoljeća ili su se u knjižnici nalazila već u prvoj polovici 19. stoljeća, ali nisu obuhvaćena tijekom popisivanja 1860/70-ih? No knjižnica Arneri je bez sumnje aktualna. Arnerijevi prate suvremena zbivanja, ali se pritom ipak uglavnom fokusiraju na talijansku i nešto manje hrvatsku „scenu“. Karakter hrvatskih djela je izrazito regionalan, s naglaskom na Dubrovnik i otok Korčulu. To je uobičajena slika hrvatskih privatnih knjižnica sve do 19. stoljeća. Budući da su knjižnicu Arneri izgrađivale generacije članova te obitelji, ona sukladno pretpostavkama zaista odražava njihove potrebe i afinitete. Ti se slojevi ne mogu uvijek jasno razaznati, ali knjižnica Arneri je za jednu obiteljsku knjižnicu imala previše pravnih i teoloških djela. Njihovi vlasnici se mogu naslutiti. No pravna djela ipak ne čine najveći dio te knjižnice. Moguće je da taj suvremeni „dojam“ o pravnom karakteru knjižnice Arneri dobrim dijelom proizlazi iz pravničkog obrazovanja, zanimanja i niza javnih funkcija koje su tijekom 19. i prve polovice 20. stoljeća obavljali Jerko Arneri pok. Jakova, Rafo Arneri te njegov brat Jerko i sin Roko, a koji su ostavili snažan pečat u kulturnoj memoriji grada Korčule. S druge strane, ta konstatacija nije ni sasvim pogrešna jer su tijekom 19. stoljeća oni knjižnicu zaista upotpunili s puno pravnih priručnika i zakona, a u usporedbi s drugim privatnim knjižnicama, pravo zaista čini velik dio građe što je čini specifičnom.

Za knjižnicu Arneri nije moguće dati jedinstven predznak po uzoru na knjižnicu Žilković koja je pobliže određena kao renesansa, ili u slučaju Giorgi Bona kao racionalistička i prosvjetiteljska. To je i logično jer knjižnica Arneri pokazuje različite ukuse i karakteristike: od malobrojnih humanističkih i renesansnih, naglašenih baroknih i prevladavajuće literature 18. stoljeća sa svim svojim stilskim odrednicama. Mnogobrojna izdanja 18. stoljeća odražavaju sve veći zamah tiskarstva i dostupnost knjige, koji će se još većim intenzitetom nastaviti i kroz prvu polovicu 19. stoljeća. U tom će razdoblju Arnerijevi svoj fokus usmjeriti k pravnoj znanosti te se, u skladu sa svojim narodnjačkim opredjeljenjem, sve više orijentirati prema hrvatskim autorima.

6. Literatura

6.1. Popis arhivskih izvora:

Državni arhiv u Dubrovniku, Arhivski sabirni centar Korčula - Lastovo

HR-DADU-459. Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri,

3.25. Bibliografski zapisi (rukom Vlaha IV. Arnerija), kutija 201.

3.26.1. Privatna dokumentacija Rafa IV., Popis knjiga obitelji Arneri, kutija 207

3.26.1 Autobiografske bilješke Rafa IV. Arnerija - autobiografske bilješke od 22.02. 1837.- 4. 04.1875. fascikal I, kutija 203

3.31. Popis Biblioteke Arneri iz Korčule, kutija 218 c

HR-DADU-SCKL-269. Obitelj Šeman. Spisi don Antuna Šemana ml.

HR-DADU-SCKL-160. Općinski sud u Korčuli. Ostavine,

Ostavina br. 27/1868 po smrti Marka Foretića pok. Ivana

Ostavina br. 76/1867 po smrti Antuna Jakšića pok. Šimuna

HR-DADU-SCKL-157. Kotarski sud u Blatu, Ostavine, ostavina br. 1/1867 (serija XXII) po smrti don Petra Cetinića

HR-DADU-SCKL (bez oznake). Libro od dogajajih koji se zgođiše i učiniše u selu Blatu, počimjući od godišća gospodinova 1834. (Preslika prijepisa)

Državni arhiv u Splitu

HR-DAST-152. Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, Katastar Dalmacije, 262. Korčula (Curzola) kotar Korčula I (Curzola),

Originalni planovi iz 1836. godine

Zapisnik čestica zgrada iz 1841. godine

6.2. Popis kazivanja

Kazivanje M. G. (2021.) – usmeno kazivanje Mara Grbića, Zagreb

6.3. Popis literature:

Appendini, Urban. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na:

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3387> (26. 8. 2021.)

Ardissino, E. Literary and Visual Forms of a Domestic Devotion: the Rosary in Renaissance Italy. // Domestic Devotions in Renaissance Italy / edited by Maya Corry, Marco Faini, Alessia Meneghin. Leiden ; Boston : Brill, 2019, str. 342 – 371. Dostupno na <http://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctvbqs499.21> (24. 8. 2021.)

Arneri. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža. 2021. Dostupno na:

<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3936>. (22. 7. 2021.).

Bačić Grlica, A. Dopisivanje don Franka Franulovića Glumca, plebana Blata, sa francuskim okupacionim vlastima od 1807. do 1809. g. // Zbornik otoka Korčule 2 (1972.), str. 87 – 94.

Bašica K. ; Curić, S. Obiteljski fond Arneri 1327-1899 : sumarni inventar. Dubrovnik : Državni arhiv u Dubrovniku, 2009. Dostupno na:

<https://hais.arhiv.hr/HDA/trazilica/obavijesna-pomagala/a059ed7d-12d7-4082-8287-573b872ef973> (20. 2. 2021.).

Bertram, M. Goffredo da Trani. // Dizionario Biografico degli Italiani 57 (2001), Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na:

[https://www.treccani.it/enciclopedia/goffredo-da-trani_\(Dizionario-Biografico\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/goffredo-da-trani_(Dizionario-Biografico)/) (14. 8. 2021.).

Bezić-Božanić, N. Nekoliko arhivskih isprava o kulturi stanovanja u Korčuli 17. stoljeća. // Godišnjak grada Korčule 3(1998), str. 177 – 188.

Braunsberger, O. Blessed Peter Canisius. // The Catholic Encyclopedia 11(1911). New Advent. Mrežno izdanje. New York: Robert Appleton Company, 2020. Dostupno na: New Advent: <http://www.newadvent.org/cathen/11756c.htm> (14. 8. 2021.).

Castronovo, V. Bonacina, Martin. // Dizionario Biografico degli Italiani 11 (1969). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na:

[https://www.treccani.it/enciclopedia/martino-bonacina_\(Dizionario-Biografico\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/martino-bonacina_(Dizionario-Biografico)/) (22. 8. 2021.).

Cega, F. Povijest knjižnice obitelji Garanjin Fanfonja u Trogiru s posebnim osvrtom na namještaj i stare kataloge. // Radovi Zavoda za hrvatsku povijest 29(1996), str. 129 – 137.

Code of Justinian. // Encyclopedia Britannica. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/Code-of-Justinian>. (4. 8. 2021.).

Corpus iuris civilis. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=12521> (4. 8. 2021.).

Corvinus, Johannes Arnoldi. // CERL Thesarus. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01325391> (pristup 4. 8. 2021.).

Crijević, Ludovik Tuberon. Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=12725> (12. 8. 2021.).

Čale, M. i Zorić, M. Talijanska književnost. // Povijest svjetske književnosti : knjiga 4 / uredio Mate Zorić. Zagreb : Mladost, 1974. Str. 7 – 208.

Čavić, E. Svilarstvo Zadarskog okružja u razdoblju od 1852. do 1860. godine. // Historijski zbornik LXIII, 2(2010), str. 421 – 434.

Daniello Concina. // The Catholic Encyclopedia 4(1908). New Advent. Mrežno izdanje. New York: Robert Appleton Company, 2020. Dostupno na: <https://www.newadvent.org/cathen/04191a.htm> (23. 8. 2021.).

Demović, M., Ignjat Đurđević i dubrovačka tradicija o svetopavlovskom brodolomu u vodama hrvatskog otoka Mljeta.: uvodna studija // Đurđević, I. Sveti Pavao apostol brodolomac i poslije brodoloma u moru koje se sada zove Venecijanski zaljev dalmatinskog otoka Mljeta gost ili o izvornom značenju dvaju mjesta u djelima apostolskim / ur. Miho Demović. Dubrovnik : Biskupija Dubrovačka : Dubrovačke knjižnice; Mljet : Općina, 2008., str. 7 – 60.

Dokoza S. Pregled povijesti Blata u srednjem vijeku (do 1420.). // Blatski ljetopis 3(2002), str. 113 – 133.

Fazinić, A. Neki podaci o privatnom životu u Korčuli od XVI. do početka XIX. stoljeća. // Godišnjak Grada Korčule 9(2004), str. 67 – 106.

Filippi, Ž. Korčulanski kodeks iz XII. st. // Lanterna : časopis za kulturu 3(2019), str. 10 – 15.

Fisković, C. Urbanističko usavršavanje Korčule Kanaveličeva vremena. // Zbornik otoka Korčule 3(1973), str. 41 – 82.

Fournet, P. A. (1908). Pierre Busée. // The Catholic Encyclopedia 3(1908). New Advent. Mrežno izdanje. New York: Robert Appleton Company, 2020. Dostupno na: New Advent: <http://www.newadvent.org/cathen/03086b.htm> (14 . 8. 2021.).

Foretić, V. Otok Korčula u srednjem vijeku do g. 1420. Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1940.

Galić Bešker I. Ad: Knjižnica Arneri (upit Maje Šunjić el. poštom). Privatna poruka. (16. 7. 2021.)

Giovio, Paolo. Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22063>> (13. 8. 2021.)

Gjivoje, M. Otok Korčula. Drugo ispravljeno i prošireno izdanje. Zagreb : vlast. nakl., 1969.

Gliozzi, M. Balbi, Adriano. // Dizionario Biografico degli Italiani 5 (1963). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: https://www.treccani.it/enciclopedia/adriano-balbi_%28Dizionario-Biografico%29/ (14. 8. 2021.).

Hajdić, M. Povijest zaštite spomenika u gradu Korčuli u 19. i 20. stoljeću : doktorski rad. Zagreb : Filozofski fakultet u Zagrebu, 2015. 579 str. (Posebna paginacija)

Hebrang Grgić I. Kratka povijest knjižnica i nakladnika : s kodovima i aplikacijama. Zagreb : Ljevak, 2018.

Index librorum prohibitorum : Leonis 13. summi pontificis auctoritate recognitus ssmi d. n. Pii pp. 11. iussu editus. Rim : Typis polyglottis vaticanis, 1924. Dostupno na: <http://librinostri.catholica.cz › IndexLibrPr1924-r PDF> (18. 8. 2021.).

Iveković, Ć. M., Bau- und Kunstdenkmale in Dalmatien. 2., veränderte Aufl. Wien : Anton Schroll & Co., 1927.

Kalogjera, G. Književno stvaralaštvo Blata. // Blatski ljetopis (1995), str. 221 – 235.

Kalogjera, G. Korčula koje više nema. Rijeka : Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, 2005.

Kapitanović, V. Hrvatska crkva pod francuskom vlašću // Croatica Christiana periodica : časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilista u Zagrebu, 17, 33(1994), str. 136 – 139.

Kapor, A. Renesansna biblioteka Žilković u Korčuli. // Bibliotekar 1 – 3(1966), str. 97 – 118.

Kapor, A. Inventar pokretne imovine dr. Nikole Kapor iz 1756. // Dubrovnik 6(1976), str. 58 – 71.

Kapor A. Književno stvaralaštvo Petra Kanavelića u korespondenciji Matije Kapora i Inoćenca Čulića // Zbornik otoka Korčule 3(1973), str. 147 – 170.

Kolumbić, N. Toma Babić – Grabovčev i Kačićev preteča. // Dani Hvarškoga kazališta : Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu 22, 1(1996), str. 80 – 88.

Koncul, A. Blato, don Franko Franulović (upit Maje Šunjić el. poštom). Privatna poruka. (30. 8. 2021.)

Kresnik I. ; Horvat V. The Jesuit Syllabus vocabulorum of Alvares' Grammar in Croatian Editions // Obnovljeni Život 75, 1(2020), str. 53 – 64

Leicht, P. S. Consolato del mare. // Enciclopedia Italiana (1931). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: https://www.treccani.it/enciclopedia/consolato-del-mare_%28Enciclopedia-Italiana%29/ (4. 8. 2021.)

Leone, M. Segneri, Paolo. // Dizionario Biografico degli Italiani 91(2018). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-segneri_\(Dizionario-Biografico\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-segneri_(Dizionario-Biografico)) (23. 8. 2021.)

Mangini, N. Chiari, Pietro. // Dizionario Biografico degli Italiani 24(1980). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/pietro-chiari_\(Dizionario-Biografico\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/pietro-chiari_(Dizionario-Biografico)) (7. 8. 2021.)

Marušić, M. Propovijedi fra Jeronima Filipovića (1688.-1765.) : između pučke pobožnosti i moralne teologije : diplomski rad. Zagreb : Filozofski fakultet u Zagrebu, 2018.

Mazzacane A. Claro, Giulio. // Dizionario Biografico degli Italiani 26(1982). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: https://www.treccani.it/enciclopedia/giulio-claro_%28Dizionario-Biografico%29/.(4. 8. 2021.)

Montesquieu, Charles Louis de Secondat, baron de la Brède et de. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41799>> (29. 8. 2021.)

Muratori, Ludovico Antonio. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izdanje. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42478> (17. 8. 2021.)

Ong, Walter J. Commonplace Rhapsody: Ravisius Textor, Zwinger and Shakespeare. // Classical Influences on European Culture A.D. 1500–1700 : Proceedings of an International Conference held at King's College, Cambridge, April 1974 / ed. R.R. Bolgar. Cambridge [Eng.] ; New York : Cambridge University Press, 1976, str. 91–126. Dostupno na: https://books.google.hr/books?id=KOh0k-9Fd_YC&pg=PA91&lpg=PA91&dq=ong+%2B+ravisius+textor&source=bl&ots=r15nr9t0KC&sig=ACfU3U08GDmslPAfaJ1Aahx71bbIKeO7EQ&hl=hr&sa=X&ved=2ahUKEwiNiN3Kms7yAhUuhf0HHaRADK8Q6AF6BAgaEAM#v=onepage&q=ong%20%2B%20ravisius%20textor&f=false

Ostoić, I. Arhiv obitelji Ostoić u Blatu. // Zbornik otoka Korčule 2 (1972), str. 81 – 86.

Parisius, Petrus Paulus. // CERL Thesarus. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00539510> (5. 8. 2021.).

Peričić, Š. Doprinos Rafa Arnerija hrvatskom narodnom preporodu u Dalmaciji. // Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru 47(2005), str. 325 –340.

Price Zimmermann, T. C. Paolo Giovio. // Dizionario Biografico degli Italiani 56(2001). Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [\(https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-giovio_\(Dizionario-Biografico\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-giovio_(Dizionario-Biografico)) (13. 8. 2021.)

Prosperov Novak, S. Povijest hrvatske književnosti : od humanističkih početaka do Kašićeve ilirske gramatke 1604. Druga knjiga. Zagreb : Izdanja Antibarbarus, 1997.

Prosperov Novak, S. Povijest hrvatske književnosti : od Bašćanske ploče do danas. Zagreb : Golden marketing, 2003.

Pujati Giuseppe Antonio. // Dizionario biografico dei friulani, 2021. Dostupno na: <https://www.dizionariobiograficodeifriulani.it/pujati-giuseppe-antonio/> (20. 8. 2021.).

Radić, D. Topografija otoka Korčule (novi prilozi i pregled dosadašnjeg stanja). // Arheološka istraživanja na području otoka Korčule i Lastova : znanstveni skup, Vela Luka i Korčula, 18. - 20. travnja 1991. / urednik Božidar Čečuk. Zagreb : Hrvatsko arheološko društvo, 2001. Str. 25 – 50.

Rezar, V. Dubrovački humanistički historiograf Ludovik Crijević Tuberon. // Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku 37(1999), str. 47 – 94.

Riga, P. G. Cesare Rao. // Dizionario Biografico degli Italiani 86(2016), Treccani. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/cesare-rao_\(Dizionario-Biografico\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/cesare-rao_(Dizionario-Biografico)/) (7. 8. 2021.)

Schneidewein, Johann. // CERL Thesarus. Mrežno izdanje, 2021. Dostupno na: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01877637> (4. 8. 2021.)

Silva Saldanha, G. ... et al. Who is Tesauro? The man, words and things. // Challenges and Opportunities for Knowledge Organization in the Digital Age : Proceedings of the Fifteenth International ISKO Conference 9-11 July 2018 Porto, Portugal / edited by Fernanda Ribeiro; Maria Elisa Cerveira. Baden-Baden : Ergon Verlag, 2018., str. 483 – 485. Dostupno na: https://www.ergon-verlag.de/isko_ko/downloadsPDF (19. 8. 2021.)

Stein, P. Rimsko pravo i Europa : povijest jedne pravne kulture, Zagreb : Golden marketing; Tehnička knjiga, 2007.

Stevens-Arroyo, A. M. The Evolution of Marian Devotionalism within Christianity and the Ibero-Mediterranean Polity. // *Journal for the Scientific Study of Religion* 37 1(1998), str. 50 – 73. Dostupno na: URL: <http://jstor.com/stable/1388029> (24. 8. 2021.)

Stipčević, A. Socijalna povijest knjige u Hrvata. Knjiga II : Od glagoljskog prvotiska (1483) do hrvatskog narodnog preporoda (1835). Zagreb : Školska knjiga, 2005.

Stojan, S. U salonu Marije Giorgi Bona. Dubrovnik : Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 1996.

Tomasović, M. Ana Vidović : književni profil. // *Nova Croatica : časopis za hrvatsku književnost i kulturu* 3 [33](2009), str. 1 – 31.

Trstenjak, T. Hrvatski katekizmi u razdoblju tridentske obnove XVI. stoljeća. // *Obnovljeni Život* 69, 3(2014), str. 339 – 353.

Verardi, D. Cesare Rao. // *Encyclopedia of Renaissance Philosophy* / edited by Marco Sgarbi. Cham: Springer, 2015. Str. 1 – 3. Dostupno na: https://www.academia.edu/8072579/CESARE_RAO._Encyclopedia_of_Renaissance_Philosophy.pdf (7. 8. 2021.)

Vranješ-Šoljan, B. Dalmacija : stoljeće povijesnih i demografskih mijena 1815. – 1918. Zagreb : Educa, 2021.

Vidan, G. Novosti o knjižnici Arneri (I. dio) // *Godišnjak grada Korčule* 16(2018) (u tisku). 6 str. (Posebna paginacija)

Popis grafikona

Grafikon 1: Djela iz knjižnice Arneri prema području, str. 21

Grafikon 2: Jezična struktura knjižnice Arneri, str. 24

Grafikon 3: Broj djela iz knjižnice Arneri prema stoljeću tiska ili prijepisa, str. 25

Grafikon 4: Djela iz knjižnice Franulović prema područjima, str. 49

Popis slika:

Slika 1: Početak popisa knjiga obitelji Arneri iz 1860/70-ih (Izvor: HR-DADU-459. 3.26.1. Privatna dokumentacija Rafa IV., Popis knjiga obitelji Arneri, kutija 207), str. 7

Slika 2: Prva stranica *Popisa Biblioteke Arneri iz Korčule* (Izvor: HR-DADU-459. Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri, 3.31., kutija 218 c), str. 8

Slika 3: Prijepis popisa knjižnice Arneri s rezultatima istraživanja, izvadak iz dokumenta u Wordu, str. 11

Slika 4: Prikaz djela iz knjižnice Arneri, izvadak iz dokumenta u Excelu, str. 12

Slika 5: Prva stranica zapisnika s početkom popisa knjižnice pok. dr. Franka Franulovića iz Blata, 24. ožujka 1827. godine (Izvor: HR-DADU-SCKL-269. Obitelj Šeman. Spisi don Antuna Šemana ml.), str. 14

Slika 6: Prijepis popisa knjižnice Franulović s rezultatima istraživanja, izvadak iz dokumenta u Wordu, str. 15

Slika 7: Prva stranica popisa knjiga iz pok. don Petra Cetinića (Izvor: HR-DADU-SCKL-157. Kotarski sud u Blatu, Ostavine, ostavina br. 1/1867 (serija XXII) po smrti don Petra Cetinića), str. 15

Slika 8: Dvorište palače Arneri početkom 20. stoljeća (Iveković, Ć. M., Bau- und Kunstdenkmale in Dalmatien. 2., veränderte Aufl. Wien : Anton Schroll & Co., 1927. Str. 46), str. 16

Slika 9: Popis knjiga i posuđa Arnerijevih sastavljen vjerojatno tijekom druge polovice 19. stoljeća (Izvor: HR-DADU-459. Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. 3.25. Bibliografski zapisi (rukom Vlaha IV. Arnerija), kutija 201), str. 20

Slika 10: Ormar za knjige iz obitelji Boschi, 18. stoljeće. Gradski muzej Korčula (foto: Maja Šunjić, 2021.), str. 22

Slika 11: Diploma Jerolima Arnerija (*1702.) Sveučilište u Padovi, 1729. Gradski muzej Korčula (foto: Maja Šunjić, 2021.), str. 47

Prilozi

Prilog 1: Prijepis popisa knjižnice Arneri sastavljenog tijekom 1860/70-ih:

(Elenco dei libri della famiglia Arneri in Curzola che per due terze parti appartenevano al decesso signor Girolamo Arneri quondem Giacomo).

Izvor: HR-DADU-459. 3.26.1. Privatna dokumentacija Rafa IV., Popis knjiga obitelji Arneri, kutija 207

1. Johannis Arn. Corvini Jc. Batavi. Institutiones Imperiales explicate per Erotemate [Amstelodami 1664] (1 sv. / 25)
2. Regolamento generale di procedura civile Giuseppino (1 sv. / 30)
3. Virtutes amplectende horlationes et consolationes selecte, A. D. Mariano Dicabro A`Muja in Lucem edite (1 sv. / 20)
4. Dottrina Christiana ad uso della Diocesi di Treviso [1719] (1 sv. / 5)
5. Panegirici, et Ragionamenti del Conte D. Emanuel Tesauero. parte terze [dopisano 1681 Venezia] (1 sv. / 5). Imperfetto
6. Le maravigliose avventure di Rosamidaro e di Teoglafira (1 sv. / 10)
7. Lo specchio degli amanti (1 sv. / 10)
8. Sogni filosofici di Mn: Mercier seconda parte (1. sv. / 6). Imperfetto
9. Istoria del famoso ladro Luigi Domenico Cartoccio (sv. 1 / 10)
10. Poesie di Luca Tesini medico e fisico bolohnese [1712 in Colonia] (sv. 1 / 10)
11. Compendio Geografico della Dalmazia dal F. Petter (sv. 1 / 40)
12. La Sampogna del Cav. Marino [1664 ...] (sv. 1 / 10)
13. M. Tullii Ciceronis pars II - [imperfetto] (sv. 1 / 5)
14. Antipatia dei Francesi e Spagnuoli del Dr. Carlo Garcia (sv. 1 / 5)
15. Gramatica institutio [1665] (sv. 1. / 6)
16. Confessioni di una Cantigiona divenuta filosofa (sv. 1 / 15)
17. Vita di s. Pietro Regalato del P. Girolamo Gutierrez (sv. 1 / 10)
18. Heroidum epistole P. O. Nasonis [1583 Venezia] (sv. 1 / 10)
19. Il Bano Horvath storia del XVI secolo di M. Casotti (sv. 2 / 10)
20. Robigna Gospodina Anibala Lucia huarschoga vlastelina (sv. 1 / 6)
21. Dell` amore verso la patrie dell` abate Roberti (sv. 1 / 10)

22. Nani. Pratica dei magistrati veneti (sv. 1 / 20)
23. Le cose maravigliose della città di Roma [1625] (sv. 1 / 20)
24. Grammatica Emmanuelis Alvari [1739] (sv. 1 / 10)
25. Amalia Booth Istoria Inglese tomo 7 (1 sv. / 5). Imperfetto
26. Il sileno dialogo di Hieronimo Vida Justinopolitano (sv. 1 / 10)
27. Opinione falsamente ascritta al P. Paolo Servita (sv. 1 / 10)
28. Storia di Luigi Mandrino (sv. 1 / 10)
29. Primi principi di geografia ad uso dei fanciulli (sv. 1 / 10)
30. Istruzione per lo studio della geografia (sv. 1 / 10)
31. Bianca de Rossi tragedia di Pier A. Menghelli (sv. 1 / 15)
32. Dei (?) danni delle rivoluzioni (sv. 1 / 15)
33. Istoria di Genghizcan (sv. 1 / 10)
34. Comentarii G. Julii Cesarii [Lugduni Batavium 1635] (sv. 1 / 15)
35. Trattato sopra la coltivazione delle viti etc (sv. 1 / 15)
36. Lezioni sacre del P. Gregorio Rossignoli (sv. 1 / 20)
37. Opera Cl. Claudiani [1700] (sv. 1 / 10)
38. M. Val. Martialis Epigrammata [1634] (sv. 1 / 5)
39. L. Annei Seneca philosophi epistolarum tractatus [1675] (sv. 1 / 5)
40. Panegirici e discorsi sacri del P. Donadoni (sv. 1 / 10)
41. L. Annei Senecae Trageide [1705] (sv. 1 / 5)
42. Elementa Rhetorice (sv. 1 / 5)
43. Orator extemporaneus (sv. 1 / 5)
44. Notizie del beato Giuseppe Calasanzio (sv. 1 / 10)
45. Lettera di Giusto Fontanini a D. Ignazio Giorgi Melitense (sv. 1 / 10)
46. Philippich Sacer etc.. archidiacon etc Capitulo Macarensi Curante etc (sv. 1 / 6)
47. M. Tullii Ciceronis opera omnia (sv. 1 / 10)
48. Sodofredi a Bavo Juriconsulti al. Theorica Criminalis (sv. 1 / 10)
49. La filosofia morale di Don Emmanuele Thesauro (sv. 1 / 10)
50. De arte Rhetorica (sv. 1 / 5)
51. Panegirici Orationes antiquis Imperatoribus (sv. 1 / 5)
52. Ritiramento per le dame del P. Franc. Gluigliore (sv. 1 / 6)
53. Solitudine di Filagia del P. Paolo de Barry (sv. 1 / 10)
54. Quintiliani Declamationes (sv. 1 / 6)
55. Della Cassandra parte una (sv. 1 / 3)

56. Analysis Rhetorica omnium orationum M. T. Ciceronis (sv. 1 / 4)
57. Gli Epitalami dal Cav. Marino (sv. 1 / 20)
58. Aforismi sopra le ceremonie sacre di Monsignor Giorgio Polacco Veneziano (sv. 1 / 10)
59. M. T. Ciceronis epistole familiares dict... (sv. 1 / 5)
60. De Arte Rhetorica P. Dominici Decolonia (sv. 1 / 5)
61. Catullus, Tibullus et Propertius (sv. 1 / 5)
62. Sentiero alla sapienza dal P. A: Foresti (sv. 1 / 10)
63. Grammatica Emmanuelis Alvari (sv. 1 / 6)
64. Il chiaro scuro di pittura morale di A. Lupis (sv. 1 / 10)
65. Rudimenta linguae Graecae ex Nicolao Clenardo (sv. 1 - 6)
66. Philosophia Semery, tomo II e III (sv. 1 – 4). Imperfetto
67. Lettere critiche del Signor abate Leblanc tomo primo (sv. 1 – 4). Imperfetto
68. Lettere argute e facete di M. Cesare Rao (sv. 1 – 10)
69. Metastasio opere tomus X (sv. 1 – 3). Imperfetto
70. Expositiones quaestionum doctoris subtilis (sv. 1 - 5)
71. Rime di Felice Zapi. Imperfetto (sv. 1 - 3)
72. L'epistole d'Ovidio in terza rima di Angelo Rodolfini (sv. 1 - 6)
73. M. Annei Lucani Pharsalia (sv. 1 – 5)
74. M. Tullii Ciceronis Orationum volumen 1um (sv. 1 – 3)
75. C. Cornelij Taciti Annales (sv. 1 – 5)
76. P. Ovidij Nasonis Libri Fastorum, Tristium et ex Ponto (sv. 1 / 5)
77. Storia universale tradotta dall'Inglese in francese e dal francese in italiano tomo II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV (sv. 13 – 40). Imperfetto
78. Diodori Siculi, Libri XV Reliqui (sv. 1 / 5)
79. Index rerum Vergilii Maronis (sv. 1 – 5)
80. Medulla Theologica Ludovici Abelly (sv. 2 – 5)
81. Logicae Disputatricis Economica (sv. 1 / 14). Manoscritto
82. Philosophia Naturalis (sv. 1 / 20). Manoscritto
83. Pauli Iovii Episcopi Nicerini Historiarum sui temporis (sv. 3 – 15)
84. Benvenuti stracche de Mercatura tractatus (sv. 1 / 6)
85. Stephani Cosmi Orationes Femebres (sv. 1 / 11)
86. De le rime di Diversi nobili Poeti Toscani libro secondo (sv. 1 / 3). Imperfetto
87. Le 3 arcadie ovvero Accademie Pastorali di M. Jacopo Sanazzaro... (sv. 1 / 6)

88. *Ciro re di Persia Tragedia* dal P. Franc. Ringhieri (sv. 1 – 10)
89. *Il Morgante Maggiore* di M. Luigi Pulci tomo 1 (sv. 1 /3). Imperfetto
90. *M. Annei Lucani Pharsalia* (sv. 1 / 4)
91. *Lettere spirituale* di p. Francesco di Sales (sv. 1 /10)
92. *Principes generaux et Raisonnees de la Grammaire Francoise* (sv. 1 / 10)
93. *Constitutiones Pontificis*. Jo. Baptista Pittoni (sv. 1 / 6)
94. *Il Galateo* di G. Casa (sv. 1 / 10)
95. *Dell'ingiuria e dei danni dal Soddisfacimento* (sv. 1 / 20)
96. *Delle maniere di misurare la lesione enorme ne contratti* di M. Mastrofini (sv. 1 / 15)
97. *L'Electra* di Euripide tradotta da F. Boaretti (sv. 1 / 6)
98. *Regolamento del Processo civile pegli stati Austriacii in Italia* (sv. 1 / 15)
99. *Illustrazione al suddetto Regolamento* di G. Kopomeccens Giordani tomi due entrambi imperfette, cioe in tutto fascicoli dieci /10/ (sv. 2 / 20). Imperfetto
100. *Vita S. Sabbe abbatis auctore Joanne Tomco Marnavitio Bosnensi*(sv. 1 / 6)
101. *Istoria di Miss Clarina Aerlove* di Richarson (4 – 8). Imperfetto
102. *Carteggio di Mr. Carnot con Mr. Mallet Dupan* (sv. 1 / 6)
103. *Le due gemelle dell' abate Chiari* (sv. 1 / 4)
104. *Ad Brevem de comato et crispulo clerico Diatriben Critico-Canonico-Historicum de barba additamentum cum brevi ad marmora macarensia additione auctor Io. Josepho Paulovichos Lucichio* (sv. 1 / 10)
105. *Opere Teatrali dell' ab. Andrea Willi* tomo 1 (sv. 1 – 3). Imperfetto
106. *Iusti Lutiones Arithmeticae* (sv. 1 – 3)
107. *Istoria generale dei viaggi* tomo XVIII (sv. 1 – 3). Imperfetto
108. *Consiglio politico al governo Veneto presentato nell' anno 1736* dal Marcese Scipione Maffei (sv. 1 – 10)
109. *Brevi annotazioni intorno alla Geografia, Sfera e Cronologia divine* Girolamo Arneri sotto la disciplina del B. J. D. L. F. (sv. 1 – 1). Manoscritto
110. *Elementi della Rettorica e d' altri trattari appartenti all' umanita* di me clerico Giacomo Arneri (sv. 1 – 1). Manoscritto
111. *Della Patria* di s Girolamo di D. Giovanni Capor (sv. 1 – 10)
112. *Imp. R. istituti politecnico di Vienna* (sv. 1 – 5)
113. *De Illiricae linguae vetustate et amplitudine, dissertatio* F. Sebastiano Dolci a Ragusio (sv. 1 – 5)

114. Osman gospodina Jiva Frana Gundulichia (sv. 1 – 40) manoscritto
115. Thomas a Kempis de imitatione Christi (sv. 1 / 10)
116. Il Pastor Fido (sv. 1 / 10)
117. Aristodemo (sv. 1 / 5)
118. Brevissime istruzione delle 8 parti dell` orazione (sv. 1 / 10) manoscritto
119. La Babilonia distrutta poeme eroica di Scipione Herrico (sv. 1 /10)
120. Componimento Drammatico in illirico di non conosciuto autore (sv. 1 / 20).
Manoscritto
121. Altro componimento drammatico illirico di non conosciuto autore (sv. 1 / 20).
Manoscritto
122. La seconda parte dell` istoria dal suo tempo di Mosignor Paolo Giovo vescovo di Nocera tradotta da Lod. Domenichi (sv. 1 / 4). Imperfetto
123. La corte santa del P. Caussino tradotta da Carlo Coccastello (sv. 1 – 10)
124. Summa Goffredi de Trano Clariss. Jurio interpretio in titulos decretalium (sv. 1 / 6)
125. Orazione panegirica di Nicolo Bonicelli di Zara (sv. 1 / 6)
126. Nobili et egregio viro S. R. i comiti Joani Petro de Goess Pr. Fr. Bonaventura a Corcyra Nigra (sv. 1 / 6)
127. Poesie del conte G. da Bizzaro (sv. 1 / 6)
128. Allocuzione del nob. S. Girolamo co. Trevisan (sv. 1 / 6)
129. Viaggio 2do del Capitan Kok negli anni 1774-1775 (sv. 1 / 10)
130. Philosophia a Bened. Stay Ragusino versibus traditae libri seks (sv. 1 /10)
131. Prosodia Italiana (sv. 1 / 5)
132. L`aventuriere francese (sv. 1 / 6)
133. Ritratti Poetici, Istorici, e Critici di varii moderni uomini di lettere di Appio Anneo de Faba Cromaziano (sv. 1 / 6)
134. Nuova Biblioteca di campagna, ovvero trattenimenti dello spirito e dal cuore tomo II (sv. 1 – 3). Imperfetto
135. Georgi in Naufrag. D. Pauli (sv. 1 – 6)
136. Rup. A. S. Gasp. D. Paul. in Mel. Red. P. 1 (sv. 2 / 10)
137. Ciantar in Naufrag. D. Pauli (sv. 1 - 5)
138. Sciugliaga opuscoli (sv. 1 / 6)
139. Ferrari notizie storiche sulla lega tra Carlo VI e la Repp. Veneta contro il gran Sultano Acmet III (sv. 1 - 10)

140. Raccolta dei vocaboli ecclesiastici fatti da Dom. Magri (sv. 1 - 6)
141. Evangeliche resolutions opera del P. Donato Calvi de Bergamo (sv. 1 – 6)
142. Storia delle religioni del signor Jovet tradotta dal francese (sv. 2 - 10)
143. Discorso della Religione degli antichi Romani ed altro discorso della castrametazione e disciplina militare, bagni ed esercizi antichi di detti Romani
144. Abate Francesco Carrara cum biografia di A. Bajamonti (sv. 1 – 3)
145. Documenti storici sull Istria e la Dalmazia di V. Solitro fascicoli 9 (sv. 1 – 3). Imperfetto
146. Manuale pratico sugli effeti giuridici portati dal Tempo (sv. 1 / 5)
147. Manuale delle locazioni diviso in 3 capitoli (sv. 1 – 20)
148. Manuale teorico-praticale sui fallimenti, sulla cessione dei beni e sul patto pregiudiziale (sv. 1 – 20)
149. Patenti e risoluzioni sovrane (sv. 1 - 5)
150. Manuale e formulario teorico-pratico generale di andrea amate relativo agli atti in causa prescritti o concessi (sv. 1 – 5)
151. Manuale teorico-pratico sui sequestri prenotazioni altre cautele provisionale ed atti esecutivi del Dott. Liberale Baretta (sv. 1 – 10)
152. Illustrazione dei 88, 609, 774, 784, 785, 786, 808, 819 del codice civile austriatico del consiglier A. Monti (sv. 1 – 5)
153. La moglie senza marito (sv. 1 – 5)
154. Della seccatura discorsi 5 di L. Antisiccio Prisco (sv. 1 – 3)
155. Poesie italiane (sv. 1 – 6). Manoscritto
156. Della patria di S. Girolamo risposta pma di D. Giovanni Capor Dalmatino all opuscula di D. Pietro Stancovich (sv. 1 – 5)
157. Istruzione pastorale di Mons. Angelo P. Galli vescovo di Lesina e Brazza (sv. 1 – 3)
158. Istoria di tutte le eresie di Domenico Bernino (sv. 1 – 6)
159. Le piazza universale di tute le professionie del mondo di Tomaso Gargoni (sv. 1 – 3)
160. Lettere di Gian Paolo Oliva tomo 1 (sv. 1 – 3)
161. Autoritatum sacre scripturae et sanctorum Petri Canisii Theologi pars una (sv. 1 – 3). Imperfetto
162. Statuto della citta di Cattaro (sv. 1 – 1 fiorin)
163. Julii Clari sententiarum (sv. 1 – 3). Imperfetto

164. Le descrizioni universali et particolari del mondo di Luca di Linda (sv. 1 – 6)
165. Memorie storiche del Sagredo (sv. 1 – 6)
166. Instructio sacerdotum Franciscii Toleti (sv. 1 – 6)
167. Officina Johannis Ravisii textorio ivernensis (sv. 1 – 5)
168. Silvester Valerio Dei Gratia dux Venetiarum (sv. 1 – 15). Manoscritto
169. Raccolta di scritture concernenti la diminuzione delle feste di precetto da Lamindo Pritanio (sv. 1 – 5)
170. Jacobi Zabarelli de Rebus naturalibus (sv. 1 – 5)
171. Farlati Illyricum sacrum tom 2 (sv. 2 – 1 fiorin)
172. Il regno degli Slavi di Mavro Orbini (sv. 1 – 10)
173. Io. Oinotoni Jurisconsulti in quattor Institutionum Imperialium Justiniani Imp. Libros Commentari (sv. 1 – 6)
174. Joannis Lucij Dalmatini de regno dalmatiae et croatiae libri seks (sv. 1 – 2 fiorina). Manoscritto
175. Opera omnia Julii Clari Alexandrini (sv. 1 – 10)
176. Ludouicus Tubero Dalmata abbas Gregorio Fregepani Colociensium pontifici S. (sv. 1 – 20)
177. Vocabolario Italiano-Latino; Latino-Italiano di Giuseppe Pasini (sv. 2 – 20)
178. Quaresimale del P. Paolo Segneri (sv. 1 – 6)
179. Joannis Baptistae Cardinalis de Luca Summa Summa siue sui celeberrimi Theatri veritatis et justitiae compendium, tomus secundus (sv. 1 – 3). Imperfetto
180. Li tuoni parlanti delle apocalisse (sv. 1- 6)
181. Commedie del Signor dott. Carlo Goldoni. tomo VII ... (sv. 2 / 3) Imperfetto
182. Rhettorica (sv. 1 – 20). Manoscritto
183. Procedura Giudiziale negli affari non contenziosi nella monarchia austriaca del sig. Fùger (sv. 3 / 20)
184. Disertazioni due di Gio. Luca Zuzzeri (sv. 1 / 6)
185. Versi di varii autori delle fustiissime nozze di G. de Bizzaro colla nob. sign. Nicoletta Zuzzeri (sv. 1 / 3)
186. Dizionario Italiano-Francese, Francese-Italiano del sign. abate Francesco de Alberti di Villanova (sv. 2 / 30)
187. Trigonometria piana e sferica di Antonio Cagnoli (sv. 1 / 15)
188. Opere spirituali del venerando p. ant. maria cortivo de santi (sv. 1 – 10)
189. Privilegi accordati dalla Repubblica Veneta ad F(...) Pastrovichi (sv. 1 / 10)

190. R. P. F. Anacleti Reifenstuel Theologia Moralis (sv. 1 / 10)
191. Il Propriomio Historico, Geografico, e Poetico (sv. 1 / 5)
192. Altra e divozione del Quaresimale di Paolo Segneri (sv. 1 / 5)
193. Regolamenti della Repubblica di Ragusa per la navigazione nazionale (sv. 1 / 1 fiorin)
194. Raccolta delle leggi e delle ordinanze einante in proposito della tassa d`emigrazione e del diritto d`albinaggio (sv. 1 / 5)
195. Manoscritti sulla Dalmazia (sv. 1 / 1 fiorin). Manoscritto
196. Della Giocondità (sv.1/30). Manoscritto
197. Lettera della rapp. Veneto agl` Illustrissimi (...) signori deputati ed aggiunti sopra la Provisioni del denaro in Dalmazia (sv. 1/10)
198. Orazione e poesie degli accademici ravnivati di Zara per sua eccellenza il signor Francesco Grimani proveditor generale in Dalmazia ed Albania (sv. 1 / 5)
199. Saggio politico dell Albania Veneta in occasione dell` invasione di Pastrovichio successa li 29 Giugno 1785. (sv. 1 / 15). Manoscritto
200. Memorie storiche denotantni l`istituzione della provincia Regolare di S. Francesco nello stato di Ragusa (sv. 1 / 10) Manoscritto
201. Notificazione con cui viene pubblicato il nuovo Regolamento per l`administrazione erariale di tuti i lotti decimali della Dalmazia a cominciare dal l`anno 1838 in poi (sv. 1 / 5)
202. Discorso del cav. Bajamonti membro della corto d`appelo in Ragusa (sv. ?/4)
203. Le Merope : tragedia del signor Marcese Scip. Maffei (sv. 1 / 6)
204. Accademia fatta dell signori Rhetorici del Lem. Ant (...?) di Spalato in lode dell ... (?) et ... Carlo Pisani proveditore gen. in Dalmazia ed Albania 1711. (sv. 1 / 10). Manoscritto
205. Libro nuovo dell entrate della Catedrale di Curzola 1702 (sv. 1 / 10). Manoscritto
206. Lezioni morali sopra Giona profeta di F. Angelo Paciuchelli (sv. 2 / 3) Imperfetto
207. Martin Bonacinae operum de morali theologia et tomus secundus et tertius (sv. 2 / 3) imperfetto
208. Consiliorum Petri Pauli Parisii pars tertia (sv.1 / 3) imperfetto
209. Opera Bartoli (sv. 10 / 30)
210. Digestum novum tandertarum Juris Civilis 3 tomiis (sv. 3 / 20)

211. Codicis Justinianiae repetita prelectione libri novem priores (sv. 1 / 5)
212. Volumen locupletius qua antehac. contient 3 libros codicis, nouellas, et feuda (sv. 1/5)
213. Iconologia opera di Cesare Ripa (sv. 1 / 5)
214. Historia deorum Fatidiorum, vatum, sibyllarum, phoebadum, apud priscos illustrium cum eorum Iconibus (sv. 1 / 5)
215. Esame critico delle patria di S. Girolamo di Appendini (sv. 1/ 6)
216. Montesquieu. Spirito delle leggi traduzione genovese (sv. 4 / 30)
217. Davilla. Istoria delle guerre civili di Francia (sv. 5 / 1 fiorin)
218. Tiraboschi: storia della litteratura italiana. Tomi 6 (sv. 6 / 18). Imperfetto
219. Corso di belle lettere del signor Batteaux tomo 2do e 3zo (sv. 2 / 6)
220. Brevi Annotazioni intorno alla Geografia di Giacomo Arneri nel semianrio archip. di Spalato 1713. gen. (sv. 1 / 20). Manoscritto
221. Prosodia della lingua latina opera di D. Ferd. Parretti 2da parte (sv. 1 / 4)
222. Vita dei Pontefici di Bart. Platina Cremonese (sv. 1 / 4)
223. Prinicipi della legislazione universale tomo II, III, IV (sv. 3 / 9). Imperfetto
224. Elementi di giuirsprudenza civile secondo le leggi romane e venete del sott. Ubaldo Bregolini (sv. 4 / 20)
225. Le leggi civili nel loro ordine naturale di Domet volumi... (sv. 10/50)
226. Concordanza del diritto comune col veneto con un appendice sopra le regole della raggio civile e canonica (sv. 3 / 30)
227. Amor tra l`armi di A. Piazza (sv. 1 / 4)
228. La notte affamato (sv. 1 / 4)
229. Pensieri sulla Dalmazia in versi dal Conte Niccolo Ivellio (sv. 1 / 10)
230. Opere del Lenatore Vicenzio da Filicaja, tomi due (sv. 1 / 20)
231. Justinus ex M. Zuerii Bonhorumi Rencesine (sv. 1 / 10)
232. Elementa Geometriae auctore Andrea Tacquet (sv. 1 / 5)
233. I sei primi elementi della geometria piana di Leonard Ximenes (sv.1 / 5)
234. Urbani appendici Carmina (sv. 1 / 6)
235. Rime del Fagioli parte sesta (sv.1 / 3) imperfetto
236. Gl` Incas di Marmontel tomo II (sv. 1 / 3) imperfetto
237. Istoria d`Inghilterra di Littleton tomo II (sv. 1 / 3)
238. Dell`ercole e studio geografico di Gio. Batt. Nicolosi vol. 2do (sv. 1 / 3). Imperfetto

239. Manoscritti sull'isola di Curzola et ... (sv. 1 / 30). Manoscritto
240. Manoscritti sui Cattaro (sv. 1/30). Manoscritto
241. Elementa Metaphysice mathematicum in morem adornata ab Antonio Genuenesi, volumi 3, copie 2 (sv. 6/18). Imperfetto
242. Antonii J/Gennensi Elementorum Metaphysicae tom. IVum (sv. 1 / 3). Imperfetto
243. A. Gemensi elementorum artis logico critico libri V cop. 2 (sv. 2 / 6). Imperfetto
244. Nolet, Fisica, tomi 6 (sv. 6 / 30)
245. Regolamento generale della procedura giudiziaria per le cause criminali di Giuseppe 2do col testo tedesco di fronte (sv. 2 / 10)
246. Disertazioni fisiche del Dott. Giuseppe Pujati (sv. 1 / 6)
247. Commentario sulle campagne di guerre di Napoleone I (sv. 1 / 5)
248. Gozzi. Rime piacevole (sv. 1 / 3)
249. Le due gemelle dell' abate Chiari, tomo II (sv. 1 / 3)
250. Raccolto di lettere Ducali, Terminazioni, atti, etc.... della maj.ca Communita et... dell' isola di Curzola trascritti secondo l'andrine dei tempi da un libro antico esistente in casa Arneri, da me D. Giacomo Can.co Arneri l'anno 1749 (sv. 2 / 2 fiorina). Manoscritto
251. Il conelane, componimento Drammatico (sv.1 / 5)
252. Codice dei delitti del 1803. (sv. 1 / 3)
253. Collezione delle .. ed ordinanze di Giuseppe II con appendice volume IV e V (sv. 3 / 9). Imperfetto
254. Raccolta di carte pubbliche e proclammi sortiti alla Bocche di Cattaro dopo la dedizione a sua M. Franc. II (sv. 1 / 10)
255. La bella pelegrina dell' abate Chiari, tomo I (sv. 1 / 3) imperfetto
256. Pratica Comunale (sv. 1 / 5)
257. Poesie per l'ingresso di M. Jadulinich a Ragusa (sv.1 / 1)
258. Pratica Criminale di Giuseppe Boerio (sv. 1 / 5)
259. Il consolato del mare (sv. 1 / 6)
260. Pensieri sulla passione di J. Cristo (sv. 1 / 10). Manoscritto
261. Osservazioni sugli articoli piu interessanti dal cor. di commercio del regno d'Italia del notazio Angelo Treccani- Chinelli (sv. 1 / 20)
262. L'arte di ben apprendere la pratica del foro Veneto di Pier Giovanni Pivetta (sv. 2 / 6)

263. Prospetto Ragionato di alcune notizie storiche conducenti a ben intendere la giurisprudenza Romana di Gir. Bajamonti di Spalato (sv. 1 / 5)
264. Poesie slave ed italiane dirette al Bano Jellacich 1850 stampate a Ragusa (sv. 1/2)
265. Istoria delle rivoluzioni di Spagna dal Padre Giuseppe d'Orleans tomo I, II, e III legati in uno (sv. 1/15)
266. Diploma della laure dal dot. Gir. Arneri dell anno 1729 (sv. 1/5)
267. De modo formandi processum informativum auctore Tranquillo Ambrosino (sv. 1/3)
268. Corelius Nepos (sv. 1/5)
269. Prosodia Bononiensis reformata auctore Bapt. Riccioli (sv. 1 / 5)
270. Le confessioni di una donna galante (sv. 1 / 10)
271. L'eternita consigliera del P. Bartoli (sv. 1 / 10)
272. Agrippina Minore, e mutazione dell'imperio dei primieri Cesari di Franc. De`Conti Berardi Caporio Cuccius (sv. 1 / 5)
273. Ars metrica (sv. 1 / 5)
274. Quinto Curzio (sv. 1 / 3). Imperfetto
275. Istoria di Francesco Wills (sv. 1 / 5)
276. Metodo per istudiare la storia del dott. Langlet di Fresnoy. Tome II (sv. 1 / 3). Imperfetto
277. Nuova Descrizione di tutte le citta dall Europe e delle cose piu notabili che vi sono da vedere (sv. 1 / 15)
278. Trattati di pace dal 1600 fino alla pace generale di Amiens. 25 Marzo 1802. (sv. 1 / 10)
279. Storia naturale di Büffon, volumi II, V, VI (sv. 3 / 4) imperfetto
280. Aluni opuscoli di M. Tullio Cicerone tradotti dal Bandiera (sv. 2 / 4)
281. La fanatsima dell abate Chiari (sv. 1 / 3)
282. Selecte e profanis scriptoribus Historie pars I (sv. 1 / 2) imperfetto
283. I piaceri dello spirito ossia analisi dei principi del gusto (sv. 1 / 3)
284. Prosodia della lingua latina del Poretti (sv. 1 / 3)
285. La veneziana di spirito dell'abate Chiari tomo II (sv. 1 / 2) imprefetto
286. I zingani storille piacevole (sv. 1 / 5)
287. Zivot gospodina našega Isukarsta i divice Marie (sv. 1 / 4)

288. L`interesse della Religione Cristiana nei grandi avvenimenti di questi tempi (1798) (sv. 1 / 5)
289. Anacreontiche dell ab. P. Bernardi nelle nunziali festività de Bizzaro Zuzzeri (sv. 1/3)
290. Parnassus poeticus Joannis Buchleri (sv. 1 / 3)
291. Petri Bembi Patriti Veneti epistole omnes (sv. 1 / 3)
292. Vocabolarium utrusque juris (sv. 1 / 4)
293. Il viaggiatore moderno (1794) (sv. 1 / 5)
294. Amalia Booth tomo V (sv. 1 / 2). Imperfetto
295. Catalogo di omnie principi (1548) (sv. 1 / 5)
296. Bajamonte Tiepolo poetia eroico (sv. 2 / 4)
297. Fasti e tristezze di Publio Ovidio Nasone tradotti dall dottor Giambattista Bianchi parte 1mo (sv. 1 / 2). Imperfetto
298. Il canochiale aristotelico di Emannuele Tesauro (sv. 1 / 4)
299. Le opere volgari di Sanazaro (sv. 1 / 5)
300. Dizionario compendioso delle favole (sv. 1 / 3)
301. Regolamento generale della proc. giudiziaria per le cause civili di Giuseppe II (sv. 1 / 4)
302. Narrazione degli avvenimenti accaduti ad un agricoltori in Franica (sv. 1 / 3)
303. Novelle morali di Marmontell tomo I (sv. 1 / 2). Imperfetto
304. Historia dell` apperizione di M. Vergine sopra il M. Norico di Vicenza (sv. 1 / 3)
305. Corso di amena letteratura tomo X (sv. 1 / 2) imperfetto
306. Stemmi delle famiglie Venete (sv. 1 / 4)
307. Sietta di facezia del Piovano aveloto, del Gouetta (?) (sv. 1 / 5)
308. Dell ingresso di M. N. Scacoz a Lesina (sv. 1 / 4)
309. Traduzioni dell` abate P. Metastasio (sv. 1 / 4)
310. Novelle Spagnoule di Madamigella Barbier tradotta dal Francese (sv. 1 / 5)
311. Bibliotheqe amusente tomo II (sv. 1 / 2) imperfetto
312. Syderei Leonis Pholosophica lux (sv. 1 / 5)
313. Navicella grammaticale di J. Battista Racani (sv. 1 / 4)
314. Rime e versi per sua eccelenta Gian. Pasqualigo (sv. 1 / 3)
315. Tabule gradium eagnatronum (?) (sv. 1 / 4)
316. Rhetorica nova P. Caroli Pajotti (sv. 1 / 5)

317. Numa Pompilius Tom. Premer (sv. 1 / 2). Imperfetto
318. Codice generale sopra i delitti e le pene di Giuseppe II (sv. 1 / 4)
319. Orazioni di Cicerone nel loro originale latino (sv. 1 / 5)
320. Indice universale dei nomi di quasi tutte le cose del mondo, delle scienze, delli arti coi loro termini principali (sv. 1 / 10)
321. Vita dell` ab. P. Metastasio (sv. 1 / 5)
322. Joan. Arn. Corvini ji. Jurisprudencia Romana, Cl. H. Vulteii, contracta: publico donata, studio et opera Arnoldi Corvini a Belderem (sv. 1 / 6)
323. Dei Canti Popolari degli slavi meridionali colle traduzione illirica di fronte (sv. 1 / 15)
324. Sulla questione doganale della Dalmazia (sv. 1 / 6)
325. Illustroque a 3 jurogetti sulla ridgni (...?) (sv. 1/3)
326. Codice civile Pontificio (sv. 1 / 10)
327. Procedura civile Pontificia (sv. 1 / 10)
328. Manoscritti su Lagosta et ... (sv. 1/10). Manoscritto
329. Prose Fiorentine (sv. 5 / 25)
330. Statuto di Curzola (sv. 1 / 2 fiorina). Manoscritto
331. Narrazione apologetica di P. Ant. Gratarol (sv. 1 / 9). Imperfetto
332. Il tesoro della dottrina cristiana di N. Turlot (sv. 1 / 4)
333. Mnogosvietlomu gospodinu Marinka Frana Tudiscevichia Vlastelinu Dubrovackomu Givo Frana Gundulichia (sv. 1 / 5)
334. Opere del signor P. Mattei istoriografo del Re di Francia (sv. 1 / 4)
335. Discorsi di don Giacinto Gimma sull` Italia litterata tomo I e II (sv. 2 / 6)
336. Usdasi Mandalene po D. Ignaziu Giorgi (sv. 1 / 4)
337. Prose volgari di mons. Agostino Mascardi (sv. 1 / 10)
338. Petrarca in arqua opera postumo di Giov. Batt. Zaborra (sv. 1 / 15)
339. Junii Antonii Comitiss de Restiis Patricii Ragusini Carmina (sv. 1 / 6)
340. Pratica criminale secondo la legislatione veneta (sv. 1 / 5)
341. Viaggi di Cook tomo III e IV (sv. 2 / 6)
342. Statuta Veneta cum correctionibus et additionibus novissimus (1691) (sv. 1 / 6)
343. Raccolto delle leggi ed ordinanze per la Dalmazia anno 1821. (sv. 1 / 3)
344. Manuale del senoner volume I (sv. 1 / 3). Imperfetto

345. Commentario sopra il Regolamento generale civile del Fùger volume I (sv. 1 / 2). Imperfetto
346. La filosofia morale di Lodovico Ant. Muratori (sv. 1 / 4)
347. Ortografia moderna italiana per uso del Seminario di Padova (sv. 1 / 5)
348. Istruzioni militari per uno sbarco; per l'assedo di una piazza e...
(sv. 1/6)
349. Aurora legale di Carlo Tebaldo (sv. 1 / 4)
350. Institutiones arithmetice Paulini (sv. 1 / 3)
351. Andro Stitichezza comedia illirica del Canavelli (sv. 1 / 10). Manoscritto
352. Codice Napoleone per Regno d'Italia col testo it. franc, e latino (sv. 1 / 1)
353. Codice per la Veneta mercantile marina (sv. 1 / 6)
354. Sciolti di Nicolo luellio nell'ingresso di M. S. Giov. Scacoz alla sedia vescovile di Lesina (sv. 1 / 3)
355. Esemplare del progresso criminale di Giuseppe Boerio (sv. 1 / 3)
356. Della flogosi protreiforme del dott. Michele Solitro (sv. 1 / 3)
357. Principii della giurisprudenza commerciale esaminati dell'avvocato Emidio Cesarini (sv. 1/6)
358. Istruzioni Giuseppine dal 1785; 9 settembre (sv.1 / 6)
359. Regolamento pratico della proc. giud. per le cause civili di Giuseppe II (sv. 1 / 6). Manoscritto
360. Il notajo istruito nel suo ministero di Giovanni Pedrinelli (sv. 2 / 20)
361. F. Ambrosii Calepini dictionarii due copie (sv. 2 / 20)
362. Fatti Veneti di Franc. Verdzotti volumi 2 (sv. 2 / 20)
363. Abato Panormitani commentaria in quartum et quintum librum Decretalium tomus 7um (sv. 1/2). Imperfetto
364. Scholia in Instit. un volume (sv. 1 / 2) imperfetto
365. Martyrologium Romanum (sv. 1 / 25)
366. De Fideicommissis M. Antonii Pelegrini, edi... 7ima (sv. 1 / 6)
367. Istruzione intorno alle epizoozie colle traduzioni illirica (sv. 1 / 4)
368. Il consolato del mare (sv. 1 / 4)
369. Pratica di coscienza per tutte le religiose claustrali di F. Paolo Richiedei (sv. 1 / 10)
370. Jacobi Zabarellae Patavini tabulae logicae (sv. 1 / 4)

371. Familiae Dalmaticae et Sclavonicae seu series genealogicoae ac Historiae Regum et Toparcharum Dalmatie auctore Carolo Du Fresne Domini Du Cagne Regi a consilijs et Francis apud d. Ambianos g... (sv. 1 / 20) manoscritto
372. Damiano di Guide tragedia 1802 ed altre composizioni in prose ed in versi (sv. 1/15). Manoscritto
373. Versioni e Composizioni sacre e profane in lingua illirica (sv. 1 / 20).
Manoscritto
374. M.S. Vindicis Melitenses ; N. d. P. – A. Erbrando con infine copa delle risposta al Paras. di Sitacu... del Mons. Fontanini (sv. 1 / 15). Manoscritto
375. Institutiones Justiniani (sv. 1 / 10). Manoscritto
376. Rime di Giovanni Bolizza da Cattaro (sv. 1 / 10). Mansocritto
377. Manoscritti da depurarsi (sv. 1 / 6). Mansocritto
378. Della vita e delle opere di Francesco Jutti (?) (sv. 1 / 8)
379. Della sovrana giurisdizione dei Re sopra la politica della chiesa traduzione dal Francese dell'anno 1625 (sv. 1 / 30). Manoscritto
380. Bolle, lettere discorsi in diverse materie ecclesiastiche e profane (sv. 1 / 30).
Manoscritto
381. Statuto della Brazza (sv. 1 / 2 fiorina). Manoscritto
382. Lezioni di Logica e filosofia (sv. 1 / 30). Manoscritto
383. In laudem antiquissima Familia Vladimirovich di Narenta (sv. 1 / 3)
384. Novelle Chinese
385. Lettere risguardanti la carica generalizia e suoi ministri in Dalmazia ed Albania della Reppublica di Venezia (sv. 1 / 4). Manoscritto
386. Castelli. Sulle servitu pradiali fascicoli 3 uno de quali consistente in tavole (sv. 3/15)
387. Paulinovich etc Dramatici componimenti in poesia illirica (sv. 1 / 6).
Manoscritto
388. Il Pastor Fido traduzione illirice del Canavelli (sv. 1 / 40)
389. Volume uno – seguita volume uno (sv. 1 / 2 fiorina)
- Historia seu Cronica salonitanorum atque spalatinorum Pontificum auctore Thoma Archidiaconi Spalatensis. Florui et circa anni dom. 1263
  - Paladii Fusci Patavini de situ orae Illirici Opusculum duobus Felly com...
  - Memorie istoriche di Micha Madii de Barbazanis

- da Spalato de fasti dei Romani Imper. e L... Pontifici dal latino da anonimus autore tradotti
- Cronica Rerum sive Regnum Illris
- Ludovici Tuberonis Dalineta abbatto commentariorum de rebus qur. temporibus ejus in ille Europae parte, quam Pannonij et Turcae, eorumque finitum incolcut (?) geste sunt, Libri II, summa fidelita(?) ne non diligentia conseripiti
- 390. Tragicomedia Illirica (sv. 1 / 15). Manoscritto
- 391. Annotazioni pratiche al cod. civ. austr. di G. Basevi (?) 2da edizione (sv. 1 / 6)
- 392. a) vita sancti Tryphonis b) disertatio Joan. Nardini c) anntazioni all Istoria di S. Doimo ves. di Salone d) Spen... della verita e di stesa (?) del sacerdozio e principato contro lor scisma eretico sorviano (sv. 1 / 20). Manoscritto
- 393. Pergamene parecchie entro una scatola di cartone (sv. 1 / 15). Manoscritto
- 394. Il christiano istruito nella sua legge di P. segneri copie 2 (sv. 2 / 20)
- 395. Massimus Hieronimus vita sur scriptor auctore Sebastiono Dolci Ragusino (sv. 1 / 6)
- 396. Istoria delle rivoluzioni di Francia sotto il regno di Luigi 14ti del Conte Gualdo Priorato (sv. 1 / 6)
- 397. La Cristiade del Palmotta in illyrico (sv. 1 / 10)
- 398. Opere di F. Paolo Sarpi Tomo I e II (sv. 2 / 40)
- 399. Lezioni morali sopra Giona Profeta del Padre Paciuchelli volume 3 (vedi altro foglio) (sv. 1 / 2). Imperfetto
- 400. P. Virgillii Maronis Poeta (sv. 1 / 4)
- 401. Registro risguardante il manegzio dei capitoli delle smole e confrater..ti laiche della citta di Curzola (sv. 1 / 5). Manoscritto
- 402. Relazione alle Republica Veneta dal prov. etc. sulla Dalmazia (sv. 1 / 10). Manoscritto
- 403. Riflessioni economico politiche sopra la Dalmazia di ... Elia? Garagnin (sv. 1 / 15)
- 404. Marmora Traguriensia Paulovicii Lucii (sv. 1 / 10)
- 405. Mandalena Pokorniza gospodina Giua ... (sv. 1 / 5)
- 406. Pisnih Sloxenich po voivodi Giovanij Mar... Posaninij [nečitko] (sv. 1 / 5)
- 407. Skupozakonik (sv. 1 / 5)
- 408. Piano costituzionale formato dalla deputazione della citta et... dell isola di Corfu li 21 Ottobre 1801 (sv. 1 / 4)

409. Ordenii dell illustr. et Zorzi Marosini capitan generale da Mar. peri l
buongoverno dell armato, navigazione et altro (sv. 1 / 5)
410. Regolamento degli op... [nečitko] della Dalmazia (sv. 1 / 3)
411. De origine et amplitudine civitatis Verone Torelli Sarayne Veronensis (sv. 1 /
5)
412. Marmora macariensia Joach. op. Josephi Paulo(...) Lucich Dalmata (sv. 1 /
10)
413. Regolamento pegli avvocati approvato il 16 ag. 1849 (sv. 1/15)
414. Ricordi a Giacomo Margony dell abate Ludovico Romano (sv. 1 / 6)
415. Le legge di Cambio per tutta la mon. austr. del 25 Gen. 1850 illustrato dal d.
J. N. Berger avvocati in Vienna (sv. 1 / 10)
416. Codice civile austriaco (sv. 1 / 20)
417. Orazioni Christiane (sv. 1 / 4)
418. Sacrosancti concilii Tridentinii Canones et Decreta (sv. 1 / 10)
419. Editto Politico di Navigazione Mercantili austr. 5 apr. 1774 (sv. 1 / 6)
420. Introduzione sopra la storia universale dai primi tempi fino al presente umiliato
a M... [nečitko] Gabriele co. di S. Paolo, Patrizi Veneto ed attuale consigliere
1734
421. Manuale degli atti tra vivi e d`ultima volonta colli loro module di Franc. Maria
Carcano con ... (sv. 1 / 6)
422. Regia Parnassi (sv. 1 / 20)
423. Relazioni della fondazione Leopodini nell Imp. d`Austria (sv. 1 / 3)
424. Avvertimenti di Lord Chasterfield a suo figlio (sv. 1 / 4)
425. Manuale pratico sul modo di procedure nella via esemtiva contro il debitare
per mezzo d`un documento il quale in virtu del Regolamento generale del prior.
av. meriti piena fede a norma della govern. Teotificagn... [nečitko] il Luglio 1839
di J. A. conti (sv. 1 / 4)
426. Manuale del Possesso e dalle azioni possessorie con 28 modula (sv. 1 / 5)
427. Manuale del Cod. di commercio con note di G. A. Castelli (sv. 1 / 6)
428. Manuale teor. prat. ad uso degli aspiranti ed esercenti il notariato di g. A.
Castelli (sv. 1 / 10)
429. Codice penale universale austriaco (sv. 1 / 10)
430. Istruzioni di Filosofia morale del Sign. Fergusson (sv. 1 / 40)

431. Manuale del codice di commercio di terra e di mare colle modifica. fino al 1852 corredato da Nicolo Faramiti [?] (sv. 1 / 10)
432. Codice di commercio (sv. 1 / 15)
433. L`uomo di lettere diffuso ed Emendato del P. Daniel Bartoli (sv. 1 / 10)
434. Manuale teor. pratico portante osservazioni sopra le due ordinanze del Ministero della giustizia nella procesura sommaria e cambiaria... di Franc. Guiseppe T... (sv.1 / 10)
435. Manuale teorico pratico sul contratte di compravendita e sulla cessione di Liberale Baretta (sv. 1 / 10)
436. Opere spirituali del Venerando P. Ant. Maria Cortivo de Santi Parte lida (sv. 1 / 2). Imperfetto
437. Antichita Romane Parte II (sv. 1 / 2). Imperfetto
438. Aritmetica di Giov. Gorni Parte II (sv. 1 / 2). Imperfetto
439. Trattato elementare di dui Croumere Marittimo e Cambiari di Giuseppe A. Dalluscheck (sv. 1 / 6) imperfetto
440. Diritto organico 1811; Istruzioni pell administrazioni comunali dell Dalmazia; Istruzioni pei Capitani anziani (sv. 1 / 10)
441. Anka i Stanko Pesanaz Ane Vidovichie iz Sibenica colla traduzione italiano di fronte (sv. 1 / 2)
442. Die Natali Franc. Josephi et... ode di Giuseppe Ciobarnich Macarc.. (sv. 1 / 4)
443. Zappe agraria 1755 col decreto di suo ablizione 1806 (sv. 1 / 5)
444. Orazione di morti di L. Primo Contarini fatto i reif... a Cotor dal dott. G. Pasquali Prima (sv. 1 / 3)
445. Congedo in brevi voci revitato nella partenza dell Illustrissio Signor Andrea Baroni dal contado di Curzola d` Andrea Ismaelli 1641 (sv. 1 / 3)
446. Regolamento per la organizzazione di comuni 1822 (sv. 1 / 3)
447. Stampa. Nobili abitanti nel casal di Blatta. Altaglio (sv. 1 / 3)
448. La cosa rara humana per musica da rappres nel nob. theat. Gara nel 1796 dedicato a S. G. il N. S. Andrea Giereni .. di tore fenerale di Dalmazia ed albania (sv. 1 / 4)
449. Instructio pro medicis et Chirurgio visitationem aegrotorum et inspectionem cadaverium curantibus (sv. 1 / 5)
450. Saggio letterario di aluni Giov. Scolari de Rv. S. Car. Arcida vic. Generali D. Giav. ... dea cos. 1803 (sv. 1 / 2)

451. Istruzioi per li Imp. R. Pret.. [nečitko] Dalmati (sv. 1 / 3)
452. Elogio all ab. Ruzzero Gius. Boscovich del Co.. G. de Bizzaro (sv. 1 / 3)
453. Discorso pronunziato sulla Metropolitanano di Zara il 15 Maggio 1814 per la liberazione di S.S. Pio VII (sv. 1 / 3)
454. Varie annotazioni manoscritte (sv. 1 / 3). Manoscritti
455. Annotazioni manoscritte (sv. 2 / 3). Mansocritti
456. Tre componimenti per occasione dedicati a sua eccellenza il car di Gaeij (sv. 3 / 3)
457. Plac Marka Gorchine u izgubliegnu svoga tovara u Zavalatizi (sv. 1 / 4)
458. Appellazione dei Francesi al senato ossia sua Philippica (sv. 1 / 3)
459. Metodo prescritto per eseguire la cosi... [?] 1806 negli stati venti ... (sv. 1 / 3)
460. Osservazioni sull allevamento dei bachi da seta a ... scoperto per la Dalmazia (sv. 1 / 3)
461. Ordeni dell Illustrissimo, e... Sig Leonardo Foscolo Proc. di S. Marco per il buon governo dell armata navigazione ed altro (sv. 1 / 4)
462. Lettere circolare del P.M.R. Costantino Bozich ai MM RR PP (sv. 1 / 3)
463. Il 19 aprile 1846 Ragusa Poesie (sv. 1 / 3)
464. Spiegazioni sullo stendardo Ottomano 1683 (sv. 1 / 4)
465. A Pio IX Pont. Mas. Canzoni di Caterina Franceschi Ferrucci (sv. 1 / 3)
466. A sua eccellenza Gui. Ban Jelaccich canzoni di A. Casnacich tradotta dal Prof. Marco Calogera (sv. 1 / 1)
467. Istruzione per il personale sanitario del circolo 1816 (sv. 1 / 3)
468. 1427 Indictione V die secundo Mensio Maij (sv. 1 / 5)
469. Le coste e le isole dell Istria e Dalmazia di M de Cassotti (sv. 1 / 6)
470. Iudice ragionato delle Patenti o risoluzioni sovrane et ... compilato de Giovanni Nepom. Giordani (sv. 1 / 4)
471. Per la fedelissima communita di Curzola contro Monsignor Vescovo (sv. 1 / 3)
472. 1646. Per li poveri di Primorian, abbitanti sopra la isola di Lesina, Brazza e Curzola (sv. 1 / 6)

Napomena: Vrijednost knjiga je na drugom mjestu u zagradi i iskazana je u soldima ukoliko nije drugačije naznačeno.

Prilog 2: Prijepis popisa knjižnice dr. Franka Franulovića iz Blata, 24. ožujka 1827.

(Sconto della libreria lasciata dal q. Pievano Dottore Franulovich)

Izvor: HR-DADU-SCKL-269. Obitelj Šeman. Spisi don Antuna Šemana ml.

1. La Biblioteca Concionatoria divisa in Quattro Tomi; autor Tobias Lohner
2. La storia Ecclesiastica divisa in nove Tomi; Autor Constantino Conchiglia
3. Teologia Dogmatica e Morale; Autor pad. Natale Alesandro divisa in quattro tomi
4. Lettere Ecclesiastiche. Autor Padre Viva Tomi due
5. Le Tesi condannate. Autor Padre Viva. Tomi due
6. Il Caso Teologico di Pad. Domenico Viva divise in Tomi due
7. Il Cristiano instruito nella sua legge. Autor padre Segneri. Tomo uno
8. Le decisioni miscelanee di dot. Gio. Clericato. Tomi nove.
9. Annotazioni erudite del Monaceli, divise in Tomi nove
10. Formulario legale del Monaceli diviso in Tomi Quattro
11. Opere del Padre Cattaneo divise in Tomi tre
12. Corona dai Confessori. Autor: Mauro Antonio Berarducci volume uno
13. Catechismo ragionato del Conte Calini diviso in Tomi cinque
14. Elementi Metafici di Antonio Genovesi. Tomi Quattro
15. Istituzioni Filosofiche del Jaquier. Tomi cinque
16. La Dottrina de Padri Greci. Autor Boaretti. Tomi due
17. Le Epistole del Marco Tulio Cicerone. Volume uno
18. Elementi della Geometria piana di Leonardo Ximenes. Volumi uno
19. Giudizio Politico di Pietro Mattei. Volume uno

20. Pensieri diversi di Alessandro Tassoni. Volume uno
21. Novelle di alcune Notificazioni di Benedetto XIV divise in Tomi due
22. Decisioni del Clero di Padova. Autor Gio. Clericato. Tomo uno
23. Sveglia Cristiano del P. Barcia diviso in Tomi sei
24. Discorsi di Saverio Giustiniani. Volume uno
25. Opere Predicabili di Vincenzo Maria de Nobili. Tomi Quattro
26. Opere di Bartolomeo Gavanto. Volume uno
27. Ortografia moderna Italiana del Seminario di Padova. Volume uno
28. Elucidario de Casi riservati. Autor Giuseppe Cabrino. Vol. uno
29. Trattato sul dovere e Podesta de Parocchi. Autor Barbosa. Volume uno
30. Trattato di vita e Misteri di Giesu Cristo. Autor Ignazio di Graveson. Tomi cinque
31. Istoria di Fiandra. Autor Bentivoglio. Volume uno
32. Vita di Giesu Cristo scritta in Illirico. Volume uno
33. Osservazioni Critiche del P. Pinart. Volume uno
34. Istruzione per li Confessori. Volume uno.
35. La verita Morale di Pad. Toma Lucioni. Libro uno
36. Teologia Dogmatica e Morale del pad. Ludovico Habert. Tomi quattro
37. Reggia Oratoria di Giovanni Margini? Volume uno
38. Teologia Scoti divisa in due Tomi
39. Cristianesimo Felice di Ludovico Muratori. Volume uno
40. Il Diritto Canonico del Pad. Anacleto Reiffenstuel. Tomi 4
41. Il Sole dela Sapienza di Pad. Januario de Matta. Vol. uno
42. Trattato dele Dignita Ecclesiastiche di Agostino Barbosa. Volumi uno
43. Espedizione di Carlo Malatesta sopra la Buccolica di Virgilio. Volume uno

44. L'Opera del Bonacina. Tomi tre
45. Comentario del vecchio Testamento fatto da S. Toma d'Aquino ridotto in un Volume
46. Dionisi sulla Dottrina Cristiana in Italiano. Autor Filipovich. Volume uno
47. Babich, che parla sulla Moralita in Ilirico. Vol. uno
48. Lezioni sacre sopra i Misterii del S.smo. Rosario di Giuseppe Maria Sardi. Volume uno
49. Quaresimale del Paulo Segueri. Volume uno
50. Quaresimale del D. Luigi Vedova. Volume uno
51. Quaresimale di Cesare Calino. Volume uno
52. Discorsi Familiari di Claudio Joli. Volume uno
53. Oblazioni all' Altare di Francesco Bettendi. Volume uno
54. Opere di Ot. Maria Tusculano. Vol. uno
55. Tesoro della Dottrina Christiana di Niccolo Barlot. Volume uno
56. Discorsi di Giuseppe Barcia. Volume uno
57. Risoluzioni Evangeliche del Pad. Donato Calvi. Vol. uno
58. Trattenimenti facci di Bartolomeo Giustina. Volume uno
59. Quattro libri Sinodali
60. Trattato sopra li parrochi di Antonio Cornaro. Vol. uno
61. Principi di Fisica del .. Brison. Tomi cinque
62. Rifflessioni di Janfranceso Giarpe. Tomo uno
63. Esecisi Spirituali di S. Ignazio
64. Volgari famento dei salmi di Franceso Boaretti. Tomi I
65. Catechismo Romano Illyrico. Opera di Giuseppe Mattovich. Vol. uno
66. Un Breviario Graule. Parte Eftiva

67. Quattro Breviari piu piccoli
68. Due libri del Officio proprio de Santi
69. Lettere Teologico Morali di Eusebio Eraniste. Tomi due
70. Memorie di Pietro il Grande. Tomo uno
71. L'uomo Politico Religoso. Opera di Pietro Anffosi. T I
72. Catechismo Romano. Tomo uno
73. Effetti Scambievoli di Paulo Auriemma. Tomi due
74. L'Epistole di Cicerone. Volume uno
75. Teologia Morale di Francesco Gerretto/Gennetto. Vol. uno
76. La Tribunale dei Confessori. Autor Visant. Vol. uno
77. Orazioni di Marco Tulio Cicerone. Volume uno
78. Filosofia divisa in tre Tomi. Autor Gaudia
79. Diretorio per le principali funzioni. Un Tometto

Privatne knjižnice otoka Korčule u prvoj polovici 19. stoljeća: knjižnice Arneri i Franulović

Sažetak

U radu se analiziraju dvije privatne knjižnice s otoka Korčule prema njihovim inventarima sastavljenima u 19. stoljeću. Prva je knjižnica obitelji Arneri iz Korčule sa 469 djela u 578 svezaka, kao primjer kompleksne obiteljske knjižnice iz gradske sredine. Druga je knjižnica župnika dr. Franka Franulovića iz Blata sa 79 djela u 159 svezaka, iz ruralnog, dominantno poljoprivrednog zapadnog dijela otoka.

Bibliografsko istraživanje i sadržajno označavanje (prema području i predmetu), uz korištenje drugih arhivskih izvora i literature, pokazali su da knjižnica Arneri predstavlja važnu kariku u višestoljetnom lancu privatnih knjižnica grada Korčule. Najranija izdanja tiskana su u prvoj polovici 16. stoljeća, kada se vjerojatno mogu datirati njeni počeci, a kontinuirano je izgrađivana kroz naredna stoljeća. Krajem 18. i početkom 19. stoljeća vjerojatno predstavlja najveću korčulansku privatnu knjižnicu. U regionalnom kontekstu je u redu srednje velikih knjižnica. U raznovrsnom fondu koji odražava potrebe i ukuse niza ličnosti iz roda Arneri prevladavaju književnost, pravo, religija, povijest, a njezina specifičnost je bogata zbirka pravnih djela. Knjižnicom apsolutno dominira talijanski jezik te djela i izdanja 18. stoljeća tiskana u Veneciji. Građa je prvenstveno usmjerena na Italiju te Dubrovnik i Korčulu.

Knjižnica župnika Franulović izgrađena je vlastitim naporima tijekom školovanja i pastoralnog rada u drugoj polovici 18. i početkom 19. stoljeća. Po svom prevladavajućem religijskom sadržaju i broju djela odgovara potrebama jednog dobro obrazovanog župnika.

Ključne riječi: knjižnice, privatne knjižnice, Arneri, Franko Franulović, Dalmacija, Korčula, Blato, 19. stoljeće, diplomski rad

Private libraries on the island of Korčula in the first half of the 19th century: the Arneri and Franulović libraries

Summary

The thesis analyses two private libraries on the island of Korčula, based on their 19th-century inventories. The library of the Arneri family, with 469 titles in 578 volumes, is an example of a city-based complex family library. The library of Franko Franulović, a Roman Catholic priest from Blato, had 79 listed titles in 159 volumes. It comes from the rural, predominantly agricultural western part of the island.

Bibliographic research and content indexing (to classes and subjects), as well as other archival records and relevant bibliography have revealed that the Arneri library represents a crucial link in a centuries-old tradition of Korčula's private libraries. The oldest editions were printed in the 16th century. Its beginnings can probably be dated to the same century. The inflow of books continued throughout the next few centuries. At the turn of the 19th century, it probably represented the largest private library on the island. In the regional context, it is of medium size, but typical in terms of its contents. Reflecting the needs and tastes of its family members, the collection shows an array of themes, such as literature, law, religion, history. Its distinctive mark is a rich collection of law books. The language of the library is Italian, with prevailing works and editions of the 18th century. The collection is focused on Italy as well as Dubrovnik and Korčula.

The library of priest Franulović was developed by the sole efforts of its owner in the second half of the 18th and beginning of the 19th centuries. The prevailing religious themes and number of works reflect the needs of a well-educated pastor.

Keywords: libraries, private libraries, Arneri, Franko Franulović, Dalmatia, Korčula, Blato, 19th century, MA thesis